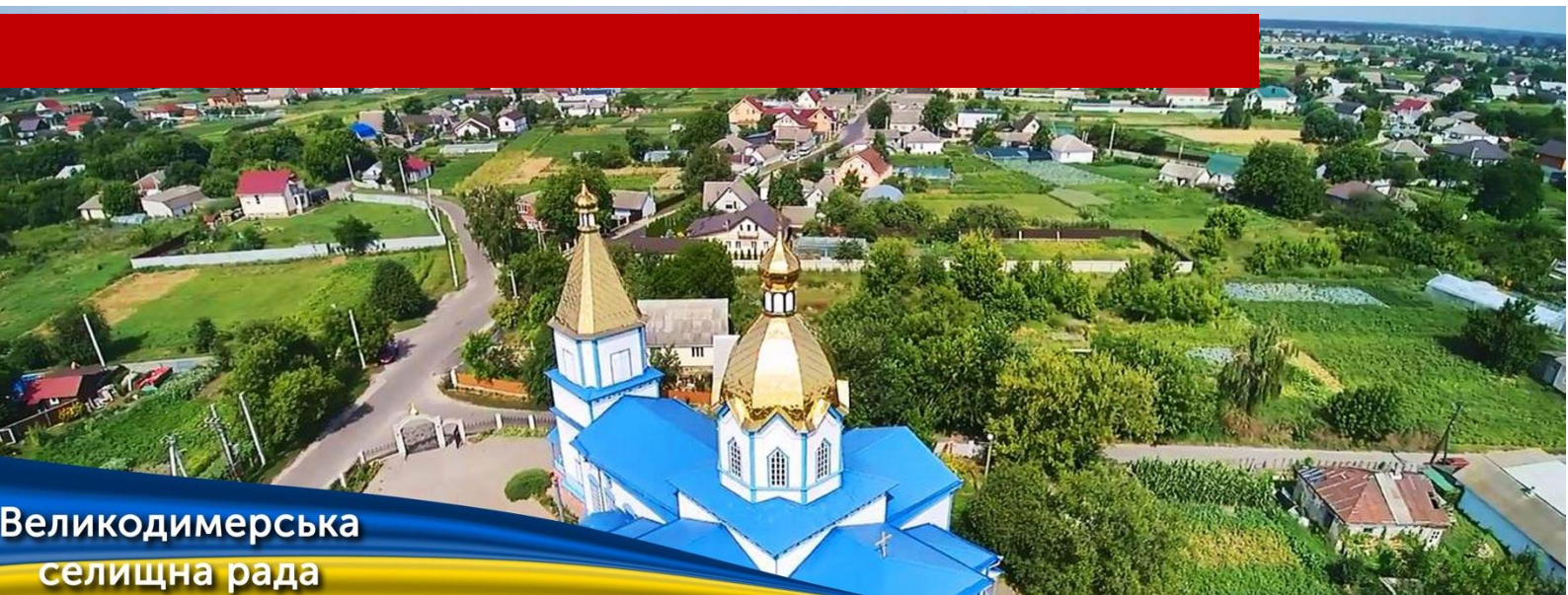

ВЕЛИКОДИМЕРСЬКА СЕЛИЩНА РАДА

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ВЕЛИКОДИМЕРСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ДО 2027 РОКУ (з перспективою дії до 2034 року)

Великодимерська
селищна рада

ВЕЛИКА ДИМЕРКА – 2025

In partnership with

Canada

alineia

Стратегія розвитку Великодимерської селищної територіальної громади розроблена за підтримки ініціативи «Інклюзивне відновлення за лідерства громад» (CLIR) проєкту «Супровід Урядових реформ в Україні» (SURGe), що фінансується Урядом Канади та впроваджується компанією Alinea International

ВСТУП	4
Розділ 1. АНАЛІТИЧНА ЧАСТИНА	6
1. ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ГРОМАДИ	7
2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ГЕОГРАФІЧНЕ РОЗТАШУВАННЯ ГРОМАДИ	8
3. ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ	13
4. ХАРАКТЕРИСТИКА НАСЕЛЕННЯ ТА ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ	20
5. РОЗВИТОК ІНФРАСТРУКТУРИ ТА СФЕРИ ПОСЛУГ	26
6. МІСТОБУДІВНА ДОКУМЕНТАЦІЯ	41
7. ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК	43
8. РЕЗУЛЬТАТИ ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГУ ТА ОЦІНКИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДІЮЧИХ СТРАТЕГІЧНИХ ТА ПРОГРАМНИХ ДОКУМЕНТІВ	51
9. ФІНАНСОВИЙ СТАН ТА БЮДЖЕТ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	53
10. СИСТЕМА ОРГАНІВ ВЛАДИ	59
11. ОРГАНИ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ	60
12. РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ ЗАІНТЕРЕСОВАНИХ СТОРІН	61
Розділ 2. SWOT-АНАЛІЗ	66
Розділ 3. СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	78
Розділ 4. СТРАТЕГІЧНЕ БАЧЕННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	86
Розділ 5. СТРАТЕГІЧНІ, ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	88
Стратегічна ціль 1. Конкурентоздатна, диверсифікована економіка громади формує зайнятість та надходження місцевого бюджету	90
Стратегічна ціль 2. «Громада є екологічно чистою та комфортною для проживання»	93
Стратегічна ціль 3. Згуртована громада з можливостями розвитку для кожного та кожної	96
Розділ 6. ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГУ, ОЦІНЮВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ	104

ВСТУП

Стратегія розвитку Великодимерської селищної територіальної громади до 2027 року (із перспективою дії до 2034 року) (далі – Стратегія) є документом стратегічного планування місцевого рівня, що визначає стратегічні, оперативні цілі та завдання для сталого розвитку територіальної громади. Стратегія розроблена відповідно до законів України «Про засади державної регіональної політики», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про стратегічну екологічну оцінку», а також з врахуванням Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад, затверджених наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 21.12.2022 №265. В основу розроблення Стратегії закладено принципи управління, орієнтованого на результат (Result-Based Management, RBM) – методологія планування та моніторингу реалізації державної політики, що орієнтується на розв’язання нагальних суспільних проблем або задоволення потреб груп бенефіціарів, сфокусована на досягненні результату та дає змогу рухатись до нього у оптимальний спосіб.

Стратегія узгоджується зі стратегічними і оперативними цілями стратегічних документів державного та регіонального рівня: Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695, оновлено відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 13 серпня 2024 р. № 940 «Про внесення змін до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки») та Стратегії розвитку Київської області на період до 2027 року (затверджено рішенням Київської обласної ради від 19.12.2019 №789-32-VII).

Для організації процесу стратегічного планування і актуалізації Стратегії розвитку Великодимерської селищної територіальної громади розпорядженням тимчасово здійснюючого повноваження селищного голови, секретаря ради від 14 лютого 2024 року №23 було створено Комітет з управління впровадженням Стратегії розвитку Великодимерської селищної територіальної громади та затверджено його склад. До повноважень Комітету було віднесено здійснення актуалізації Стратегії (з огляду на розширення Великодимерської селищної громади, а також появу нових викликів її розвитку в умовах розгортання повномасштабної війни, суттєвих змін соціально-економічних умов розвитку громади та України загалом) та розроблення Плану заходів з її реалізації на 2025-2027 роки.

Аналіз соціального-економічного стану Великодимерської селищної територіальної громади та проблем її розвитку, SWOT – аналіз, визначення сценаріїв розвитку громади, формування дерева стратегічних та оперативних цілей, завдань було здійснено спільними зусиллями Комітет з управління впровадженням Стратегії розвитку Великодимерської селищної територіальної громади та за експертної підтримки ініціативи CLIR проекту SURGe.

Стратегія розвитку громади покликана об’єднати зусилля усіх зацікавлених сторін – місцевих мешканців, бізнесових структур, влади, громадських активістів – задля забезпечення місцевого економічного та соціального поступу через використання стратегічних переваг громади. З огляду на це, до процесу

формування бачення і визначення пріоритетів розвитку громади були долучені представники органів місцевого самоврядування, бізнес спільноти, освітяни, медики, представники громадянського суспільства. Зокрема, з метою оцінки потреб, виявлення проблем та визначення пріоритетів соціально-економічного розвитку Великодимерської територіальної громади, в процесі розроблення Стратегії впродовж травня-червня 2024 року, відбулось три опитування: опитування мешканців громади (прийняла участь 431 особа), опитування представників бізнесу (7 підприємств) та опитування представників ОМС та комунальних підприємств (59 представників вищої та середньої ланок управління).

З метою забезпечення публічності та прозорості процесу актуалізації Стратегії через офіційний веб-сайт та офіційні сторінки селищної ради в соціальних мережах проводилось інформування про результати стратегічних сесій, оприлюднення проекту Стратегії із визначенням строків і форми подання пропозицій до нього від зацікавлених сторін, організовано його громадське обговорення впродовж жовтня-листопада 2024 року.

Відтак, Стратегія розвитку Великодимерської селищної територіальної громади до 2027 року (із перспективою дії до 2034 року) є документом, що враховує спільні інтереси та бачення поступального розвитку громади, та зорієнтований на забезпечення економічного розвитку громади і покращення рівня життя її мешканців.

Розділ 1.

АНАЛІТИЧНА ЧАСТИНА

РОЗДІЛ 1. АНАЛІТИЧНА ЧАСТИНА

I. ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ГРОМАДИ

Поселення, розміщені на території Великодимерської громади, мають давню історію. В письмових документах згадки про Велику Димерку датуються 1392 роком. Тоді селище вважалось поселенням Остерського замку і називалося Здимерка або Володимирівка. За легендами, в Димерці набагато раніше, аніж в навколишніх селах, почали робити димарі в хатах. Звідси й первісна назва — Димарка (пізніше Димерка). Інше походження назви пов'язують з тим, що димерчани займались варінням смоли, дьогтю, випалюванням вугілля — «димними ремеслами».

За часів гетьманщини, адміністративно Димерка належала до Гоголівської козацької сотні Київського полку. Гоголів (одне з найстаріших поселень громади) – до 1921 р. місто, що в часи гетьманщини мало Магдебурзьке право. Гоголів та ще низка поселень громади – традиційні козацькі поселення, які зберігають козацький дух донині. Так, у Жердовій долині Юрій Хмельницький, молодший син Богдана Хмельницького, скликав козацьку раду, про що донині нагадує герб Жердової. А ще Жердова відома тим, що саме тут був будинок-дача визначної актриси Марії Заньковецької. У цьому «Марусиному курені» гостював і відпочивав увесь цвіт українського театрального мистецтва – М. Садовський, М. Кропивницький, І. Карпенко-Карий.

Наприкінці 17 ст. Димерка разом з Богданівкою були закріплені за Києво-Печерською лаврою.

Радянська влада, яка прийшла на українські землі в 20х рр. 19 ст., разом із колективізацією та створенням колгоспів, займалась розкуркулюванням селян. Під час організованого радянською владою голодомору 1932-1933 рр. померла велика кількість мешканців населених пунктів громади і навіть цілі сім'ї.

Мешканці громади завжди славились потужними традиціями ведення господарства – вирощували овочі, фрукти, ягоди, займались тваринництвом. Ця традиція особливо розвинулась після Другої світової війни і значною мірою зумовлена активним розвитком столиці України м. Києва, який завжди був найбільшим ринком для збуту сільськогосподарської продукції.

На початку минулого століття село Димерка перейменовано на Велику Димерку, у лютому 2000 року село отримало статус селища міського типу. На сьогодні Велика Димерка є одним з найбільших поселень Броварського району.

Утворення Великодимерської громади розпочалось ще у 2016 р. в період добровільного об'єднання територій, коли Великодимерська селищна рада виступила ініціатором об'єднання та створення ОТГ. 24 липня громада отримала висновок про відповідність Конституції та законам України проектів рішень «Про добровільне об'єднання територіальних громад» Великодимерської селищної, Бобрицької, Жердівської, Руднянської, Шевченківської сільських рад у Великодимерську селищну ОТГ з адміністративним центром у селищі Велика Димерка Броварського району Київської області. А вже 3 серпня 2017 р. була утворена Великодимерська селищна територіальна громада Київської області

шляхом об'єднання Великодимерської селищної ради та Бобрицької, Жердівської, Руднянської, Шевченківської сільських рад Броварського району.

12 червня 2020 року до громади приєдналися Богданівська, Гоголівська, Кулажинська, Плосківська, Русанівська та Світильнівська сільські ради. Таким чином, Великодимерська громада об'єднала 11 рад.

Після об'єднання громада активно розвивалась, опираючись на власний економічний потенціал та використовуючи територіальну близькість до столиці України – м. Києва та Київської агломерації.

Але вже в перші дні після повномасштабного вторгнення рф Великодимерська громада потрапила під окупацію. З 23 населених пунктів 19 знаходилось під окупацією у лютому - березні 2022 року. З 7 березня по 1 квітня 2022 року на території Великодимерської громади Збройні сили України вели бої проти російських окупантів. Внаслідок дій окупантів загинуло щонайменше 70 мешканців громади, на території громади залишились численні руйнування інженерної, житлової, соціальної інфраструктури, об'єктів бізнесу тощо.

Висновки

1. Територіальна громада має давню історію, під впливом якої формувалась культура, традиції, звичаї громади. Серед вихідців громади чимало знаменитих постатей.

2. Мешканці громади сформували традиції ведення сільського господарства – вирощували овочі, фрукти, ягоди, займались тваринництвом.

3. Життєдіяльність населених пунктів і господарство громади завжди відчували активний вплив м. Києва.

2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ГЕОГРАФІЧНЕ РОЗТАШУВАННЯ ГРОМАДИ

Розташування громади

Великодимерська селищна територіальна громада – одна з восьми територіальних громад Броварського району Київської області (рис. 2.1).

Броварський район було створено відповідно до постанови Верховної Ради України №807-ІХ від 17 липня 2020 року. До нього увійшло вісім територіальних громад: Березанська, Броварська міські, Баришівська, Великодимерська, Згурівська, Калинівська, Калитянська селищні, Зазимська сільська територіальні громади. Раніше територія району входила до складу Баришівського, Броварського та Згурівського районів, ліквідованих тією ж постановою.

Площа громади – 530,3 км², населення станом на 01.01.2024 року – 32082 особи (згідно з реєстром територіальної громади). Великодимерська територіальна громада знаходиться на північному сході Київської області. Громада займає 18,3% площі Броварського району, 1,88% площі Київської області.

За площею Великодимерська громада лише на третину менша за м. Київ, водночас густота населення є дещо нижчою, аніж в Броварському районі, та знаходиться на рівні Київської області загалом.

Київська область

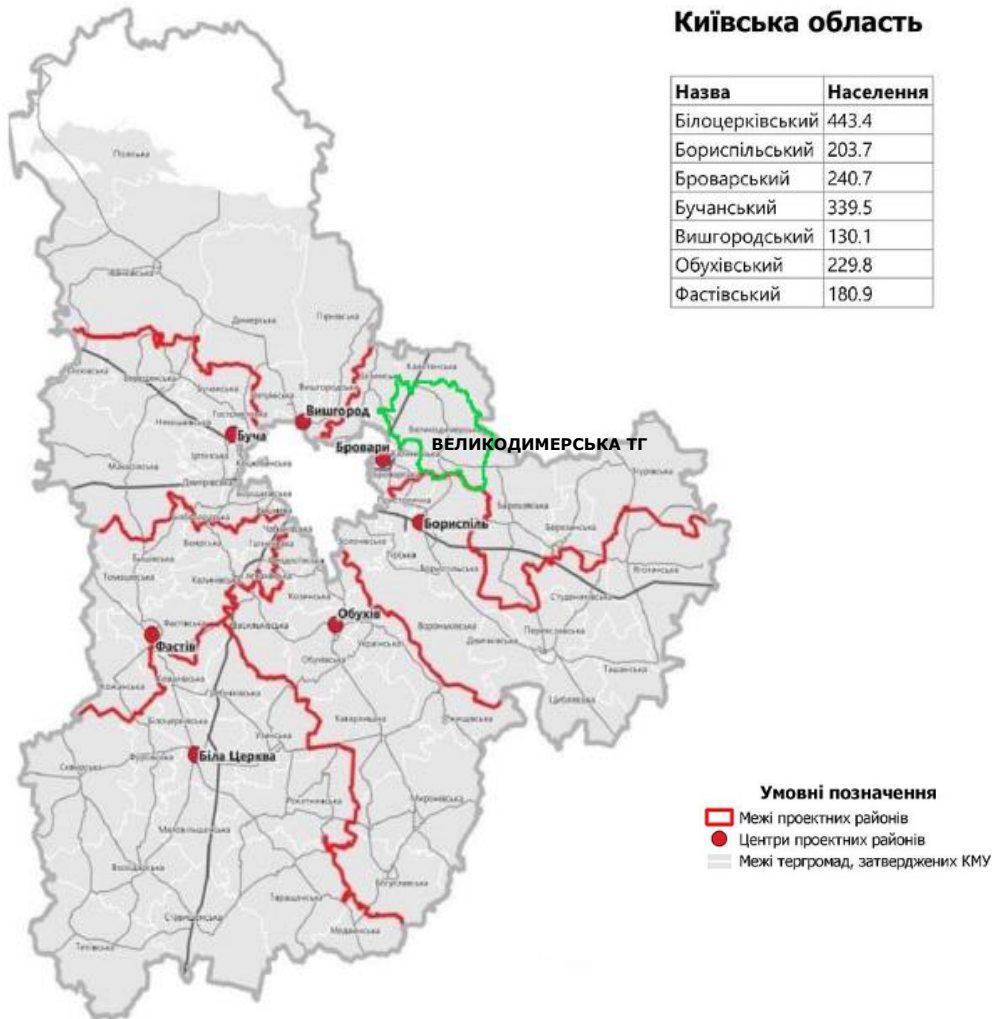

Рис. 2.1. Розташування Великодимерської селищної територіальної громади у Київській області

Таблиця 2.1 Порівняльна характеристика Великодимерської територіальної громади

	Площа, км ²	Площа у % до загальної площі району/ області	Населення	Населення у % до загального населення району/ області	Густина населення
Великодимерська селищна територіальна громада	530,3		32082 ¹		60,5 осіб/ км ²
Броварський район	288,1	18,39	241777	13,27	83,89 осіб/ км ²
Київська область	28121	1,88	1795079 ²	1,78	63,83 осіб/ км ²

Територією Великодимерської громади проходить автомагістраль міжнародного значення E95 (Санкт-Петербург-Гомель-Київ-Одеса-Самсун-Мерзифон) та залізничний шлях, що обумовлює її стратегічну роль. Великодимерська територіальна громада межує з Баришівською, Броварською, Калинівською, Зазимською, Калитянською, Бориспільською, Пристоличною територіальними громадами Київської області та Новобасанською та Бобровицькою територіальними громадами Чернігівської області (рис. 2.2.).

¹ Згідно реєстру територіальної громади

² Станом на 01.01.2022 р за даними Держстату

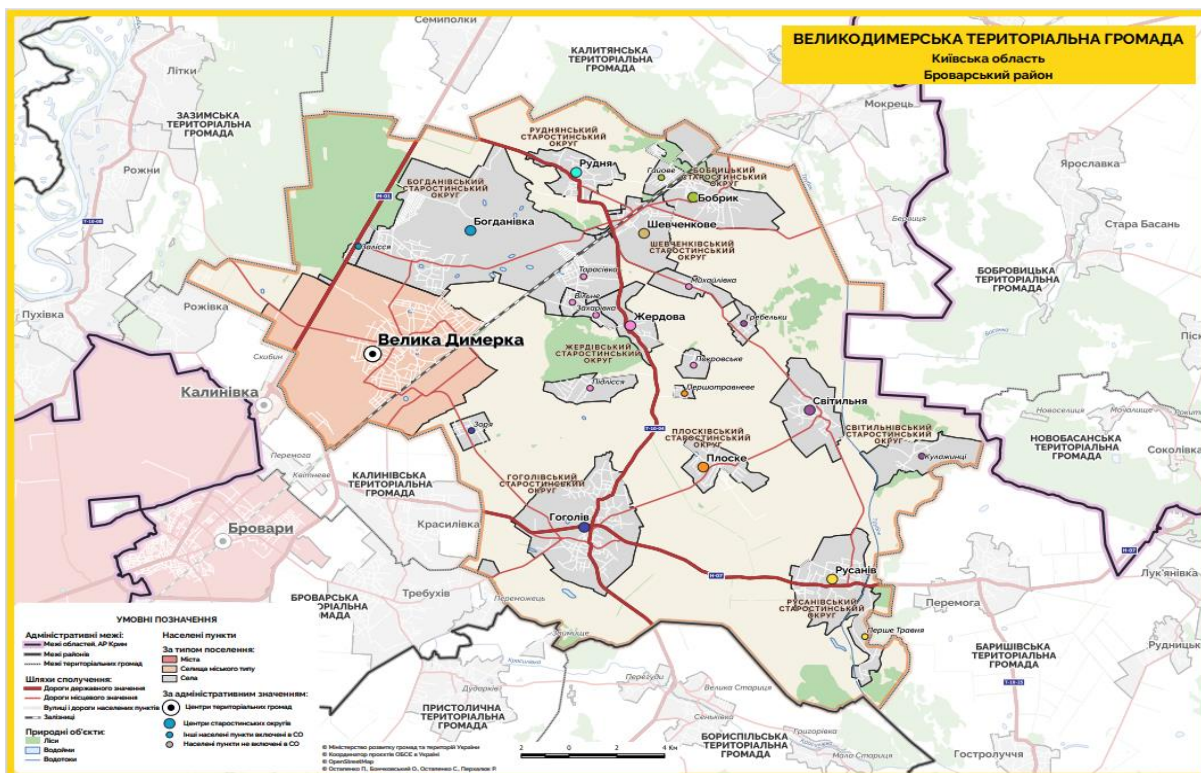

Рис. 2.2. Картосхема Великодимерської селищної територіальної громади

Адміністративний центр громади Велика Димерка - селище (до 2024 р. селище міського типу), одне з найбільших поселень району. Розташоване на відстані 12 км від районного центру м. Броварів та на відстані 34 км від обласного центру і столиці України м. Києва. Площа Великої Димерки – 5337,36 га, чисельність населення 10406 осіб (згідно даних реєстру територіальної громади станом на 01.01.2024 р.).

До складу Великодимерської територіальної громади увійшли одне селище – Велика Димерка та 22 села, найбільшими з яких є с. Гоголів, Богданівка, Шевченкове, Рудня. У громаді сформовано дев'ять старостинських округів.

Таблиця 2.2. Великодимерська ТГ: адміністративно-територіальна структура

Район	Броварський	
Адміністративний центр	селище Велика Димерка	
Населені пункти	22 села	
Старостинські округи - 9	Бобрицький	Бобрик, Гайове
	Богданівський	Богданівка, Залісся
	Гоголівський	Гоголів, Зоря,
	Жердівський	Жердова, Тарасівка, Покровське, Підлісся, Вільне, Захарівка, Михайлівка
	Плосківський	Плоске, Першотравневе
	Руднянський	Рудня
	Русанівський	Русанів, Перше травня
	Світільнянський	Світільня, Гребельки, Кулачинці
	Шевченківський	Шевченкове

Порівняльна характеристика Великодимерської територіальної громади та схожих громад

Для порівняння з Великодимерською територіальною громадою обрано:

Баришівську селищну територіальну громаду Київської області, з якою межує Великодимерська громада та територія якої також зазнала окупації. Обидві громади розташовані близько до столиці, схожі за площею території та чисельністю населення, кількістю населених пунктів. У громаді добре розвинене сільське господарство.

Рокитнянську територіальну громаду Білоцерківського району Київської області, яка подібна з Великодимерською територіальною громадою за площею, кількістю населених пунктів, чисельністю населення. Громади приблизно рівні за індексом фінансової спроможності (табл. 2.3.).

Таблиця 2.3. Порівняльна характеристика Великодимерської селищної територіальної громади та схожих громад

Показник	Великодимерська ТГ	Баришівська ТГ	Рокитнянська ТГ
Територія, адміністративно-територіальний склад			
Площа, км ²	530,3	695,4	661,5
Кількість населених пунктів, одиниць	23	28	23
Демографія			
Населення, 1.01.2024р., осіб** (РТГ / реально проживаючі)	32 082 / 39 129	26 999	28 807
Населення, 2001 р., осіб ³	33560	32632	36304
Приріст, 2022-2001 р., %	-10,4/+16,5	-17,2	-20,6
Густота населення (РТГ), осіб/км кв.	60,5	38,8	40,8
Частка міського населення, %	33,5	39,9	41,3
Частка населення адмінцентру, %	33,5	39,9	41,3
Частка осіб молодше працездатного віку, 0-17 років (%) ⁴	18,3	17,9	18,7
Частка осіб старше працездатного віку 65+(%)*	21,8	20,2	20,8
Частка осіб працездатного віку (%) ⁵	59,9	61,9	60,5
Кількість учнів, що навчається в закладах ТГ (2023-2024 нр.), осіб*	3992	3099	3684
Кількість дітей дошкільного віку, осіб ⁶	1467	1361	1559
Економіка			
Кількість юридичних осіб ⁶	918	875	656

³ <https://www.ukrstat.gov.ua/>

⁴ За даними НСЗУ

⁵ <https://app.powerbi.com/>

⁶ <https://5140.org/companies/>

Показник	Великодимерська ТГ	Баришівська ТГ	Рокитнянська ТГ
Кількість юридичних осіб-платників податків на 10 тис. населення, осіб	286	326	227
Кількість ФОП, осіб	1486	1451	1429
ФОП на 10 тис. населення, осіб	463	541	496
Фінанси⁷			
Надходження загального фонду на 1 мешканця, 2023р., грн,	9607	8591	8764
Дохідність земель (співвідношення плати за землю до території громади), 2023р., грн	33471	41571	32935
Частка місцевих податків і зборів в доходах загального фонду 2023р., %	23,58	31,69	26,42
Видатки загального фонду на 1-го мешканця, 2023р., грн	10894	12064	11775
Частка видатків громади за рахунок трансфертів з державного бюджету, 2023р., %	20	24	24
Видатки розвитку на 1-го мешканця у.2023р., грн	3744	824	1672
Видатки на утримання апарату управління на 1 мешканця у 2023р.,грн	1654	1644	1404
Індекс податкоспроможності, 2023 р.	0,87	0,92	0,92
Об'єкти соціальної інфраструктури			
Кількість ДНЗ, один. *	11	5 та 13 груп при школах	15 (3 на простій)
Заклади середньої освіти, один.	10	15	17
Кількість закладів, що надають первинну медичну допомогу, один.	12	18	21
Заклади культури , один.	10	21	21
Бібліотеки, один.	8	20	20

Густота населення в громаді знаходиться на середньообласному рівні, а в порівнянні з сусідніми громадами є дещо вищою, що безумовно впливає на мережу соціальної інфраструктури. В порівнянні з іншими громада характеризується добре оптимізованою мережею закладів освіти та культури.

За приблизно однакового рівня економічної активності, Великодимерська ТГГ має вищі за інші громади, обрані для порівняння, надходження загального фонду в розрахунку на 1 мешканця та суттєво вищі видатки розвитку в розрахунку на 1 мешканця.

Висновки

1. Великодимерська територіальна громада характеризується вигідним економіко-географічним розташуванням, адже знаходиться поблизу столиці.

⁷ <https://decentralization.gov.ua/>

Відстань від адміністративного центру громади селища Велика Димерка до м.Києва – 34 кілометри, а до найближчої станції метро Лісова – 28 км. Стратегічно важливим є також автомобільний та залізничний шляхи міжнародного значення, які проходять територією громади.

2. Великодимерська громада – одна з трьох найбільших за площею громад Броварського району та друга після Броварської громади за чисельністю населення.

3. Щільність населення в громаді знаходиться на середньообласному рівні, а в порівнянні з сусідніми громадами є дещо вищою, що безумовно впливає на мережу соціальної інфраструктури. В порівнянні з іншими громада характеризується добре оптимізованою мережею закладів освіти та культури.

4. За фінансовими показниками громада виділяється суттєво вищими видатками розвитку в розрахунку на 1 мешканця, що відображає спрямування ресурсу на відбудову громади.

3. ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ

Ландшафтні особливості рельєфу. Рельєф території Великодимерської ТГ рівнинний, ускладнений різноманітними за розмірами блюдцеподібними пониженнями. Форма блюдць переважно округла, деякі з них не висихають цілий рік. За геоморфологічними ознаками територія громади розташована у межах Придніпровської лівобережної алювіальної низовини, третя надзаплавна тераса р. Дніпро. Тераса складена пісками, супісками та суглинками, прилукського та удайського горизонтів.

Клімат. Великодимерська ОТГ розташована в помірно-континентальному кліматичному поясі. Пори року чітко виражені. Літо – вологе і тепле, зима – м'яка. Середня температура найхолоднішого місяця зими, січня, становить -6,30 С, найтеплішого, липня, + 19,50 С. Мінімальна зареєстрована температура становить -35 С, максимальна +39 С. Тривалість періоду із температурами понад +10 С складає 155-160 діб.

Переважають вітри північно-західного напрямку. У середньому на рік випадає 620 мм опадів. Дві третини всіх опадів припадає на теплий період року.

Водні ресурси. Територія ТГ належить до басейну Дніпра. Безпосередньо територією Великодимерської громади протікають річки Трубіж, Безіменна, Став, Красилівка. Окрім цього, налічується понад 30 невеликих озер і ставків, технічних водойм. Водопостачання населення та підприємств здійснюється як з поверхневих, так і з підземних (колодязі і свердловини) джерел. Більшість діючих свердловин належить промисловим та сільськогосподарським підприємствам. На території Великодимерської селищної ради діє підрозділ підприємства «Кока-Кола Беверіджес», який експлуатує шість свердловин.

Водна ерозія на землях ТГ не поширена.

Природно-заповідний фонд. В східній частині громади починається **Національний парк «Залісся»**. Територія Національного природного парку «Залісся» повністю відповідає своїй назві, оскільки понад 80% його площі вкрито

сосново-дубовими лісами. Меншою мірою розповсюджені ялина, модрина, дуб, граб, ясен, явір, акація, береза та вільха. Можна також зустріти червонокнижну конвалію та сон-траву. Попри унікальні пейзажі, цілюще повітря та багатий тваринний світ, унікальність Залісся полягає в тому, що майже 13 тис. га його території огорожено парканом, що робить установу найбільшим вольєром не лише в Україні, а й на теренах Європи.

Не меншу принадність для відвідувачів становлять водно-болотні угіддя. На болотах, розташованих в глибині лісових масивів, живе кілька сімей бобрів. **В межах парку знаходиться ботанічний заказник «Великівське болото»**, площею понад 700 га, та особливо цінні лісові масиви.

Рослинний світ водно-болотних угідь представлений верболозом, пухівкою, осоками. Окрім них, у великій кількості зустрічаються мохи – зозулин льон, сфагнум тощо. Також болота приховують загадкову рослину-хижака – росичку, яка живиться комахами. Рослини, що зростають на болотах, відіграють визначну роль у формуванні торфу.

Залізниця Київ – Ніжин, яка проходить через територіальну громаду, практично є межею між природними зонами мішаних лісів та лісостепу.

Ще одним елементом природо-заповідного фонду громади є **«Оврамівсько-Івашківський» ботанічний заказник** місцевого значення, що розташований поруч із с. Русанів площею 19 га.

У заказнику переважають липово-кленово-дубові ліси. Це сформовані насадження, в деревостані яких переважає дуб. До нього на деяких ділянках на першому ярусі домішується ясен. Майже на всій площі добре виявлений підлісок з ліщини, поодинокі трапляється бруслина європейська. У трав'яному покриві на більшій частині переважають яглиця звичайна, зірочник лісовий, на погорбованих ділянках – осока волосиста. Флористичне ядро утворюють типові неморальні види. Особливу наукову цінність має тут місце зростання лілії лісової, занесеної до Червоної книги України.

Із птахів в заказнику мешкають дрібні співочі птахи, такі як зяблик, синиця велика, щеврик лісовий, соловейко східний, дрізд співочий, дрізд чорний, вівчарик жовтобровий, із ссавців – сарна європейська та кабан.

На території громади немає об'єктів Смарагдової мережі. Найближчий елемент Смарагдової мережі Kyivske Podesennia (SiteCode: UA0000233) знаходиться на захід від с. Залісся і тягнеться на схід від с.Рожівка, с. Рожни.

Корисні копалини. На території громади наявні такі корисні копалини:

- Пісок (може бути використаний для всіх видів будівельних робіт);
- Глини для виробництва цегли;
- Торф (може застосовуватися для опалення та як добриво в сільському господарстві).

Структура земельного фонду

Загальний обсяг земельного фонду Великодимерської територіальної громади становить 23253 га. В структурі земельного фонду 14143 га або 60,82% становлять

землі сільськогосподарського призначення. Основна частина з них – це рілля (12246 га). Територія громада є достатньо розораною. Водночас п'ята частина території, або 4449 га знаходиться під лісами, що є доброю передумовою для розвитку екологічної ситуації. Ще близько 20% відсотків припадає на житлову забудову (3937 га), землі промисловості (64 га), транспорту та зв'язку (655 га) (рис. 3.2.).

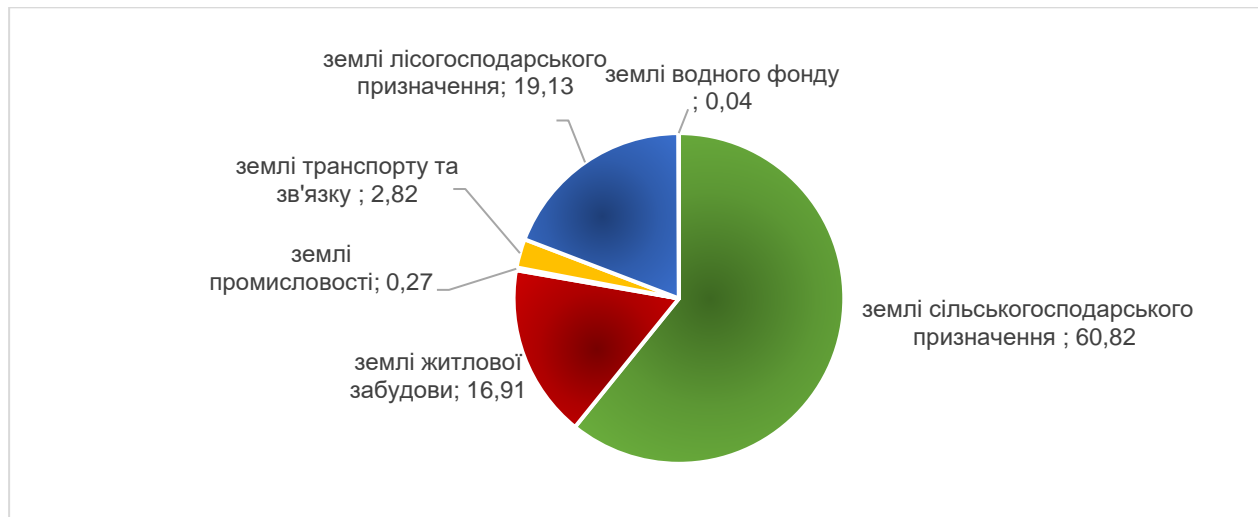

Рис.3.2. Структура земельного фонду Великодимерської ТГ, 2024р., %.

Характеристика ґрунтів

За даними порталу [SuperAgronom.com](https://superagronom.com), на території Великодимерської громади присутні такі ґрунти: темно-сірі опідзолені ґрунти, ясно сірі опідзолені ґрунти, дерново-підзолисті супіщані та суглинкові, лучні ґрунти, торфово-болотні ґрунти.

Ґрунти Великодимерської СТГ належать до категорії середньої родючості. За 100-бальною шкалою вони перебувають в діапазоні 52-66 балів.

Біорізноманіття. Рослинний покрив представлено рослинними асоціаціями природної зони Українського Полісся та, в незначному ступеню, Лісостепу.

Поліський тип рослинності на цій території представлено здебільшого формацією дубово-соснових лісів, або суборів, є найбільш поширеною на Київському Поліссі. Інші деревні породи – береза повисла, береза пухнаста, осика і вільха клейка – трапляються як домішки до сосни й дубу. Підлісок рідкий, трапляються крушина ламка бруслина європейська. Трав'яний покрив значно густіший, ніж в борах, і багатший на число видів. Характерними рослинами тут є: орляк, грушанка звичайна, суниця, буквиця та ряд інших видів, не властивих борах. У суборах зустрічаються також і всі борові види, хоча і в інших співвідношеннях, наприклад, напівчагарники з родини вересових.

На території Київської області обліковується 88 видів безхребетних тварин внесених до третього видання Червоної книги України. Список хребетних тварин Київської області включає 432 види. Перелік міног і променеперих риб області складається з близько 60 видів. З фауни області після спорудження каскаду водосховищ випали прохідні види (осетер російський, севрюга), деякі реофільні (марена дніпровська). З'явився ряд інтродукованих видів (білий амур, чебачок

амурський, строкатий і білий товстолобики, сонячний окунь звичайний, ротань-головешка), окремі з яких розповсюджені дуже локально (чорний амур, гупі).

Серед видів тварин що зустрічаються найчастіше на території даного регіону можна віднести наступні. У лісах: серед ссавців – їжак, кріт, куниця, борсук, заєць-русак, білка, лисиця; серед птахів – куріпка, рябчик, дрізд, зозуля, дятел, синиця, сова, перепел, чаплі крук, ворона, грак; серед плазунів – гадюка, ящірка, вуж, мідянка. На сільськогосподарських угіддях: ссавці – миші, хом'яки, серед птахів – жайворонки, куріпка, шуліка чорний. У населених пунктах: серед ссавців – кажани, миші, пацюк чорний; серед птахів – голуб, ластівка, дрізд, зяблик, сич, голуб сизий, горобець, сорока, ворона.

Екологічна ситуація

Великих підприємств-забруднювачів довкілля на території Великодимерської СТГ немає. Основний внесок у **забруднення атмосферного повітря** Великодимерської громади вносять підприємства постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, викиди яких у 2021 році становили або 72,2% від загального валового обсягу викиду забруднюючих речовин стаціонарними джерелами. Друге місце за викидами займає сільське, лісове та рибне господарство – 10,1 %, третє - переробна промисловість – 8,8%, інші галузі економіки – 8,9%

Головними забруднювачами атмосферного повітря в громаді були пересувні засоби, особливо на території громади, де проходить автошлях міжнародного значення Е95 (Санкт-Петербург-Гомель-Київ-Одеса-Самсун-Мерзифон). Потенційно-небезпечними об'єктами для довкілля є й розташовані на території громади автозаправні станції, проте всі вони мають відповідні дозволи на провадження діяльності.

Основними проблемами у сфері забруднення повітряного простору громади є:

- збільшення кількості автотранспорту;
- використанням палива низької якості;
- експлуатація технічно-застарілого автомобільного парку;
- аварійний стан окремих доріг;
- наявність застарілих технологій виробництва та обладнання;
- відсутність ефективних методів очищення газоподібних забруднювальних речовин;
- спалювання відходів, гілля та листя в приватному секторі.

Використання води

Загальний обсяг використання води у Великодимерській СТГ у 2023 році 1,437 млн куб.м. Вся вода використовується з підземних водних об'єктів. 97,5 % забраної води використовується на виробничі потреби. Загальне водовідведення у громаді 0,771 млн куб. м. Обсяг скинутих вод у поверхневі водні об'єкти становить 0,539 млн куб. м. Усі води, що скидаються є нормативно очищеними. Об'єм оборотного, послідовного та повторного використання води - 0,146 млн куб. м. В галузевому розподілі лівову частку води використовують підприємства харчової промисловості - 86,8% забраної води з підземних водних об'єктів використовується для

виробництва напоїв. У таблиці 3.1 наведено показники використання води суб'єктами господарювання Великодимерської ТГ, які відповідно до [Порядку ведення державного обліку водокористування](#) зобов'язані звітувати про використання води (за даними Державного водного кадастру за розділом: «[Водокористування](#)»).

Таблиця 3.1. Загальні показники використання води у Великодимерській територіальній громаді у 2023 р., млн, куб, м

Назва виду діяльності	Забрано		Використано			Загальне водовідведення	Скинута в поверхневі водні об'єкти зворотних (стічних) вод			Оборотне, повторне та послідовне використання
	Із природних водних об'єктів	В т,ч, із підземних водних об'єктів	Свіжої води всього	В тому числі на потреби			Всього	Забруднених	Норм, очищених	
				Питні і санітарно-гігієнічні	Виробничі					
[А] СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО, ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО ТА РИБНЕ ГОСПОДАРСТВО	0,123	0,123	0,123	0,002	0,121	0,172	-	-	-	0,146
[01,1] Вирощування однорічних і дворічних культур	0,123	0,123	0,123	0,002	0,121	0,172	-	-	-	0,146
[С] ПЕРЕРОБНА ПРОМИСЛОВІСТЬ	1,305	1,305	1,305	0,03	1,274	0,595	0,539	-	0,539	-
[10] Виробництво харчових продуктів	0,055	0,055	0,055	0,009	0,046	0,055	-	-	-	-
[10,1] Виробництво м'яса та м'ясних продуктів	0,045	0,045	0,045	0,008	0,037	0,045	-	-	-	-
[10,7] Виробництво хліба хлібобулочних і борошняних виробів	0,001	0,001	-	-	-	-	-	-	-	-
[10,83] Виробництво чаю та кави	0,001	0,001	0,001	0,001	-	0,001	-	-	-	-
[10,9] Виробництво готових кормів для тварин	0,008	0,008	0,008	0	0,008	0,008	-	-	-	-
[11] Виробництво напоїв	1,248	1,248	1,248	0,02	1,228	0,539	0,539	-	0,539	-
[23,64] Виробництво сухих	0,002	0,002	0,002	0,001	0,001	0,001	-	-	-	-

Назва виду діяльності	Забрано		Використано			Загальне водовідведення	Скинуто в поверхневі водні об'єкти зворотних (стічних) вод			Оборотне, повторне та послідовне використання
	Із природних водних об'єктів	В т,ч, із підземних водних об'єктів	Свіжої води всього	В тому числі на потреби			Всього	Забруднених	Норм, очищених	
				Питні і санітарногігієнічні	Виробничі					
будівельних сумішей										
[46] Оптова торгівля крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами	0,004	0,004	0,004	0,002	0,003	0,002	-	-	-	-
[68] Операції з нерухомим майном	0,005	0,005	0,005	0,002	0,003	0,002	-	-	-	-
Всього	1,437	1,437	1,437	0,036	1,401	0,771	0,539	0	0,539	0,146

В громаді гостро стоїть питання **поводження з відходами**. Недосконала система збору відходів, брак культури мешканців щодо поведження з відходами зумовлюють виникнення стихійних смітників, що мають негативний вплив на довкілля, здоров'я мешканців та знижують рівень комфортності проживання в громаді.

Вивозом ТПВ займається комунальне підприємство «Великодимерське». ТПВ вивозяться з 23 населених пунктів громади (100%). Послуга вивезення ТПВ надається на всій території громади «пакетованим» методом – оплата не за послугу відбувається, а при покупці «брендового» пакету.

Тариф на вивезення ТПВ складає 214 грн/м³, він не покриває реальні витрати на надання цієї послуги (громада дотує), велика кількість населення має заборгованість по сплаті за послуги, при цьому реєстр мешканців, що уклали договори на вивіз сміття не створений.

Обсяг відходів, що вивозяться офіційно (без врахування вивозу на стихійні сміттєзвалища складає близько 2000 тон на рік. На території громади не утворюються небезпечні відходи, проте існує проблема з відходами органічного походження (харчові відходи, відходи тваринного походження).

В громаді є одне місце для видалення відходів – це полігон «Десна», який зараз завантажений на 92,5%. Полігон практично вичерпав свій ресурс і наразі не приймає відходи з громади. В зв'язку з закриттям цього полігону з'явилося дуже багато стихійних сміттєзвалищ (практично в кожному населеному пункті). Ці сміттєзвалища також поповнюються за рахунок вивезення на них відходів від руйнувань (в громаді внаслідок агресії було зруйновано близько 2300 об'єктів).

На території громади (Богданівська сільська рада) раніше був розташований завод «Радікал» із своїм полігоном (3 га) для небезпечних відходів. На базі цього полігону приватні інвестори створили нове МВВ, розширивши територію ще на 11 га за рахунок земель Богданівської сільської ради. На цьому МВВ встановлено

сміттєсортувальну станцію. Приймання ТПВ здійснюється не лише з Великодимерської, але також і з сусідніх громад.

Окрема проблема – садові товариства (близько 200), які також генерують відходи. Питання вивозу відходів з них адміністративно не врегульоване.

Радіаційний фон Потужність еквівалентної дози гамма та рентгенівського випромінювання визначається в автоматичному режимі стаціонарним постом у селищі Велика Димерка. Середньомісячні значення знаходяться у діапазоні 0,11-0,14 мкЗв/год.

Висновки

1. Великодимерська громада характеризується порівняно високою часткою лісів у структурі земельного фонду (близько 20%), що позитивно впливає на стан екологічної ситуації.

2. 60% території – землі сільськогосподарського призначення, водночас ґрунти на території громади характеризуються середньою родючістю. Загалом клімат, рельєф та ґрунти Великодимерської СТГ придатні для ведення сільського господарства.

3. Громада достатньо забезпечена підземними та поверхневими водами для забезпечення питних та господарських потреб мешканців. Водопостачання населення та підприємств здійснюється як з поверхневих, так і з підземних (колодязі і свердловини) джерел. На території Великодимерської селищної ради діє підрозділ підприємства «Кока-Кола Беверіджез», який експлуатує шість свердловин.

4. Об'єктами природно-заповідного фонду в межах території громади є: Національний парк «Залісся» та ботанічний заказник «Великівське болото» в його межах, «Оврамівсько-Івашківський» ботанічний заказник місцевого значення. Об'єкти Смарагдової мережі на території громади відсутні.

5. Великих підприємств-забруднювачів довкілля на території Великодимерської СТГ немає. Головними забруднювачами атмосферного повітря в громаді є пересувні засоби, особливо на території громади, де проходить автомагістраль міжнародного значення Е95 (Санкт-Петербург-Гомель-Київ-Одеса-Самсун-Мерзифон).

6. Вивозом ТПВ займається комунальне підприємство «Великодимерське». ТПВ вивозяться з 23 населених пунктів громади (100%). Основними проблемами у сфері управління відходами в громаді є: тариф на вивезення ТПВ не покриває реальні витрати на надання цієї послуги (громада дотує), велика кількість населення має заборгованість по сплаті за послуги, при цьому реєстр мешканців, що уклали договори на вивіз сміття не створений, недостатній рівень технічного оснащення комунальних підприємств, що надають послуги зі збору та вивезенню ТПВ; запровадження роздільного збору відходів в усіх населених пунктах громади тощо.

4. ХАРАКТЕРИСТИКА НАСЕЛЕННЯ ТА ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ

Демографічна характеристика громади

Населення Великодимерської ТГ станом на 01.01.2024 року становило згідно реєстру територіальної громади (РТГ) 32 082 осіб, а фактично проживаючих 39 129 осіб (табл.4.1). У адміністративному центрі селищі Велика Димерка проживає третина усього населення громади. Ще 8 населених пунктів налічують понад 1000 мешканців. Водночас в 7ми селах громади з 22х проживає менше 100 мешканців.

Таблиця 4.1 Населення Великодимерської територіальної громади за статтю та віком станом на 01.01.2024р.⁸

Населенні пункти	чоловіки					жінки					Разом	РТГ
	0-17	18-39	40 -59	60 +	усього	0-17	18-39	40 - 59	60 +	усього		
селище Велика Димерка	861	1984	1696	1246	5787	1279	2305	2025	1725	7334	13 121	10 406
с. Бобрик	151	306	262	146	865	165	288	279	272	1004	1 869	1 764
с. Гайове	8	20	19	14	61	3	12	15	10	40	101	95
с. Жердова	20	32	20	23	95	25	40	47	48	160	255	206
с. Вільне	35	33	21	18	107	34	37	29	23	123	230	243
с. Захарівка	3	8	9	5	25	9	10	12	9	40	65	57
с. Михайлівка	6	7	6	8	27	8	10	14	31	63	90	86
с. Підлісся	12	17	16	10	55	15	20	24	15	74	129	106
с. Покровське	2	4	6	4	16	1	5	6	6	18	34	30
с. Тарасівка	255	295	162	164	876	301	314	207	202	1024	1 900	1 586
с. Рудня	181	299	347	220	1047	156	310	356	301	1123	2 170	2 006
с. Шевченкове	272	564	481	445	1762	251	661	549	543	2004	3 766	3 052
с. Богданівка	590	710	610	280	2190	512	783	629	394	2318	4 508	2 848
с. Залісся	51	86	75	101	313	58	99	83	105	345	658	503
с. Гоголів	621	704	678	326	2329	560	980	839	588	2967	5 296	4 357
с. Зоря	27	32	33	32	124	16	28	38	52	134	258	223
с. Кулажинці	17	27	41	24	109	17	31	32	42	122	231	227
с. Плоске	156	268	294	163	881	159	266	299	258	982	1 863	1 864
с. Першотравневе	1	6	7	6	20	0	5	2	7	14	34	29
с. Русанів	106	178	278	163	725	102	266	281	256	865	1 590	1 444
с. Перше Травня	0	0	0	5	5	1	1	0	10	12	17	17
с. Світільня	74	134	121	85	414	55	116	140	149	460	874	863

⁸ Тут і далі характеристика стану та динаміки чисельності населення подана на основі даних Великодимерської селищної ради

Населенні пункти	чоловіки					жінки					Разом	РТГ
	0-17	18-39	40 -59	60 +	усього	0-17	18-39	40 - 59	60 +	усього		
с. Гребельки	3	8	17	9	37	2	6	11	14	33	70	70
ВСЬОГО	3452	5722	5199	3497	17870	3729	6593	5917	5060	21259	39 129	32 082

У Великодимерській територіальній громаді переважає сільське населення – 67,5%. Щільність населення становить відповідає середньо обласному рівню. В структурі за гендерною ознакою переважають жінки – 54,3 % (рис. 4.1). У громаді 59,9 % населення у працездатному віці. Частка населення у віці 60 + становить 21,8%, що відповідає середньому по області (21,7%). Частка дітей у віці до 17 років – 18,3% відповідає середньому в країні (у 2021 році 17,9%). Однак є загроза неповернення жінок з дітьми з-за кордону, які виїхали в період активних бойових дій в районі.

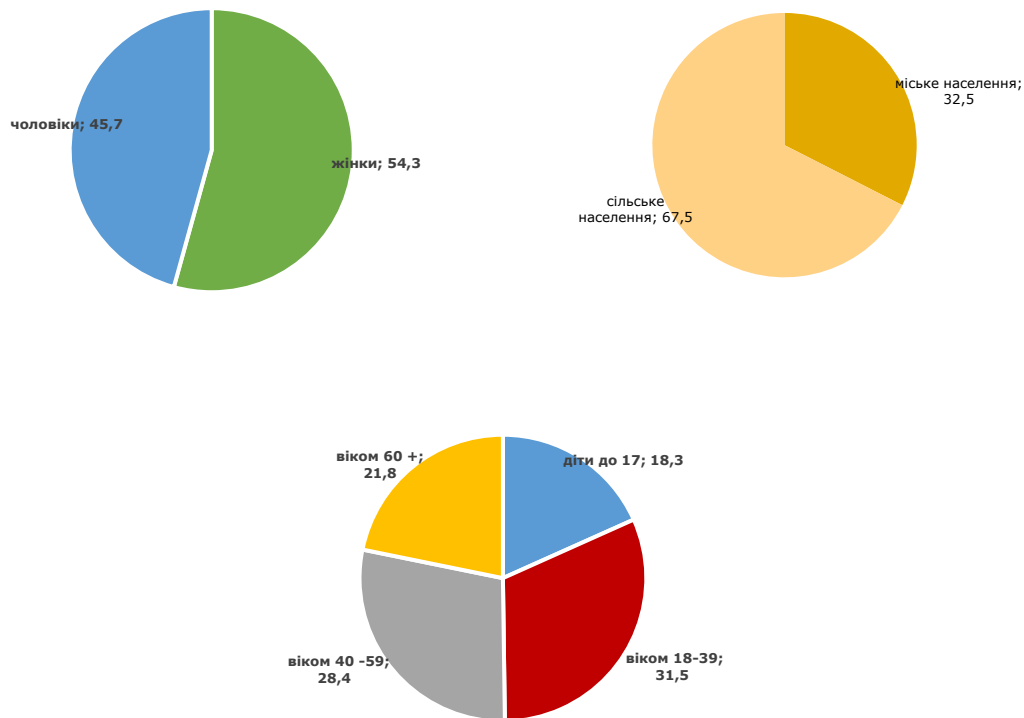

Рис. 4.1. Структура населення Великодимерської територіальної громади, на 1.01.2024 р.

Згідно з переписом населення України 2001 року у структурі населення Броварського району за національним складом 96,4% становлять українці, 2,8% - росіяни, 0,3% - білоруси та 0,5% інші. Національних / етнічних груп, які демонструють специфічні потреби, в межах Великодимерської громади не має.

Динаміка населення згідно реєстру територіальної громади (zareєстровані мешканці) у довгостроковому періоді 2001-2023 рр. свідчить про негативний приріст населення у всіх населених пунктах окрім селища Велика Димерка. Однак в межах громади реально проживає значно більше мешканців, частина з яких незареєстровані. На початок 2024 р. реально проживаючого населення у громаді

на 7 тис. осіб більше, ніж зареєстрованого. Тому, якщо оцінювати за кількістю реально проживаючого населення, то чисельність мешканців населених пунктів громади зросла на 14,6% за період 2001-2023 рр. Найбільший приріст у адміністративному центрі громади Велика Димерка +30,2%, с. Вільне +56,5%, с. Богданівка +50,0%, с. Тарасівка +22,8%. Проблема проживання значної кількості незареєстрованих мешканців характерна для багатьох громад, які розташовані поблизу найбільших міст України.

Найгіршою є демографічна ситуація у Жердівському старостинському окрузі, де чисельність мешканців в окремих селах за зазначений період зменшились більш, як на третину (табл. 4.2).

Таблиця 4.2. Динаміка кількості мешканців в населених пунктах Великодимерської територіальної громади, 2001-2023 рр.

Населений пункт	2001 р., осіб	1.01.2024р. (РТГ), осіб	1.01.2024 р. (реально проживаючі), осіб	приріст 2023 (РТГ)/ 2001 рр.,%	приріст 2023 (реально проживаючі) / 2001 рр, %
селище Велика Димерка	10074	10406	13121	3,3	30,2
с. Бобрик	2008	1764	1869	-12,2	-6,9
с. Гайове	102	95	101	-6,9	-1
с. Жердова	340	206	255	-39,4	-25
с. Вільне	147	243	230	65,3	56,5
с. Захарівка	72	57	65	-20,8	-9,7
с. Михайлівка	131	86	90	-34,4	-31,3
с. Підлісся	242	106	129	-56,2	-46,7
с. Покровське	43	30	34	-30,2	-20,9
с. Тарасівка	1547	1586	1900	2,5	22,8
с. Рудня	2221	2006	2170	-9,7	-2,3
с. Шевченкове	3386	3052	3766	-9,9	11,2
с. Богданівка	3006	2848	4508	-5,3	50
с. Залісся	596	503	658	-15,6	10,4
с. Гоголів	4529	4357	5296	-3,8	16,9
с. Зоря	271	223	258	-17,7	-4,8
с. Кулажинці	333	227	231	-31,8	-30,6
с. Плоске	2007	1864	1863	-7,1	-7,2
с. Першотравневе	34	29	34	-14,7	0
с. Русанів	1675	1444	1590	-13,8	-5,1
с. Перше Травня	69	17	17	-75,4	-75,4
с. Світільня	1230	863	874	-29,8	-28,9
с. Гребельки	78	70	70	-10,3	-10,3
Всього	34141	32082	39129	-6	14,6

Впродовж 2021-2023 рр. у громаді спостерігається позитивний міграційний приріст населення. Зокрема, чисельність прибулих у 2023 році перевищила чисельність вибулих у 3,3 рази, основним чином за рахунок внутрішньо переміщених осіб. На жаль, через війну у громаді прослідковується негативна тенденція народжуваності населення (53 народжених у 2023 р. проти 66 у 2021 р.), водночас цей показник у 2022 р. був набагато нижчим (35), ніж у 2023 р. Показник смертності за останні три роки має тенденцію до зниження – 599 померлих у 2021 р., 504 у 2022 р., 454 у 2023 р., але він суттєво перевищує показник народжуваності. Зокрема, у 2023 році показник смертності в 8 разів перевищив показник народжуваності (табл. 4.3).

Таблиця 4.3 Природний та міграційний рух населення, 2021-2023 рр., осіб

Показники	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Народжені	66*	35*	53*
Померлі	599	504	454*
Природний приріст/скорочення (-)	-567	-469	-401
Прибулі	1424	866	1201
Вибулі	949	363	362
Міграційний приріст/скорочення (-)	475	503	839
Загальний приріст /скорочення (-)	-92	34	438

Попри те, що на початку війни більша частина території громади була окупована, в населених пунктах громади уже на 1.01.2023 року було зареєстровано 1 089 ВПО. У наступному році їх кількість дещо зменшилась до 925 осіб, половина з яких діти та люди похилого віку (табл. 4.4). Водночас рух ВПО не є сталим, у 2024 році вони продовжують перебувати в громаду.

Таблиця 4.4. Кількість та структура ВПО, 2021-2023 рр., осіб

Показники	Всього, на 1.01.2022	у т.ч. жін.	Всього, на 1.01.2023	у т.ч. жін.	Всього, на 1.01.2024	у т.ч. жін.
Загальна чисельність ВПО, зареєстрованих у громаді, в т ч	519	311	1089	612	925	537
дітей віком 0-18 років			245		200	93
осіб похилого віку (60+ років)					250	156
Кількість учасників/-ць бойових дій/АТО/ООС	16	0	22	0	31	1

Ринок праці

Стан зайнятості населення є одним з основних індикаторів економіки, який відображає використання в суспільстві ресурсів праці. Економічно активне населення Великодимерської ТГ складає понад 60% від усього населення.

Кількість молоді, яка потенційно включиться у ринок праці в середньостроковому періоді складає 3,33 тис. осіб (1,41 тис. осіб у віці 16-20 років та 1,92 тис. осіб у

віці 11-15 років). Водночас кількість населення передпенсійного та пенсійного віку, що невдовзі буде вилучено з ринку праці є вищою – 3,94 тис. осіб (1,77 тис. осіб у віці 56-60 років та 2,17 тис. осіб у віці 61-65 років)⁹

Серед вакансій, які подавали роботодавці в центр зайнятості, найбільшим попит був на професії: бухгалтер, водій автотранспортних засобів, оператор котельні, вантажник, двірник, вчитель закладу загальної середньої освіти, сестра медична (брат медичний), продавець-консультант, кухар, швачка, вихователь закладу дошкільної освіти, лікар загальної практики-сімейний лікар, комірник, слюсар-сантехнік, підсобний робітник, менеджер (управитель) із збуту, охоронник.

Частка офіційно зареєстрованих безробітних у Великодимерській громаді є дуже незначною та суттєво зменшилась у 2022-2023 рр. Однак, це не можна вважати покращенням ситуації із зайнятістю, а радше свідчить про зростання прихованого безробіття (зумовлене активними процесами мобілізації). За даними Броварської філії Київського обласного центру зайнятості кількість безробітних громади, які отримували допомогу по безробіттю за 2023 рік становила 229 осіб. У цьому ж році забезпечено роботою 62 мешканці громади. У попередньому році відповідні цифри становили 425 осіб та 57 осіб.

Зважаючи на структуру економіки та найбільші підприємства, які функціонують в громаді, найбільша потреба у працівниках формується у сфері харчової промисловості (виробництво м'ясних продуктів, безалкогольних напоїв, хліба, чаю), сільському господарстві, торгівлі та наданні послуг, у сфері логістики та бюджетній сфері (рис.4.2). Найбільшими роботодавцями у 2023 році були такі підприємства як ПП "КОКА-КОЛА БЕВЕРІДЖИЗ УКРАЇНА ЛІМІТЕД" (1157 осіб), ТОВ Асканія-флора (583 особи), ТОВ «Рабен Україна» (396 осіб), АТ «Мономах» (350 осіб), ТОВ «Флагман-стор» (202 особи).

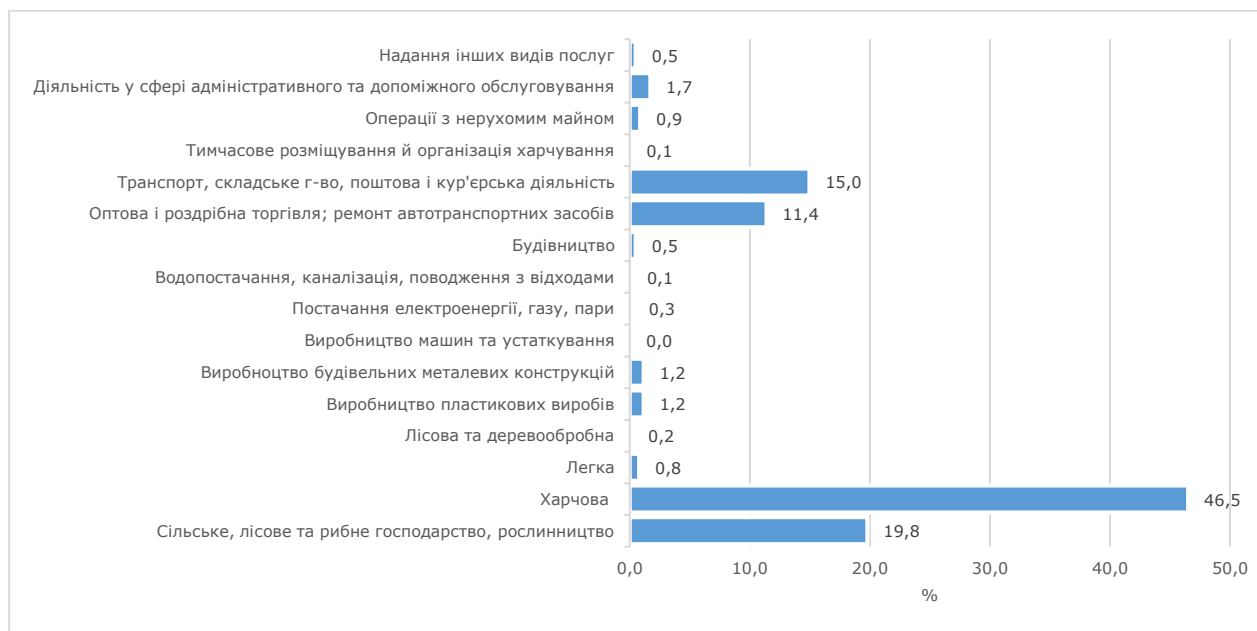

Рис. 4.2. Структура зайнятого населення Великодимерської ТГ у 2024 році (за виключенням бюджетної сфери), %¹⁰

⁹ За даними НСЗУ

¹⁰ <https://clarity-project.info/hromada>

Згідно проведеного опитування бізнесу громади кількість зайнятих на підприємствах станом на 2024 рік, порівняно з 2021 роком (до повномасштабного військового вторгнення), залишилась незмінною у 2/3 опитаних, а зменшилась у 15,7% опитаних та збільшилась у 15,7% опитаних. Разом з тим, керівники підприємств відчують потребу у кваліфікованих спеціалістах. Для третини опитаних підприємців ця проблема є гострою. Найбільшою є потреба у працівниках таких робітничих спеціальностей – трактористів, слюсарів, водіїв, продавців, інженерів-електриків.

Найближчий заклад професійно-технічної освіти Броварський професійний ліцей готує кваліфікованих робітників за такими спеціальностями – кухар-кондитер, будівельні спеціальності, електрозварювальник, монтажник санітарно-технічних систем, слюсар з ремонту колісних транспортних засобів.

Висновки

1. Чисельність населення Великодимерської територіальної громади (згідно реєстру територіальної громади) на початок 2024 року становить 32082 особи, що складає майже 13,27% населення Броварського району. Водночас у громаді, яка знаходиться поблизу столиці, проживає значно більше населення – 39129 осіб, тобто понад 7 тис. мешканців не зареєстровані у громаді. Це створює додаткове навантаження на інфраструктуру громади та негативно впливає при розрахунку бюджетних трансфертів до місцевого бюджету. У громаді переважає сільське населення – 67,5%, а в гендерному співвідношенні – жінки становлять 54,3%. Вікова структура населення Великодимерської громади наближена до середньообласної.

2. Реальний приріст населення громади в довготривалому періоді 2001-2024 рр. становив +14,6%. Чисельність мешканців адміністративного центру громади Велика Димерка збільшилась за цей період майже на третину. Активно розвиваються і найбільші населені пункти громади (8 населених пунктів налічують понад 1000 мешканців). Водночас в 7ми селах громади з 22х проживає менше 100 мешканців. У більшості з цих сіл негативна динаміка населення. Позитивною тенденцією розвитку громади є додатне сальдо міграції. Зокрема, чисельність прибулих у 2023 році перевищила чисельність вибулих у 3,3 рази. У громаді на 1.01.2024 року було зареєстровано 925 ВПО. Разом з тим, у громаді негативний природній приріст населення. Спостерігається зниження показника народжуваності, показник смертності також має тенденцію до зниження, але він значно перевищує показник народжуваності, постійно збільшується частка населення пенсійного віку.

3. Економічно активне населення Великодимерської ТГ складає понад 60% від усього населення. Водночас, кількість молоді, що зараз у віці 11-20 років та яка потенційно включиться у ринок праці в середньостроковому періоді, є меншою, ніж населення передпенсійного та пенсійного віку, що невдовзі буде вилучено з ринку праці. Це, а також процеси міграції жінок з дітьми за кордон, мобілізація чоловіків, в свою чергу, можуть негативно вплинути на кількість та якість трудового потенціалу та викликати брак робочої сили в перспективі.

4. Бізнес громади відчуває потребу у кваліфікованих спеціалістах. Якщо половина опитаних представників бізнесу дає раду з наявним персоналом, то для третини підприємців ця проблема є гострою. Найбільшою є потреба у працівниках

таких робітничих спеціальностей – трактористів, слюсарів, водіїв, продавців, інженерів-електриків.

5. РОЗВИТОК ІНФРАСТРУКТУРИ ТА СФЕРИ ПОСЛУГ

5.1. Сфера соціальних послуг

Соціальна інфраструктура виступає базою формування людського капіталу, а розвиток соціальної інфраструктури є одним з першочергових завдань, яке вирішується в рамках соціально-економічної політики держави, регіону, територіальної громади.

Освіта

Система освіти Великодимерської територіальної громади станом на початок 2023-2024 н.р. налічувала: 10 закладів загальної середньої освіти (з них один опорний з філією), 11 дошкільних підрозділів при ЗЗСО та 6 закладів позашкільної освіти. У таблиці 5.1. подано динаміку структури освітньої мережі Великодимерської територіальної громади та чисельності учнів, дітей, персоналу.

Таблиця 5.1. Освітня мережа Великодимерської територіальної громади

Показники	2021-2022 н.р.	2022-2023 н.р.	2023-2024 н.р.
Кількість дошкільних підрозділів при ЗЗСО, одиниць	11	11	11
Кількість дітей в дошкільних підрозділах закладів освіти, осіб	1072	843	802
Кількість персоналу дошкільних закладів, осіб	216	214	217
Кількість закладів освіти (опорні заклади, заклади загальної середньої освіти, гімназії, початкові школи), одиниць	10	10	10
Кількість учнів у закладах освіти, осіб	4210	4193	4017
Кількість вчителів у закладах освіти (опорні заклади, заклади загальної середньої освіти, гімназії, початкові школи), осіб	357	302	286
Кількість закладів професійно-технічної освіти, одиниць	-	-	-
Кількість учнів у закладах професійно-технічної освіти, осіб	-	-	-
Кількість закладів позашкільної освіти, одиниць (у тому числі позашкільні підрозділи ЗЗСО)	1	1	6
Кількість учнів у закладах позашкільної освіти, осіб	372	350	820

Загальна середня освіта У громаді функціонує 10 ЗЗСО в яких у 2023-2024 н.р. навчалось 4017 дітей. Кількість дітей порівняно з довоєнним періодом скоротилась на 4,6%. Навіть в умовах воєнного стану громада прагне максимально забезпечити очне навчання для учнів. Однак наявна мережа закладів не готова до цих викликів.

У 2022 році освітня мережа громади зазнала значних руйнувань через збройну агресію та окупацію рф. Після окупації в селі Богданівка були повністю зруйновані заклад загальної середньої освіти та заклад дошкільної освіти. Учні та вихованці

навчальних закладів тимчасово розміщувалися в інших закладах освіти громади. В с. Бобрик внаслідок обстрілів з ракетних систем залпового вогню та ствольної артилерії основне приміщення закладу загальної середньої освіти мало незначні пошкодження та підлягало капітальному ремонту. Окрема будівля дошкільного відділу з харчоблоком площею 640 м² також зазнала пошкоджень. Були проведені відповідні роботи по відновленню закладу, і повноцінний освітній процес розпочався з жовтня 2022 року.

Під час обстрілу с. Русанів у заклад освіти прилетів снаряд прямо в приміщення бібліотеки, яке знаходиться на 2 поверсі також після попадання вибуховою хвилею були вибиті вікна у приміщенні. Всі ремонтні роботи по відновленню закладу були завершені до початку навчального року.

В селищі Велика Димерка окупанти проникли в головний корпус навчального закладу, де повибивали всі двері та розграбували його. Також незначних пошкоджень зазнав дошкільний підрозділ «Барвінок» та корпус № 2. Значних пошкоджень зазнав заклад загальної середньої освіти в с. Плоске. Зруйноване крило відгородили, поміняли систему опалення та світлопостачання для того, щоб вціліла частина змогла функціонувати повноцінно.

На відбудову закладів освіти Великодимерської селищної територіальної громади, які зазнали пошкоджень та руйнувань, виділялися кошти з місцевого бюджету, з обласного бюджету та кошти волонтерів. В 2022 році по всіх закладах освіти громади відбувалися ремонтні роботи з приведення найпростіших укриттів у відповідність до чинного законодавства, для забезпечення навчального процесу в період військового стану на території України, а для Гоголівського ліцею були виділенні кошти на будівництво найпростішого укриття. На відповідні роботи виділялися кошти з місцевого бюджету в сумі 4531,6 тис. грн.

Не до кінця вирішене питання укриттів у громаді. У 3-х школах – Руднянській, Світільнянській, Шевченківській гімназіях – відсутні власні укриття. Громада працює у цьому напрямку наразі вже розроблено ПҚД на укриття у всіх трьох закладах.

У 2022 році дистанційно працювали частина класів Гоголівського ліцею через відсутність укриття в основному корпусі закладу. У 2023 році завершено будівництво та облаштування захисної споруди цивільного захисту (укриття) в Гоголівському ліцеї на умовах співфінансування на загальну суму - 27986,536 тис.грн. (місцевий бюджет - 7 млн. 986 тис.грн.).

У 2023 році за проектом «Програма з відновлення України» згідно із Фінансовою угодою між Україною та Європейським інвестиційним банком, ведуться роботи по відбудові школи в с. Плоске. На часі реконструкція Великодимерського ліцею. Тут та ще у чотирьох закладах освіти України реалізується пілотний проект за підтримки міжнародного фінансування. Мета - створити умови для навчання та відпочинку учнів, в тому числі з особливими потребами (нові підходи до організації просторів коридорів, забезпечення ліфтами та інше).

У 2023 році здійснено трансформацію мережі закладів освіти громади: 4 заклади було перепрофільовано в ліцеї, 6 в гімназії. У порівнянні з 2022 роком мережу зменшено на 17 класів.

Згідно з планом трансформації мережі до 2025 року планується Світільнянську гімназію зробити початковою школою, а Тарасівський ліцей - гімназією. Також буде створено академічний ліцей на базі Великодимерського ліцею (з відокремленням гімназії у складі з початковою школою). Громада шукає рішення щодо двох закладів - ліцеїв у с. Гоголів та Плоске. Один із них має залишитися ліцеєм, а інший - гімназією.

Середня наповнюваність закладів складає 70%, при цьому великі школи мають наповнюваність майже 100%, у той час як низка маленьких закладів - лише 35-50%.

Мережу обслуговують 15 шкільних автобусів, що розвозять учнів до 7 закладів освіти. Шкільними автобусами підвозиться - 930 учнів, іншим транспортом - 355. Є потреба в розширенні парку шкільних автобусів.

В цілому громада забезпечена вчителями. Однак актуальним залишається створення мотивуючих умов для роботи вчителя. Згідно опитування, абсолютна більшість учителів громади - 80% - говорять, що підвищення заробітної плати допомогло би більш якісно викладати в нинішніх умовах. Серед іншого - забезпечення вчителів сучасною технікою та інтернетом (35%), фінансування додаткових годин за запитом учнів і батьків (32%), підтримка педагогів у професійному розвитку (28%), системна методична підтримка вчителів на рівні громади (26%).

Відповідно до опитування, батьківська громада довіряє своїм закладам освіти та педагогам. Для покращення в освітній сфері батьки найчастіше радять місцевій владі організувати доступ для додаткових занять для надолуження навчальних прогалин (77% батьків зараховують це до топ-5 порад). Крім цього, більшість батьків говорять про покращення спортивної інфраструктури (65%), якості та кількості комп'ютерного обладнання (62%). Трохи менше батьків звертають увагу на доступність питної води на постійній основі (56%), сучасні ремонти приміщень (56%), покращення якості харчування в закладах освіти (52%), покращення умов самостійного доїзду дітей до школи (49%), вільний доступ до інтернету (44%). Відносно найменше батьків говорили про зручні маршрути та графіки довозення дітей шкільним автобусом (29%).

Інклюзивна освіта. У громаді функціонує комунальний заклад «Інклюзивно-ресурсний центр», а при закладах освіти організовано інклюзивні групи і класи для дітей з особливими освітніми потребами. У 2023-2024 н.р. було 56 учні ЗЗСО та 7 вихованців ЗДО для яких організовано інклюзивне навчання (табл. 5.2). Договір про співпрацю у формі спільного фінансування закладу укладено між Великодимерською і Зазимською територіальними громадами та ІРЦ Великодимерської громади, що надає підтримку закладам сусідньої громади у впровадженні інклюзії, а також проводить оцінку потреб дітей з ООП на запит батьків.

Таблиця 5.2. Інклюзивні групи / класи у закладах освіти Великодимерської селищної територіальної громади

Показники	2021-2022 н.р.	2022-2023 н.р.	2023-2024 н.р.
Кількість інклюзивних груп у дошкільних підрозділах, одиниць	1	3	6
Кількість вихованців, для яких організовано інклюзивні групи, осіб	1	3	7
Кількість інклюзивних класів у ЗЗСО, одиниць	20	29	37
Кількість учнів, для яких організовано інклюзивні класи, осіб	25	44	56

Дошкільна освіта громади представлена окремими 11 дошкільними підрозділами при закладах загальної середньої освіти, які у 2023-2024 навчальному році відвідувало 802 дитини. Кількість дітей порівняно з довоєнним періодом скоротилась на чверть. Типових садків у статусі юридичної особи у громаді немає. В цілому кількість місць у дошкільних навчальних закладах відповідає потребам громади. Всі діти громади мають доступ до послуг дошкілля.

До війни проблему перевантаження мали дошкільні заклади у селищі Велика Димерка, однак через війну та міграцію у безпечні регіони кількість дітей зменшилась. В с. Шевченкове зменшено кількість груп через відсутність укриття. У с. Богданівка заклад дошкільної освіти під час окупації був повністю зруйнований. Зараз там будується новий заклад (за підтримки ПП "КОКА-КОЛА БЕВЕРІДЖИЗ УКРАЇНА ЛІМІТЕД"). Організовано роботу всіх дошкільних підрозділів громади. Для дітей з с. Богданівка є підвезення до садочка найближчого населеного пункту.

Позашкільна освіта громади здійснюється такими закладами:

1. Комунальний заклад «Дитячо-юнацька спортивна школа» Великодимерської селищної ради - навчальний заклад спортивного профілю, який забезпечує розвиток здібностей вихованців в обраному виді спорту. Найголовнішим проблемним питанням комунального закладу «Дитячо-юнацька спортивна школа» є відсутність власної спортивної бази для проведення навчально-тренувального процесу та змагань з різних видів спорту. Будівництво спортивного комплексу на території громади для спортивної школи повністю вирішило б цю проблему.

2. Комунальне підприємство «Футбольний клуб «Колос», яке сприяє формуванню здорового способу життя, розвитку фізичних і моральних вольових якостей громадян засобами футболу.

3. 6 позашкільних структурних підрозділи на базі Цифрових освітніх центрів закладів освіти (Богданівська гімназія, Бобринська гімназія, Плосківський ліцей, Гоголівський ліцей, Тарасівський ліцей, Руднянська гімназія).

4. Філія Початкового спеціалізованого мистецького навчального закладу «Школа мистецтв» Калинівської селищної ради.

Для організації позашкільної роботи у закладах освіти Великодимерської громади у 2024 році наявні 12 ставок керівників гуртків, що фінансуються з державної субвенції. Додатково за рахунок місцевого бюджету введено 14 ставок керівників гуртків для закладів освіти та 6 ставок для діяльності цифрових освітніх центрів. Великодимерською селищною радою фінансуються гуртки на базі комунальних закладів: «Центр культури дозвілля і спорту», «Дитячо-юнацька спортивна

школа», «Футбольний клуб «Колос» та Філії Початкового спеціалізованого мистецького навчального закладу «Школа мистецтв» Калинівської селищної ради.

У закладах позашкільної освіти у 2023-2024 н.р. навчалось 820 учнів, або кожен п'ятий учень громади.

Охорона здоров'я

Порівняно з довоєнними роками показник загальної захворюваності має тенденцію до зниження – 22198 випадків захворювань у 2023 р. проти 25109 у 2021 р. Аналогічна тенденція у показника первинної захворюваності – у 2021 р. вперше було виявлено 7570 випадків захворювань, у 2023 р. – 5698. Лідерами є хвороби органів дихання, системи кровообігу, кістково-м'язової та сполучної системи, онкологічні хвороби.

Мережа закладів охорони здоров'я (далі – ЗОЗ) складається з 12 комунальних закладів (10 амбулаторій, 2 ФАП), які представляють первинний рівень медичної допомоги та підпорядковуються КНП «Центр первинної медико-санітарної допомоги» Великодимерської селищної ради (далі – КНП «ЦПМСД»). Приватних ЗОЗ в громаді немає.

До 2022 р. майже в кожному селі громади працював ФАП, більшість з них закрили через пошкодження внаслідок бойових дій та недоцільність подальшого утримання, так на кінець 2021 р. в громаді було 24 заклади первинного рівня, наразі працює 12.

Частину закладів охорони здоров'я відновлено за рахунок державних (через співпрацю з МОЗ) та партнерських коштів. Одна з амбулаторій нещодавно побудована, відповідно до сучасних вимог (с. Бобрик). Всі інші амбулаторії потребують капітального ремонту, бо розташовуються в дуже старих будівлях. Планується за підтримки МОЗ провести капітальний ремонт приміщення Богданівської амбулаторії та побудувати нову модульну амбулаторію (у партнерстві з ПП "КОКА-КОЛА БЕВЕРІДЖИЗ УКРАЇНА ЛІМІТЕД" та Міжнародним Червоним Хрестом).

Є потреби в заходах з підвищення енергоефективності для закладів первинної медичної допомоги. Так як практично всі будівлі в яких вони розміщуються є дуже старими (в т.ч. одна дерев'яна амбулаторія, якій вже 110 років), громада несе великі витрати на комунальні послуги. Окрім цього, з огляду на безпекову ситуацію в регіоні, гострою є потреба в укриттях. В жодному ЗОЗ та поряд з ними укриттів немає.

В ЗОЗ частково створені умови для можливості фізичного їх відвідування особами з інвалідністю та маломобільним особами. Лише одна амбулаторія, яка нещодавно побудована, відповідає сучасним вимогам щодо облаштування.

Матеріально-технічна забезпеченість медичних закладів задовільна. Водночас через необхідність відповідати сучасним вимогам до ресурсного забезпечення медичних послуг потреба в медичному обладнанні залишається актуальною. Наразі найбільше потребують діагностичного обладнання (два УЗД-апарати для Великодимерської та Гоголівської амбулаторій), так як планують розвивати діагностичні послуги.

Кадрова забезпеченість ЗОЗ достатня, хоча порівняно з довоєнним часом кількість медичних працівників значно зменшилась - у 2021 р. працювало 102 особи, наразі загальна кількість медиків в громаді складає 59 осіб. 87% медичних працівників – жінки (52 жінки, 7 чоловіків). Із загальної кількості медичних працівників є 20 лікарів, які надають послуги первинної медичної допомоги. Наразі всі заклади укомплектовані медичним персоналом, але майже 40% (24 особи) медиків це люди пенсійного віку, тому є потреба в залученні молодих спеціалістів.

Екстрена медична допомога населенню Великодимерської громади забезпечується відділеннями екстреної допомоги сусідніх громад (Бориспільської та Броварської). Безпосередньо в селищі Велика Димерка працює пункт тимчасового базування екстреної медичної допомоги, що підпорядковується станції екстреної медичної допомоги, яка розташована при КНП «Броварська багатoproфільна клінічна лікарня» територіальних громад Броварського району.

На **первинному рівні медичної допомоги** населенню забезпечується повний перелік медичних послуг, передбачених для надання на цьому рівні. Станом на 01.04.2024 року з Національною службою здоров'я України укладено 27931 декларацію про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу, що складає близько 87% від усього населення.

Крім того КНП «ЦПМСД» має договори з НСЗУ за Програмою медичних гарантій на 2 пакети медичних послуг, передбачених для першого рівня медичної допомоги, що на 1 пакет більше ніж було у 2021 р., проте обсяг державного фінансування пакетів медичної допомоги є меншим: у 2021 р. фінансування склало 30 610 005,1 грн., у 2023 р. – 20 923 229,9 грн.

Мешканці громади, зокрема ті, які проживають у віддалених населених пунктах мають хорошу доступність до базових медичних послуг за рахунок достатньої мережі ЗОЗ, які повністю укомплектовані медичними працівниками.

Громада планує розвивати паліативні та діагностичні послуги. Також в планах створити кабінет ЛФК, де будуть населенню надаватись послуги лікувальної фізичної культури і масажу (як амбулаторні реабілітаційні послуги). Окремим напрямом для розвитку вбачають – профілактику захворюваності (проведення заходів «Дні здоров'я» у різних населених пунктах).

Послуги **спеціалізованої медичної допомоги** в громаді не надаються. Мешканці громади їх отримують в КНП «Броварська багатoproфільна клінічна лікарня» територіальних громад Броварського району, який забезпечує спеціалізованими медичними послугами одразу кілька громад району та увійшов в Спроможну мережу ЗОЗ Київської області, як кластерний ЗОЗ.

Фармацевтичні послуги надають 4 **аптечних заклади**, які мають договори за програмою реімбурсації (Урядова програма «Доступні ліки»), що є недостатньою кількістю для забезпечення потреб населення у придбанні ліків.

В громаді щорічно збільшується частка населення пенсійного віку, які потребують більш частого медичного обслуговування. Особливо ця тенденція характерна для сільських поселень.

Кількість осіб з інвалідністю дорослого віку складає 969 осіб, трохи переважають чоловіки (492 проти 477), протягом останніх трьох років спостерігається тенденція

до їх зниження (2021 р. – 1329, 2022 р. – 930, 2023 р. – 969). Кількість дітей з інвалідністю на кінець 2023 р. нараховувала 143 особи, на кінець 2021 р. їх кількість була вдвічі більшою - 339, проте це не може достовірно свідчити про таке значне зниження показника інвалідизації дітей, через те, що більшість дітей з інвалідністю у 2022 році виїхали за межі громади і поки не повернулись. Пропорція хлопців та дівчат, які мають статус інвалідності є приблизно однаковою (70 та 73).

Спостерігається тенденція до зменшення отримання населенням послуг первинної медичної допомоги, так у 2021 р. послуги первинки отримало 50524 особи, 2023 р. – 36808 осіб. Це корелює з показником кількості населення, прикріпленого до первинної медичної допомоги, який у 2023 р. порівняно з 2021 р. зменшився більше, ніж в 2,5 рази – у 2021 році уклали декларацію з сімейним лікарем/лікарем-педіатром 46330 осіб, у 2023 році - 27931 особа. Також за період з початку 2021 р. по кінець 2023 р. вдвічі зменшився показник надання жінкам послуг медичної допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами – 330 жінок у 2021 р. проти 142 у 2023 р.

Здоров'я населення є пріоритетним напрямом, тому громадою було прийнято низку **програм підтримки медичного забезпечення населення громади:**

1. Програма «Забезпечення пільгових категорій населення Великодимерської об'єднаної територіальної громади лікарськими засобами та медичними виробами на 2022-2024 роки»
2. Програма «Профілактика та лікування стоматологічних захворювань у дітей та окремих категорій дорослого населення Великодимерської селищної територіальної громади на 2024 рік»
3. «Фінансова підтримка Броварської міськрайонної організації Товариства Червоного Хреста України на 2024 рік».

Культура та дозвілля

У Великодимерській селищній територіальній громаді у післявоєнний період збережена мережа та структура **закладів культури**. На сьогоднішній день функціонує комунальний заклад «Центр культури, дозвілля та спорту» Великодимерської селищної ради до якого входить 9 закладів культури та 8 бібліотек.

На базі КЗ «Центр культури, дозвілля та спорту» Великодимерської селищної ради діє 22 творчих колективи, з них 2 зразкових – Зразковий духовий оркестр «Козацькі Джури», Зразковий вокальний ансамбль «Джерельце». 4 колективи мають звання «Народний» - Народний ансамбль «Україночка», «Любисток», «Джерело», «Калинонька».

З часу деокупації Великодимерської громади розпочали свою роботу будинки культури сіл Гоголів, Світільня, Плоске та смт Велика Димерка. Решта будинків культури не функціонують через пошкодження. Працівники переведені на простій. Унаслідок бойових дій були пошкоджені заклади культури сіл Бобрик, Шевченкове, Плоске, Світільня. У будинках культури сіл Богданівка, Плоске, Світільня пошкоджені вікна. У будинку культури села Шевченкове – вікна, двері, сценічне обладнання, в селі Бобрик – вікна, сценічне обладнання. З 8 бібліотек громади

працюють 2 – Великодимерська та Гоголівська. Пошкодження мають бібліотеки в с. Світільня, с. Шевченкове, с. Бобрик, с. Богданівка.

В умовах війни заклади культури громади стали волонтерськими штабами. Будинки культури та бібліотеки сіл Світільня, Шевченкове, Бобрик, Гоголів, Плоске, смт Велика Димерка займаються плетінням сіток, виготовленням окопних свічок та іншою волонтерською діяльністю, не припиняючи культурно-освітнянську діяльність. Всі колективи громади активно долучаються до благодійних ярмарків на території громади та збирають кошти для потреб армії.

Фізичне виховання та спорт. У 2023-2024 рр. році забезпечено функціонування всіх закладів фізичного виховання та спорту, а саме: КЗ «Центр культури, дозвілля та спорту» Великодимерської селищної ради, КЗ «Дитячо-юнацька спортивна школа» Великодимерської селищної ради, КП «Футбольний клуб «Колос» Великодимерської селищної ради.

У 2024 році розвивається 6 видів спорту (бокс, волейбол, дзюдо, легка атлетика, спортивна гімнастика та футбол) на базі КЗ «Дитячо-юнацька спортивна школа» Великодимерської селищної ради. Всього у спортивній школі навчається 322 дитини, з них 89 дівчат (у 2022 році навчалось 360 дітей з них 107 дівчат). В порівнянні з 2022 роком відбулися зміни по видам спорту. Припинило діяльність відділення карате, але відкрилося відділення футболу.

Соціальний захист

Інфраструктура. У Великодимерській селищній раді функціонують: управління соціального захисту населення та служба у справах дітей.

В громаді немає центру надання соціальних послуг, цю функцію виконує Управління соціального захисту населення при селищній раді. Управління соціального захисту населення має відділ надання соціальних послуг в якому утворено такі структурні підрозділи: відділення соціальної підтримки сім'ї та молоді; відділення соціальної допомоги вдома.

Закладів соціального захисту населення, які зазнали пошкодження/руйнування немає.

Кадрове забезпечення достатнє. Загальна кількість працівників сфери соціального захисту населення в громаді складає 19 осіб. 95% працівників складають жінки (18 жінок, 1 чоловік). Із загальної кількості працівників, 2 – фахівці із соціальної роботи, 4 - соціальні працівники, 13 соціальних робітників. Кількість працівників пенсійного віку складає 9 осіб (всі жінки), що становить 47% від загальної кількості працівників сфери соціального захисту населення.

Вразливі групи населення. Кількість ВПО на кінець 2023 р. становила 925 осіб, більшість з них жінки (537 та 388 відповідно).

Кількість сімей у складних життєвих обставинах значно збільшилась. На обліку соціальних служб наприкінці 2022 р. перебувало 7 сімей у складних життєвих обставинах, у 2023 р. їх вже стало 30.

82 сім'ї отримують державну соціальну допомогу, як малозабезпечені сім'ї, 468 осіб є отримувачами субсидій на оплату житлово-комунальних послуг.

Чисельність ветеранів війни в громаді щорічно зростає, наприкінці 2023 р. їх кількість становила 31 особу (30 чоловіків і 1 жінка), наприкінці 2022 р. – 22 особи, наприкінці 2021 р. – 16.

Кількість осіб з інвалідністю дорослого віку складає 969 осіб, трохи переважають чоловіки (492 проти 477), протягом останніх трьох років спостерігається тенденція до їх зниження (2021 р. – 1329, 2022 р. – 930, 2023 р. – 969).

Кількість дітей з інвалідністю на кінець 2023 р. нараховувала 143 особи, на кінець 2021 р. їх кількість була - 339, проте це не може свідчити про зниження показника інвалідизації дітей, через те, що більшість дітей з інвалідністю у 2022 році виїхали за межі громади і не повернулись. Пропорція хлопців та дівчат, які мають статус інвалідності є приблизно однаковою (70 та 73).

Соціальні послуги отримують в громаді всі особи/діти/сім'ї, які належать до вразливих груп населення. Перелік та обсяг необхідних для них соціальних послуг визначається за результатами проведення оцінювання потреб особи/сім'ї у соціальних послугах, відповідно до Порядку організації надання соціальних послуг, затвердженого постановою КМУ від 1 червня 2020 р. № 587.

Перелік базових соціальних послуг, які доступні для отримання мешканцями громади включає: догляд вдома, соціальна адаптація, соціальна інтеграція та реінтеграція, екстрене (кризове) втручання, консультування, соціальний супровід, представництво інтересів, соціальна профілактика, натуральна допомога, інформування.

Також у Великодимерській ТГ працює центр для підтримки сімей з дітьми. БО «Надія і житло для дітей» в Україні, яка за підтримки Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні реалізує проєкт підтримки сімей із дітьми, які проживають на Київщині і в м. Києві та у зв'язку із війною опинились у складних життєвих обставинах, і тих, які були змушені залишити свої домівки через військові дії. В межах проєкту мешканці Великодимерської громади отримують наступні послуги: консультації та заняття з психологом для батьків і дітей; консультації з питань працевлаштування, пошуку житла, оформлення різних видів соціальної допомоги, пільг, компенсацій, допомоги з влаштуванням та переведенням дітей до закладів освіти, укладення декларацій із сімейними лікарями, отриманням вузькоспеціалізованої медичної допомоги тощо; консультації з отримання різних видів соціальних та адміністративних послуг, оформлення документів тощо; консультації з питань здоров'я від лікаря - невролога дитячого.

Загальна кількість соціальних послуг, яке отримало населення у 2023 р. склала 2557, але порівняно з попередніми двома роками показник надання соціальних послуг значно знизився, у 2021 р. їх кількість склала 3589 послуги у 2022 р. – 3467.

У 2023 р. соціальні послуги отримало:

1. 130 осіб похилого віку (з них 115 жінок, 15 чоловіків),
2. 79 осіб з інвалідністю (з них 39 жінок, 26 чоловіків),
3. 14 дітей з інвалідністю (з них 5 дівчат, 9 хлопців),
4. 31 ветеранів війни (з них 1 жінка, 30 чоловіків),
5. 1814 ВПО (з них 1038 жінок, 776 чоловіків).

Доступність до соціальних послуг мешканців громади, які проживають у віддалених населених пунктах загалом добра. В громаді немає мобільної бригади соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, та не створено віддалені робочі місця, на яких мають працювати фахівці із соціальної роботи. Водночас запровадження цих заходів є в найближчих планах громади. Також пріоритетом для громади є інтеграція ВПО та ветеранів війни в життя громади, створення для них умов для реалізації в суспільстві.

Громада намагається підтримувати та розвивати сферу соціального захисту, з цією метою в громаді у 2022-2024 роках виконувались такі програми соціального захисту населення:

1. Програма «3 Турботою про кожного на 2022-2024 роки», обсягом фінансування 17 224 632 грн;

2. Програма «Забезпечення пільгових категорій населення Великодимерської селищної територіальної громади лікарськими засобами та медичними виробами на 2022 - 2024 роки», обсягом фінансування 1 447 000 грн;

3. Програма «Профілактика та лікування стоматологічних захворювань у дітей та окремих категорій дорослого населення Великодимерської селищної територіальної громади на 2022 рік», обсягом фінансування 470 000 грн.

4. Програма «Фінансова підтримка Броварської міськрайонної організації Товариства Червоного Хреста України на 2023 рік», обсягом фінансування 60 000 грн

Від Благодійного фонду «До України з любов'ю» 45 жителів, в яких зруйноване житло внаслідок бойових дій, отримали модульні будиночки, повністю оснащені меблями та побутовою технікою.

Пенсійне забезпечення. На обліку в Броварському управлінні Пенсійного фонду України Київської області станом на 31.12.2022 року перебувало 8190 пенсіонерів, які проживають на території Великодимерської громади. Середній розмір пенсії у 2022 році становив 3 986,90 грн.

5.2 Житлово-комунальна інфраструктура та послуги

Житловий фонд Великодимерської територіальної громади складає 15 590 будинків, в тому числі 118 багатоквартирних. Найбільша кількість багатоквартирних будинків у селищі Велика Димерка, с. Шевченкове, с. Гоголів, с. Рудня та с. Плоске. У громаді майже всі будинки заселені, а кількість покинутих будинків дуже мізерна – 15 одиниць, що становить 0,09 % від усіх (табл.5.3.)

Таблиця 5.3. Житловий фонд Великодимерської територіальної громади, 2024р.

Назва старостинського округу	Назва населеного пункту	Заселені будинки разом	Покинуті	Індивідуальні будинки	Багатоквартирні будинки
Бобрицький старостинський округ	Бобрик	876	2	878	0
	Гайове	127	0	127	0
	Світільня	599	3	595	7

Назва старостинського округу	Назва населеного пункту	Заселені будинки разом	Покинуті	Індивідуальні будинки	Багатоквартирні будинки
Світільнянський старостинський округ	Гребельки	94	0	94	0
	Кулажинці	255	0	253	2
Гоголівський старостинський округ	Гоголів	2711	5	2696	15
	Зоря	150	0	150	0
Плосківський старостинський округ	Плоске	573	1	558	15
	Першотравневе	75	0	75	0
Жердівський старостинський округ	Тарасівка	383	0	376	7
	Вільне	77	0	77	0
	Жердова	190	0	191	4
	Захарівка	37	0	37	0
	Михайлівка	63	0	63	0
	Покровське	49	0	49	0
	Підлісся	167	0	167	0
Богданівський старостинський округ	Богданівка	2649	2	2640	9
	Залісся	212	0	205	7
Русанівський старостинський округ	Русанів	941	2	938	5
	Перше Травня	84	0	84	0
Шевченківський старостинський округ	Шевченкове	954	0	924	21
Руднянський старостинський округ	Рудня	785	0	772	13
Велика Димерка	селище Велика Димерка	3539	0	3526	13
ВСЬОГО		15 590	15	15 505	118

Житловий фонд громади зазнав значних руйнувань в умовах окупації та інтенсивних обстрілів, зокрема було пошкоджено 1 962 будинки, або 12,5% від усіх. Ще 222 були повністю зруйновані.

На території Великодимерської територіальної громади функціонує Комунальне підприємство "Великодимерське", що надає послуги водопостачання, водовідведення, тепlopостачання та вивезення побутових відходів. Послуги з газопостачання надає ТзОВ "КИЇВОБЛГАЗ ЗБУТ", а послуги з електропостачання - ТОВ "Київська обласна ЕК». В селищній раді функціонує управління будівництва, ЖКГ та інфраструктури, яке безпосередньо відповідає за даний напрямок.

Послуга централізованого водопостачання надається у Великій Димерці, Богданівці, Шевченковому, Тарасівці, Вільному, Плоскому, Гоголеві, Залісся та Світільному. Всі інші домогосподарства забезпечуються себе, в більшості, власними свердловинами. Також надається послуга централізованого водовідведення у

селищі Велика Димерка, селах Плоске, Гоголів, Тарасівка, Богданівка, Залісся (табл. 5.3).

Таблиця 5.3. Забезпеченість водопостачанням, водовідведенням та газопостачанням населених пунктів Великодимерської територіальної громади

Назва старостинського округу	Назва населеного пункту	Частка помешкань, підключених до комунального водопостачання у %	Частка помешкань, підключених до комунального водовідведення у %	Частка газифікованих будинків у %
Бобрицький старостинський округ	Бобрик			98,7
	Гайове			47,2
Світільнянський старостинський округ	Світільня	4,1		65,0
	Гребельки			52,0
	Кулажинці			39,0
Гоголівський старостинський округ	Гоголів	0,3	0,3	89,0
	Зоря			100,0
Плосківський старостинський округ	Плоске	15,5	6,6	99,1,0
	Першотравневе			94,7
Жердівський старостинський округ	Тарасівка	84,0	29,0	96,0
	Вільне	92,0		92,0
	Жердова			94,0
	Захарівка			91,0
	Михайлівка			90,0
	Покровське			91,0
	Підлісся			92,0
Богданівський старостинський округ	Богданівка	6,4	6,4	99,4
	Залісся	15,1	15,1	100,0
Русанівський старостинський округ	Русанів			99,1
	Перше Травня			95,2
Шевченківський старостинський округ	Шевченкове	56,5		99,2
Руднянський старостинський округ	Рудня	44,5	35,1	98,6
селище Велика Димерка	Велика Димерка	4,1	1,4	95,0

Наразі є проблема з ідентифікацією інженерних мереж, їхнім ремонтом та реконструкцією. Великою перепорою є проходження мереж через території приватних домогосподарств, що в свою чергу, зупиняє офіційне виконання робіт.

КП Великодимерське через бойові дії зіштовхнулось з низкою викликів: частина трубопроводів підприємства зазнали пошкодження, деякі з них були виготовлені з

азбестоцементу; нестача кваліфікованих співробітників, які б могли опрацювати інженерні задачі; існує потреба розробки плану реконструкції інженерних мереж водопостачання та водовідведення з урахуванням приватних земельних ділянок.

Громада прикладає зусиль на покращення послуг водопостачання - в с. Рудня проводиться реконструкція каналізаційно-насосної станції із залученням NEFCO; розроблена і влаштована окрема резервна лінія електропостачання каналізаційно-насосних станцій та свердловин (які поряд розташовані)

Рівень газифікації будинків населених пунктів високий - понад 90%, окрім Світильнянського старостинського округу, де газифіковано близько половини будинків.

Послуга управління багатоквартирними будинками фактично не функціонує через 2 проблеми – 1) небажання оплачувати мешканцями послугу; 2) відсутня технічна та проектна документація на будинки.

5.3. Транспорт та зв'язок

Територією Великодимерської ТГ проходять:

1. стратегічно важлива автомагістраль М-01 Київ — Чернігів — Нові Яриловичі (державний кордон з Білоруссю) — автомобільний шлях міжнародного значення на території України. Проходить територією Київської і Чернігівської областей, а також міста Києва. Збігається з частиною Європейського автомобільного шляху Е95 (Санкт-Петербург-Гомель-Київ-Одеса-Самсун-Мерзифон) та частиною європейського автошляху Е 101 (Москва — Брянськ — Глухів — Київ). Частина пан'європейського транспортного коридору № 9;

2. М-07 Київ – Суми – Юнаківка,

3. дільниця Південно-Західної залізниці. Поїзди приміського сполучення курсують за маршрутами Ніжин – Київ-Волинський, Ворожба-Фастів, Шостка – Київ-Волинський та інші, функціонують чотири зупинкові платформи та одна станція.

Відстань до міжнародного аеропорту «Бориспіль» - 40 км.

Автобусні перевезення населення забезпечують ТОВ «ПасБРайТ», ТОВ «Союз-Авто», ТОВ "Транспортна компанія "Автосоюз" ФОП Пономаренко Іван Петрович, ФОП Матвійчук Іван Романович, ФОП Строкач Григорій Федорович, ФОП Хоменко Сергій Миколайович. Для обслуговування пасажирів здійснюють перевезення населення із сільських населених пунктів до райцентру та м. Києва. Для забезпечення підвезення дітей із віддалених куточків населених пунктів до місця розташування навчальних закладів задіяно шкільні автобуси.

Громада має проблеми незадовільного стану частини комунальних доріг. Згідно з проведеним опитуванням мешканців громади майже 70 % опитаних вказали на незадовільний стан доріг та тротуарів, 77 % вказали на незадовільний стан велосипедних доріжок, 65 % вважають, що громадський транспорт не пристосований для маломобільних груп населення, 56 % не задоволені безпекою на дорогах.

Доступність транспортного сполучення між обласним, районним центром та населеними пунктами громади мешканці оцінили наступним чином: 29% - як

відмінно та добре, 31% - як задовільно та 37% - як незадовільно. Мешканці досить добре оцінили якість пасажирських перевезень: 63% вважають її відмінною, доброю чи задовільною, а 37% - як незадовільну.

На території громади функціонує 11 відділень «Укрпошти» та 20 відділень – «Нової Пошти» (у селищі Велика Димерка, селах Богданівка, Гоголів, Бобрик, Шевченкове, Плоске, Рудня, Русанів, Світільня).

Основними операторами мобільного зв'язку є АТ «Київстар», ЗАТ «Український мобільний зв'язок», ТОВ «Астеліт», ТОВ «Голден-Телеком». В районі розвинута мережа широкопasmового (швидкісного) доступу до Інтернету за технологією ADSL зі збереженням телефонної розмови під час Інтернет-сеансу.

Інтернет-підключення здійснюють провайдери Freshtel та OptiCom. Послуги стаціонарного телефонного зв'язку забезпечує ПАТ «УКРТЕЛЕКОМ».

В смт Велика Димерка видаються друковані засоби масової інформації, зокрема газета «Великодимерська громада».

Висновки

Сфера соціальних послуг

1. Освітня мережа громади налічує: десять загальноосвітніх закладів (з них один опорний та одна філія), 11 дошкільних підрозділів при ЗЗСО та 6 закладів позашкільної освіти, Інклюзивно-ресурсний центр. Основною проблемою освітньої мережі є руйнація та пошкодження частини закладів в умовах окупації та забезпечення закладів облаштованими укриттями. Попри це громада прагне максимально забезпечити очне навчання для учнів. Громада активно працює в цьому напрямку, зокрема шляхом залучення коштів державних програм та ресурсів донорів, благодійників, бізнесу. За підтримки Save the Children, SURGe у приміщенні Будинку культури було обладнано початкову школу та два Цифрових освітніх центри.

Серед інших проблем освіти – громада в пошуках оптимальних рішень щодо трансформації освітньої мережі до 2025 року, є потреба в покращенні спортивної інфраструктури, комп'ютеризації освітніх закладів, створення безбар'єрного простору, придбання нових автобусів, підвищення енергоефективності освітніх закладів.

2. Первинну медичну допомогу мешканці громади отримують у 12 медичних закладах, які входять до складу КНП «Центр первинної медико-санітарної допомоги» Великодимерської селищної ради. Укладено близько 28000 декларацій про вибір сімейного лікаря (близько 87% мешканців). Забезпеченість населення послугами первинної медичної допомоги та доступність до них, у т.ч. сільських мешканців, хороша завдяки налагодженому внутрішньо-транспортному сполученню та достатній мережі ЗОЗ, які укомплектовані медичними працівниками. Послуги спеціалізованої медичної допомоги в громаді не надаються, для їх отримання мешканці найчастіше звертаються до КНП «Броварська багатопрофільна клінічна лікарня територіальних громад Броварського району Київської області» або медичних закладів м. Києва. Водночас громада планує розвивати на базі закладів первинного рівня діагностичні, реабілітаційні, паліативні послуги для можливості їх отримання мешканцями громади за місцем проживання.

Проблемами громади у сфері охорони здоров'я є відсутність укриттів у медичних закладах або поряд з ними; належних умов для відвідування ЗОЗ особами з інвалідністю та маломобільними групами населення; потреба капітального ремонту, підвищення енергоефективності ЗОЗ; перспектива кадрової кризи через високий відсоток медичних працівників пенсійного віку та нестачу молодих спеціалістів.

3. У Великодимерській селищній територіальній громаді у післяокупаційний період збережена мережа та структура закладів культури, хоч окремі заклади зазнали пошкоджень. На сьогоднішній день функціонує КЗ «Центр культури, дозвілля та спорту» до якого входить 9 закладів культури та 8 бібліотек. В умовах війни заклади культури громади стали волонтерськими штабами. Спортивний та фізичний розвиток громади забезпечують три заклади спорту: КЗ «Центр культури, дозвілля та спорту», КЗ «Дитячо-юнацька спортивна школа», КП «Футбольний клуб «Колос»

4. Соціальний захист населення та соціальне забезпечення у громаді здійснюється Управлінням соціального захисту населення і Службою у справах дітей. Надається широкий перелік соціальних послуг для різних вразливих груп населення. Забезпеченість та доступність до соціальних послуг мешканців громади, у т.ч. тих які проживають у віддалених населених пунктах, добра. Водночас підвищенню доступності сільських мешканців до соціальних послуг сприятиме створення віддалених робочих місць для фахівців із соціальної роботи та впровадження мобільної бригади соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі. У 2022-2024 роках виконувались 4 місцеві програми підтримки сфери соціального захисту населення.

Водночас чисельність вразливих груп населення має тенденцію до зростання. Наразі на обліку соціальних служб перебуває 30 сімей у складних життєвих обставинах, при цьому наприкінці 2022 р. перебувало 7 сімей. Кількість осіб пенсійного віку становить 23% від складу громади. Центру надання соціальних послуг в громаді не створено, цю функцію виконує Управління соціального захисту населення селищної ради.

Також чисельність ветеранів війни в громаді щорічно зростає, наприкінці 2023 р. їх кількість становила 31 особу, наприкінці 2022 р. – 22 особи, наприкінці 2021 р. – 16. Вони та члени їхніх сімей потребуватимуть як соціальної, так і психологічної підтримки. Доцільно розробити заходи з інтеграції ветеранів в цивільне життя, створення для них умов для якісного відновлення та реалізації в суспільстві.

Житлово-комунальна та транспортна інфраструктура

5. Житловий фонд громади становить 15590 будинків, в тому числі 118 багатоквартирних. У громаді майже всі будинки заселені, а кількість покинутих будинків дуже мізерна – 15 одиниць, що становить 0,09% від усіх. Водночас будинки зазнали значних руйнувань в умовах окупації та інтенсивних обстрілів, зокрема було пошкоджено 1962 будинки, або 12,5% від усіх, і ще 222 були повністю зруйновані. Важливо, щоб відновлення житлового фонду відбувалось не лише у адміністративному центрі громади, але і у всіх потребуючих населених пунктах.

6. На території громади функціонує КП "Великодимерське", що надає послуги водопостачання, водовідведення, тепlopостачання та вивезення побутових відходів. У близько половини населених пунктів є централізоване водопостачання

та у 7 населених пунктів є централізоване водовідведення. Існує проблема з ідентифікацією інженерних мереж, їхнім ремонтом та реконструкцією. Великою перешкодою є проходження мереж через території приватних домогосподарств, що в свою чергу, зупиняє офіційне виконання робіт. Частина трубопроводів підприємства зазнали пошкодження. Потреба у фінансуванні будівництва мережі водовідведення від с. Шевченкове.

7. Рівень газифікації будинків населених пунктів високий - понад 90%, окрім Світильницького старостинського округу, де газифіковано близько половини будинків населених пунктів. Проблемою впровадження нових інвестиційних бізнес-проектів є складність та дороговартісність приєднання до електромереж, поганий стан частини інженерних комунікацій.

8. Великих об'єктів генерації відновлюваної енергетики на території громади немає. В комунальній власності відсутні об'єкти відновлюваних джерел енергії, проте населення і бізнес використовує такі джерела для власних потреб. Критична інфраструктура забезпечена безперебійними джерелами енергії, проте є потреба у забезпеченні новостворених резервних ліній на об'єкти водопостачання та водовідведення

9. На території громади не утворюються небезпечні відходи, проте існує проблема з відходами органічного походження (харчові відходи, відходи тваринного походження). В громаді є одне місце для видалення відходів – це полігон «Десна», який зараз завантажений на 92,5%. Полігон практично вичерпав свій ресурс і наразі не приймає відходи з громади. В зв'язку з закриттям цього полігону з'явилось дуже багато стихійних сміттєзвалищ (практично в кожному населеному пункті). Ці сміттєзвалища також поповнюються за рахунок вивезення на них відходів від руйнувань. Все це є викликом сталого розвитку громади.

10. Територією громади проходить стратегічно важлива автомагістраль міжнародного значення E95 (Санкт-Петербург-Гомель-Київ-Одеса-Самсун-Мерзифон), автошлях М-07 Київ – Суми – Юнаківка та ділянка Південно-Західної залізниці. Відстань до міжнародного аеропорту «Бориспіль» - 40 км. Курсують поїзди приміського сполучення, перевезення населення із сільських населених пунктів до райцентру та м. Києва здійснюються автобусними перевезеннями, функціонує шкільний автобус. Водночас громада має проблеми незадовільного стану комунальних доріг, непристосованості громадського транспорту для маломобільних груп населення, незадовільного стану велодоріжок.

11. Громада має розгалужену мережу відділень «Укрпошти», та «Нової Пошти». Основними операторами мобільного зв'язку є АТ «Київстар», ЗАТ «Український мобільний зв'язок», ТОВ «Астеліт», ТОВ «Голден-Телеком». В районі розвинута мережа широкопasmового (швидкісного) доступу до Інтернету за технологією ADSL.

6. МІСТОБУДІВНА ДОКУМЕНТАЦІЯ

Шлях до сталого та гармонійного розвитку територій - це розроблення і впровадження в практичну діяльність містобудівної документації, яка є інструментом регулювання планування, забудови та іншого використання територій. Важливим є узгодження документів стратегічного планування та пріоритетів стратегічного розвитку громади з містобудівною документацією. Містобудівною документацією на місцевому рівні є: генеральний план населеного

пункту, детальний план території, комплексний план просторового розвитку території громади.

В структурі управління громадою питаннями містобудування займається управління будівництва, ЖКГ та інфраструктури. Функціональні обов'язки архітектора покладені на начальника відділу містобудування та архітектури. У всіх 23 населених пунктів громади є генеральні плани. Однак актуальні генеральні плани лише у 6 населених пунктах, а у 18 населених пунктах генеральні плани 1970-1990х років та потребують оновлення (табл. 6.1).

Таблиця 6.1. Показники розроблення генеральних планів населених пунктів Великодимерської ТГ

Населений пункт	Рік затвердження генерального плану	Потреба оновлення
селище Велика Димерка	2014	-
с.Бобрик		потребує оновлення
с. Гайове		потребує оновлення
с. Жердова		потребує оновлення
с. Вільне		потребує оновлення
с. Захарівка		потребує оновлення
с. Михайлівка		потребує оновлення
с. Підлісся		потребує оновлення
с. Покровське		потребує оновлення
с. Тарасівка		потребує оновлення
с. Рудня		потребує оновлення
с. Шевченкове		потребує оновлення
с. Богданівка	2018	
с. Залісся	2019	
с. Гоголів	2011	потребує оновлення
с. Зоря	2011	
с. Кулажинці		2011
с. Плоске	2019	
с. Першотравневе		потребує оновлення
с. Русанів		потребує оновлення
с. Перше Травня		потребує оновлення
с. Світільня		потребує оновлення
с. Гребельки		потребує оновлення

Наявна інша актуальна містобудівна документація, типу ДПТ (детальні плани території). Прийнято рішення щодо розробки Комплексного плану просторового

розвитку Великодимерської територіальної громади, наразі він на стадії збору інформації.

Земельні ділянки внесені громадою до Державного земельного кадастру приблизно на 70%. Також громада потребує розробки актуальних схем інженерних мереж.

Оскільки в громаді багато зруйнованого майна, тому розробляється багато проектної документації. Наразі зусилля спрямовані на будівництво укриттів у Шевченковому (ПКД пройшло експертизу), Великій Димерці (ПКД пройшло експертизу), Рудні. У Гоголеві уже збудовано укриття.

Висновки

1. Попри те що в усіх населених пунктах громади є розроблені генеральні плани, лише у шести населених пунктах вони є актуальними. Інші – потребують оновлення.

2. Прийнято рішення щодо розробки Комплексного плану просторового розвитку Великодимерської територіальної громади, наразі він на стадії збору інформації.

3. Великодимерська громада потребує розробки актуальних схем інженерних мереж.

4. Земельні ділянки внесені громадою до Державного земельного кадастру приблизно на 70%.

7. ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК

7.1. Структура економіки за видами економічної діяльності

Броварський район загалом та Великодимерська ТГ з огляду на територіальну наближеність до столиці України завжди характеризувались позитивною динамікою економічного розвитку. Станом на 01.04.2024 року загальна кількість зареєстрованих суб'єктів господарювання Великодимерської територіальної громади склала 2404 одиниць, в тому числі: **юридичних осіб – 918, фізичних осіб-підприємців – 1486** (табл. 7.1). У розрахунку на 10 тис. населення¹¹ у громаді припадає 286 юридичних осіб, що нижче середньообласного рівня (473 юридичних осіб). Чисельність ФОПів на 10 тис. населення громади становить 463 осіб, що також нижче середньо обласного рівня (711 ФОПів на 10 тис. населення)¹².

Економіка громади зазнала суттєвих потрясінь у 2022 році – 75 юридичних осіб зазнали руйнувань / пошкоджень, 16 повністю знищено, включаючи 6 автозаправних станцій, ТОВ «Дорхан-Україна» (один з найбільших виробників автоматики для воріт), ТОВ «МАЯДО» (виробник металопластикових конструкцій), заклади торгівлі, 21 підприємство вибуло з реєстрації, в основному – ФОПи. Це суттєво відобразилось на податкових доходах місцевого бюджету та на пропозиції робочих місць для мешканців у перший рік війни. Однак вже з 2023 року має місце відновлення економічної діяльності в громаді. Порівняно з 2022 роком збільшилась

¹¹ Населення згідно реєстрів Великодимерської територіальної громади

¹² За даними ДПС Київської області

кількість юридичних осіб на 33 одиниці та ФОПів на 162 одиниці¹³. Однак, якщо кількість прибуткових ФОПів та тих, що сплачують податки збільшилась, то кількість прибуткових юридичних осіб та тих хто сплачує податки зменшилась. Водночас, у 2023 році порівняно з попереднім знизилась чисельність зайнятих осіб у комерційних структурах. У 2023 році надходження до бюджетів всіх рівнів порівняно з 2022 роком зросли на 106,4 млн.грн за рахунок юридичних осіб та 8,7 млн.грн за рахунок ФОПів.

Таблиця 7.1. Динаміка кількості суб'єктів господарювання у Великодимерській ТГ¹⁴

Показники	роки	юридичні особи				фізичні особи			
		всього	мікро	малі	середні	всього	мікро	малі	середні
Загальна кількість зареєстрованих СПД, один.	2022р.	885	833	32	20	1 323	1 323	-	-
	2023р.	913	865	24	24	1 454	1 453	1	-
	2024 р. (I кв.)	918	867	28	23	1 486	1 485	1	-
Кількість СПД, які сплачують податки, одиниць	2022р.	238	186	32	20	976	976	-	-
	2023р.	252	204	24	24	1 092	1 091	1	-
	2024 р. (I кв.)	221	170	28	23	1 019	1 018	1	-
Питома вага прибуткових СПД, %	2022р.	-	23,7	53,1	35,0	-	60,7	-	-
	2023р.	-	20,6	37,5	16,7	-	80,4	100,0	-
	2024 р. (I кв.)	-	31,8	39,3	21,7	-	84,3	100,0	-
Податкові платежі до бюджетів всіх рівнів, млн.грн.	2022р.	274,8	32,2	97,5	145,1	27,2	27,2	-	-
	2023р.	381,2	73,0	122,0	186,1	35,9	35,0	0,9	-
	2024 р. (I кв.)	120,6	21,8	33,7	65,2	12,9	12,5	0,4	-

Територіально переважна більшість суб'єктів підприємництва та найбільші підприємства зосереджені у адміністративному центрі громади - селищі Велика Димерка, а також в найбільших населених пунктах громади. Спостерігається також концентрація економічної активності вздовж найбільших автошляхів (М 01 та Н 07).

В галузевій структурі економіки громади за чисельністю зареєстрованих юридичних осіб основна частка припадає на оптову роздрібну торгівлю, ремонт автотранспортних засобів (26,5%), переробну промисловість (9,2%), сільське, лісове та рибне господарство (11,3%), діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування (9,2 %) (рис. 7.1.).

Водночас аналіз обсягів сплачених податків суб'єктами економіки Великодимерської ТГ дозволяє говорити, що провідним видом економічної діяльності в громаді є харчова промисловість - у 2023 р. забезпечила 41,4% усіх сплачених податків, в т.ч. виробництво напоїв 35,5%, виробництво харчових

¹³ <https://clarity-project.info/hromada>

¹⁴ За даними ДПС Київської області

продуктів 5,9% (рис. 8.2.). До вагомих видів економічної діяльності в громаді також слід віднести оптову та роздрібну торгівлю (15,5 % усіх сплачених податків), наземний і трубопровідний транспорт (9,3%), складське господарство та допоміжну діяльність у сфері транспорту (6,1%)¹⁵.

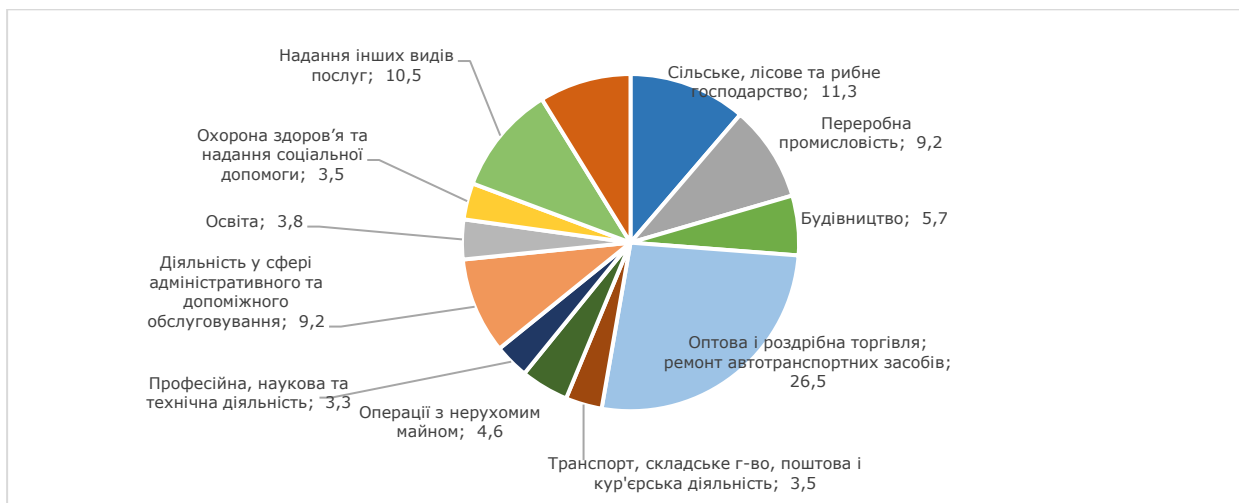

Рис. 7.1 Структура економіки Великодимерської ТГ за кількістю зареєстрованих юридичних осіб, 2024р., %¹⁶

Згідно проведеного опитування пріоритетними галузями економіки для майбутнього розвитку громади бізнес бачить сільське господарство, легку промисловість, енергетику. Органи місцевого самоврядування пріоритетними виділили сільське господарство та переробку с/г продукції, транспорт та логістику, торгівлю, харчову промисловість.

У громаді також функціонує близько 50 агропромислових формувань, в т.ч. фермерських господарств, які разом сплатили у 2023 р. 3,2% податків.¹⁷

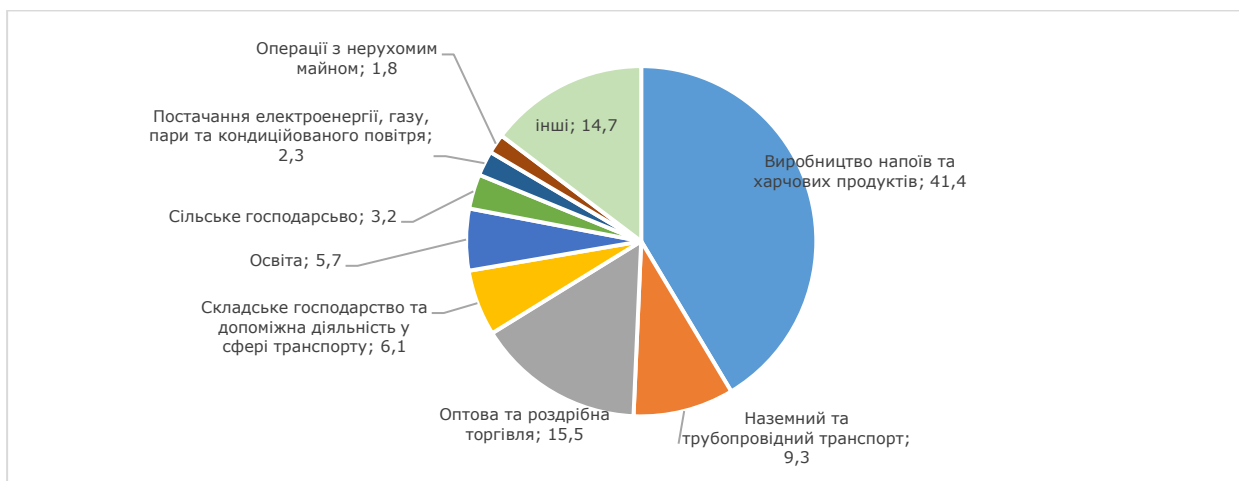

Рис. 7.2. Структура економіки Великодимерської ТГ за обсягом сплачених податків, 2023 р., %¹⁸

Обсяг промислової продукції, реалізованої підприємствами Великодимерської громади складає близько одного відсотка всієї реалізованої продукції Київської

¹⁵ За даними <https://map.tax.gov.ua/community/UA32060070000092009>

¹⁶ За даними <https://clarity-project.info/hromada>

¹⁷ <https://clarity-project.info/hromada>

¹⁸ За даними Державна податкова служба України. <https://map.tax.gov.ua/community/UA32060070000092009>

області. Провідні позиції у структурі промисловості, окрім виробництва харчових продуктів та напоїв, посідають підприємства, які працюють у сфері металообробки, виробництва продукції для будівельної індустрії. ТОП промислових підприємств Великодимерської ТГ формують: ІП «Кока-Кола Беверіджиз Україна Лімітед» (виробництво безалкогольних напоїв), ВАТ «Мономах» (фасування чаю та кави), ТОВ «Бауміт Україна» (виробництво сухих будівельних сумішей), ТОВ «Рейнарс алюмініум», ЗВПП «Реґіон-2001», ТОВ «Димерська СЕС-1» (виробництва електроенергії) та інші.

ІП "Кока Кола Беверіджиз Україна Ліміт" є найбільший платником податків та роботодавцем в громаді (1,2 тис. робочих місць). **Підприємство є одним з лідерів** на українському ринку безалкогольних напоїв, єдине підприємство в Україні, яке уповноважене виготовляти напої під товарними знаками, що належать The Coca-Cola Company. У 2023 р. підприємство сплатило четверту частину ПДФО до бюджету громади.

Крім того, на території громади функціонують транспортні підприємства - ТОВ «Рабен Україна», ТОВ "Пасбрайт", ТОВ "Альянс Транссервіс", підприємства оптової торгівлі ТОВ «Ал-ко Кобер», ТОВ "Хухтамакі Фудсервіс», ТОВ «Браун Формен Україна», ТОВ "Сесвандерхаве Україна" та інші.

Десять найбільших платників податку Великодимерської територіальної громади у 2023 році забезпечили надходження 50% усіх податкових надходжень та 68,6% ПДФО до місцевого бюджету (табл. 7.2).

Таблиця 7. 2. Найбільші платники податків Великодимерської ТГ у 2023 році, %¹⁹

Назва підприємства, установи, організації	частка сплаченого підприємством ПДФО до місцевого бюджету, %	частка сплачених податків у податкових надходженнях місцевого бюджету, %
ІП "КОКА-КОЛА БЕВЕРІДЖИЗ УКРАЇНА ЛІМІТЕД"	33,6	24,1
ТОВ «ЛОГІСТИК ЮНІОН»	8,3	5,6
ТОВ «Рабен Україна»	6,8	6,4
ТОВ КОМФІ ТРЕЙД	5,9	4,0
АТ «Мономах»	5,6	3,8
ТОВ «Рейнарс Алюмініум»	2,1	1,7
ТОВ "МЕГА МЕНЕДЖМЕНТ ПРОЕКТ"	1,8	1,3
ТОВ «АЛ-КО КОБЕР»	1,4	1,1
ДО "Резиденція "Залісся"	1,1	0,8
ТОВ «Бауміт Україна»	1,1	0,7
ТОВ "ХУХТАМАКІ ФУДСЕРВІС УКРАЇНА"	0,8	0,6

Найбільшим експортерами Великодимерської селищної територіальної громади є:

1. ІП «Кока-Кола Беверіджиз Україна» – безалкогольні напої;

¹⁹ За даними ОМС

2. АТ «Мономах» - фасовані кава, чай, основний напрямок експорту: Польща, Австрія, Молдова, США, Німеччина;

3. ТОВ «Бауміт Україна» - комплекс для облицювання: матеріали для підготовки, ґрунтовки, гідроізоляції, клею, затирання для швів;

4. ТОВ «Ал-ко Кобер» - машини і устаткування для сільського та лісового господарства, наразі експорт у Вірменію, Грузію, Молдову, Азербайджан;

5. ТОВ «Рейнарс Україна» - вікна й двері, розсувні системи, фасади, веранди і оранжереї, системи сонцезахисту, системи для перетворювачів сонячної енергії.

У 2023 році 49 сільськогосподарських підприємств здійснювали господарську діяльність на території громади. На 1.04.2024 року у громаді було зареєстровано 11 фермерських господарств, що на 4 менше, ніж у 2022 році. Розвитку сільського господарства у громаді сприяють такі фактори як значна кількість сільськогосподарських земель, кліматичні умови, територіальна близькість до найбільшого в Україні ринку збуту. До числа найбільших бюджетоутворюючих підприємств відносяться ТОВ «МЕГА МЕНДЖМЕНТ ПРОЕКТ», СТОВ «ВОЙТОВСЬКЕ», ТОВ «Іверія Агро», ТОВ «СТОП-Агро», ФГ «Журавушка» ТОВ "АСКАНІЯ-ФЛОРА" .

Підприємством у галузі сільського господарства з найвищим рівнем доходів та чисельністю працюючих є ТОВ"АСКАНІЯ-ФЛОРА", яке є найбільшим виробником троянд в Україні. На підприємстві працює 583 особи.

На території громади ведуть діяльність такі великі агрохолдинги як ТОВ "МЕГА МЕНЕДЖМЕНТ ПРОЕКТ", ТОВ СП "ТРЕЙДАГРОПОСТАЧ-200", функціонує **комунальне сільськогосподарське підприємство «НОВІ ПЕРСПЕКТИВИ»** (створене рішенням Великодимерської селищної ради від 02 грудня 2021 року №685 ХХ-VIII).

Як і промисловий сектор економіки підприємства сільського господарства зазнали руйнувань під час окупації. Зокрема ТОВ «Асканія Флора», ТОВ "Армійське Агро", ТОВ "Мега Менеджмент Проект", ТОВ "Айтеко Агро", ТОВ "Вегета Органік", ТОВ "Стор Агро", ТОВ "Світільнянське", ТОВ "Укрсхідінвест", ПП "Ніна М" зазнали руйнувань та були частково відновлені, а ДПЗ "Плосківський", ТОВ "Іверія Агро" – відновлені повністю.

У галузі рослинництва розвинене вирощування зернових, бобових культур, вирощування овочів, баштанних культур, коренеплодів та бульбоплодів та вирощування однорічних та дворічних культур. Загалом тенденції розвитку сільського господарства в громаді відповідають тенденціям у Броварському районі загалом. Майже дві третини посівних площ у районі займають зернові культури та ще майже третину технічні культури. Мізерною є частка посівних площ під картоплю та кормові культури. Відбулось суттєве скорочення посівних площ під вирощування цукрового буряку, гречки, проса, кормової кукурудзи, вівса, багаторічних трав.

В останнє десятиліття у галузі тваринництва у Броварському районі відбулось зменшення кількості господарств, що займаються вирощування великої рогатої худоби, та зменшення поголів'я ВРХ. Як наслідок, існує негативна тенденція зменшення обсягів виробництва молока, м'яса. У Великодимерській громаді у галузі тваринництва розвинене вирощування поголів'я свиней.

7.2. Підприємницьке середовище та інвестиційний клімат

Великодимерська громада спрямовує зусилля на забезпечення сприятливих умов для започаткування та ефективного ведення підприємницької діяльності, забезпечення стабільних умов для подальшого розвитку малого і середнього підприємництва.

Суб'єктами малого підприємництва у громаді станом на 04.2024 року були зареєстровані 1486 фізичних осіб-підприємців. Основна частка ФОП (близько 40%) зосереджена у селищі Велика Димерка.

В галузевому розподілі найбільша частка зареєстрованих фізичних осіб-підприємців припадає на галузь торгівлі та ремонту автотранспортних засобів, транспорт, інформацію та комунікації. На території громади функціонують такі підприємства торгівлі як ТОВ "Фора", EVA, Аврора, 2 ринки змішаної торгівлі: ринок Великодимерський (торгівельний майданчик) на 60 торгових місць та ринок СТ "Едельвейс" на 258 торгових місць та низка дрібних закладів торгівлі. Частина магазинів, закладів побутової сфери зазнали руйнувань під час окупації, а саме: ТОВ "Онікс ТМ", ТОВ "Фора", Перукарня "Альва", кафе «Залісся», кафе «Три козаки», низка інших магазинів, кафе, шиномонтаж у смт. Велика Димерка, с. Шевченкове, с. Богданівка, с. Світільня. Більшість з них частково або повністю відновлені. Незважаючи на складну ситуацію через війну, загалом по Україні, бізнесу вдалося адаптуватися до умов нових реалій воєнного часу.

В цілому у громаді податкове середовище для бізнесу не можна назвати стимулюючим, адже ставки єдиного податку, основного податку для малого бізнесу, встановлені по верхній граничній межі (табл. 7.3.). Ставки земельного податку, податку на нерухомість є диференційовані в межах граничних ставок оподаткування. Водночас громада це компенсує привабливим розміщенням поблизу найбільшого ринку – столиці України м. Київ та наявністю земельного ресурсу для розміщення підприємств та бізнесу.

Таблиця 7.3. Податкове середовище Великодимерської територіальної громади станом на 2024 рік

Вид податку	Об'єкт оподаткування	Ставки оподаткування в громаді	Граничні ставки оподаткування згідно чинного законодавства
Єдиний податок	I група	10	10 % від прожиткового мінімуму
	II група	20	20 % від мінімальної заробітної плати
Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	Житлова нерухомість	0,5/1	1,5 % від мінімальної заробітної плати за 1 м.кв. з фізичної/юридичної особи
	Нежитлова нерухомість	0,5/1	1,5 % від мінімальної заробітної плати за 1 м.кв. з фізичної/юридичної особи
		0,5/1	1,5 % від мінімальної заробітної плати за 1 м.кв. з фізичної / юридичної особи
Земельний податок	Землі сільськогосподарського призначення	0,1/5	0,3 -5 %

²⁰ За інформацією ОМС

Вид податку	Об'єкт оподаткування	Ставки оподаткування в громаді	Граничні ставки оподаткування згідно чинного законодавства
	Землі житлової забудови	0,1/5	До 5 %
	Землі громадської забудови	0,1/5	До 5 %
	Землі природно-заповідного фонду	0,1/5	До 5 %
	Землі іншого природоохоронного призначення	0,1/5	До 5 %
	Землі оздоровчого призначення	0,1/5	До 5 %
	Землі водного фонду	0,1/5	До 5 %
	Землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики	0,1/5	1-5 %
Туристичний збір	Загальна кількість діб тимчасового розміщення у місцях проживання (ночівлі)	0,5/1	внутрішній туризм (громадяни України) – до 0,5 відсотків (до 30 грн); в'їзний туризм (іноземці) - до 5 відсотків (до 300 грн).
Транспортний податок			25 000 гривень за кожен легковий автомобіль

Згідно проведеного опитування бізнесу найбільш впливовими негативними чинниками розвитку бізнесу в громаді є незадовільний стан доріг, наявність тіньової економіки, пошкоджена система електропостачання, погана інформованість про громаду. Органи місцевого самоврядування серед найбільших проблем розвитку громади також бачать незадовільний стан доріг, ворожі ракетні обстріли, складність та дороговартісність приєднання до електромереж, незадовільний стан інженерних комунікацій та погану інформованість про громаду.

Населення громади серед найвагоміших проблем розвитку громади виділило недостатню кількість робочих місць, бюрократію та неефективне використання коштів, несплату податків розміщених, але не зареєстрованих на території громади підприємств у місцевий бюджет, відсутність можливостей для самореалізації та забезпечення змістовного дозвілля, низьку громадську активність. На думку мешканців найбільш важливим для розвитку громади є створення нових робочих місць та підвищення рівня оплати праці, забезпечення безпеки у громаді, підтримка місцевою владою підприємців та діяльність організацій з підтримки бізнесу, можливість перекваліфікації для населення.

7.3. Інвестиційна діяльність

Броварський район є в лідерах Київської області за залученням прямих іноземних інвестицій. Основною метою реалізації інвестиційної політики в районі є збереження тенденцій поліпшення інвестиційного клімату. Формування сприятливого інвестиційного клімату забезпечується шляхом залучення сучасних технологій, капіталу, врахування економічних, соціальних і культурних складових господарства району.

У Великодимерській громаді функціонують підприємства з іноземними інвестиціями - ІП «Кока-Кола Беверіджиз Україна Лімітед» (Нідерланди), ТОВ «Бауміт Україна» (Австрія) та інші.

В межах Великодимерської ТГ наявні 7 вільних земельних ділянок комунальної форми власності, які в перспективі можуть бути використані для розвитку бізнесу загальною площею 195,16 га. Основна частина вільних ділянок знаходиться у с.Бобрик (табл. 7.4).

Таблиця 7.4. Вільні незабруднені (незаміновані) земельні ділянки, призначені для ведення господарської діяльності (які можуть бути цікаві для інвесторів)

Адреса, стислий опис	Цільове призначення	Форма власності	Площа, га
3221281600:04:004:0243, Гоголівський СО, Броварський р-н, Київська обл	Для ведення товарного сільськогосподарського виробництва	комунальна	43.6522 га
3221289501:01:009:0001, с.Шевченкове, Броварський р-н, Київська обл	Для розміщення та експлуатації основних, підсобних і допоміжних будівель та споруд підприємств переробної, машинобудівної та іншої промисловості	комунальна	25,0000 га
3221280403:03:005:0001, с.Гайове, Броварський р-н, Київська обл	11.02 Для розміщення та експлуатації основних, підсобних і допоміжних будівель та споруд підприємств переробної, машинобудівної та іншої промисловості	комунальна	8,0000 га
3221280401:01:073:0001, с.Бобрик, Броварський р-н, Київська обл	під розміщення птахівничих ферм №1, №2, №3, доріг та мереж інженерного забезпечення	комунальна	35,0000 га
3221280401:01:066:0002, с.Бобрик, Броварський р-н, Київська обл	Для ведення товарного сільськогосподарського виробництва	комунальна	24.2927 га
3221280401:01:067:0001, с.Бобрик, Броварський р-н, Київська обл	Для ведення товарного сільськогосподарського виробництва	комунальна	40.6333 га
3221280401:01:075:0006, с.Бобрик, Броварський р-н, Київська обл	Для ведення товарного сільськогосподарського виробництва	комунальна	18.5819 га

Висновки

1. Станом на 01.04.2024 року загальна кількість зареєстрованих суб'єктів господарювання Великодимерської громади склала 2404 одиниць, в тому числі: **фізичних осіб-підприємців – 1486, юридичних осіб – 918**. У розрахунку на 10 тис. населення у громаді припадає 286 юридичних осіб та 463 ФОП, що менше середньообласного рівня (473 юридичних осіб та 710 ФОП).

2. Галузева структура економіки громади є диверсифікована, а провідними галузями є: промисловість (зокрема харчова), оптова та роздрібна торгівля, сільське господарство, транспорт та складське господарство. Основним платником податків та роботодавцем є підприємство з іноземним капіталом харчової промисловості ІП "Кока Кола Беверіджиз Україна Ліміт", що забезпечило 1,2 тис. робочих місць та 25% ПДФО до місцевого бюджету.

3. Основу промислового комплексу Великодимерської ТГ складають більше 20 підприємств. Найбільшими серед яких є промислові підприємства: ІП «Кока-Кола

Беверіджиз Україна Лімітед» (виробництво безалкогольних виробів), ВАТ «Мономах» (фасування чаю та кави), ТОВ «Бауміт Україна» (виробництво сухих будівельних сумішей), ТОВ «Рейнарс алюмініум», ЗВП «Реґіон-2001»і. Транспортні підприємства - ТОВ «Рабен Україна», ТОВ "Пасбрайт", ТОВ "Альянс Транссервіс", підприємство з виробництва електроенергії ТОВ "Димерська СЕС-1. Потужний промисловий потенціал забезпечує високу фінансову спроможність громади, зокрема десять найбільших платників податку Великодимерської територіальної громади забезпечують надходження 50% ПДФО до місцевого бюджету.

4. Підприємства громади є експортерами продукції у Польщу, Австрію, Молдову, США, Німеччину, Вірменію, Грузію, Азербайджан. Серед продукції, що експортується - безалкогольні напої, фасовані кава, чай, будівельні та облицювальні матеріали, машини і устаткування для сільського та лісового господарства, вікна й двері, розсувні системи, фасади, веранди і оранжереї та інше.

5. Економічний потенціал громади суттєво підірваний в умовах повномасштабного вторгнення. Через війну 75 юридичних осіб суб'єктів господарювання були частково пошкоджені, 16 повністю знищено, включаючи 6 АЗС, компанію «ДорХан», ТОВ «МІК МЕГА». Після деокупації Київської області підприємства відновлюються, розчищають територію, шукають партнерів на спільні проекти.

6. На території громади господарську діяльність здійснює близько 50 підприємств агропромислового комплексу, серед яких агропромислові холдинги, фермерські господарства, комунальне сільськогосподарське підприємство «НОВІ ПЕРСПЕКТИВИ». Більш розвинутою галуззю сільського господарства є рослинництво, зокрема вирощування зернових, сої, ріпаку та кользи, соняшнику, кукурудзи на зерно, вирощування однорічних та дворічних культур (троянд).

7. У громаді функціонують підприємства з іноземними інвестиціями. В межах громади наявні 7 вільних земельних ділянок комунальної форми власності, які в перспективі можуть бути використані для розвитку бізнесу загальною площею 195,16 га.

8. РЕЗУЛЬТАТИ ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГУ ТА ОЦІНКИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДІЮЧИХ СТРАТЕГІЧНИХ ТА ПРОГРАМНИХ ДОКУМЕНТІВ

У Великодимерській територіальній громаді у 2018 році була розроблена **Стратегія розвитку Великодимерської об'єднаної територіальної громади на період до 2027 року**, яка потребує актуалізації з огляду на суттєві зміни в соціально-економічній та політичній ситуації в громаді та країні загалом, вплив наслідків повномасштабної війни та окупації громади російськими загарбниками, нові виклики для розвитку громади з огляду на її розширення у 2020 році. Також актуальним питанням є розробка Плану заходів реалізації Стратегії на 2025-2027 роки. Громада проводить роботу у цьому напрямку за підтримки проекту SURGe.

Документом, що конкретизує стратегічні цілі громади у поточному періоді є **Програма соціально-економічного розвитку Великодимерської селищної територіальної громади на 2024-2027 роки**. Програма розроблена на основі Конституції України, законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального

розвитку України»; «Про стратегічну екологічну оцінку», постанов Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 № 621 «Про розроблення прогностичних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання державного бюджету», від 05.08.2020 № 695 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки» та інших нормативно-правових актів з урахуванням економічного потенціалу населених пунктів за погодженням з керівниками підприємств, організацій, установ, що здійснюють свою діяльність на території Великодимерської селищної територіальної громади.

Програма визначає цілі, завдання та основні заходи економічного і соціального розвитку громади на 2024-2027 роки (розвиток комунальної та соціальної сфери, інфраструктури, економіки та підприємництва громади, покращення благоустрою та екологічної ситуації населених пунктів громади тощо).

Виконання заходів Програми здійснюється шляхом фінансування місцевих цільових програм за кошти місцевого бюджету громади, субвенцій з державного бюджету України, інших джерел, не заборонених чинним законодавством. Найбільшою за обсягом фінансування є програма підтримки освіти – 117,270 млн.грн. У громаді впроваджувались програми підтримки культури, фізичної культури та спорту, медичної допомоги, зокрема стоматологічної та допомоги ВПО, підтримки житлово-комунальної сфери та ліквідації наслідків збройної агресії РФ, профілактики злочинності, поліпшення родючості земель та інші.

За результатами проведеного опитування ОМС 51,7% опитаних вважають, що документи планування місцевого розвитку, які ухвалює місцева влада (стратегії, програми соціально-економічного розвитку, цільові програми) узгоджуються між собою і ще 41,4% опитаних вагаються з відповіддю та лише 5,2% опитаних вважають їх неузгодженими.

На питання «Чи передбачаються в бюджеті громади та реально виділяються кошти на реалізацію ухвалених документів місцевого розвитку?» 22,4% відповіли, що так в достатньому розмірі, 39,7% що так, але вибірково.

Висновки

1. Розроблена Стратегія розвитку Великодимерської об'єднаної територіальної громади на період до 2027 року значною мірою втратила свою актуальність з огляду на розширення громади у 2020 році та зміну основних викликів розвитку громади з огляду на наслідки повномасштабного вторгнення та окупації громади російськими загарбниками. Потребує розробки План заходів з реалізації Стратегії розвитку громади на 2025-2027 роки.

2. Документом що конкретизує стратегічні цілі громади у поточному періоді є Програма соціально-економічного розвитку Великодимерської селищної територіальної громади на 2024-2027 роки, яка реалізується шляхом фінансування місцевих цільових програм за кошти місцевого бюджету громади, субвенцій з державного бюджету України, інших джерел, не заборонених чинним законодавством.

9. ФІНАНСОВИЙ СТАН ТА БЮДЖЕТ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

9.1. Фінансова спроможність громади у порівнянні з іншими громадами Київської області

За даними порталу decentralization (<https://decentralization.ua/finance/dashboard>), індекс податкоспроможності Великодимерської селищної територіальної громади змінювався з 1,1 до 0,87²¹. Зниження індексу податкоспроможності зумовлене руйнування та пошкодження підприємств громади внаслідок війни з РФ. У 2023 році надходження до загального фонду бюджету Великодимерської ТГ в розрахунку на 1 мешканця (без трансфертів) становили 9,607 тис грн, що значно нижче середнього по області (15 096 грн.) і забезпечили громаді 44 місце серед 69 громад регіону. Місце громади в регіоні за іншими показниками наведено у табл. 9.1

Таблиця 9.1. Фінансова спроможність громади, 2021-2023 роки²²

	Показник громади			Місце громади в рейтингу громад регіону		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Надходження загального фонду на 1 мешканця, грн	7359	7276	9607	41	47	44
Дохідність земель (співвідношення плати за землю до території громади), грн	38546	28264	33471	39	41	41
Питома вага місцевих податків і зборів в доходах загального фонду, %	29,03	25,92	23,58	40	44	44
Фіскальна віддача території (співвідношення надходжень заг. фонду до території громади), грн/км ²	421790	413068	545405	35	35	36
Видатки загального фонду на 1-го мешканця, грн	9140	9562	10896	47	48	54
Капітальні видатки на 1-го мешканця, грн	1810	410	3744	31	56	32
Видатки на утримання апарату управління на 1 мешканця, грн	1139	1081	1654	54	55	41
Індекс податкоспроможності	1,1	1,09	0,87	35	39	43

9.2. Доходи місцевого бюджету

У 2023 році дохідна частина місцевого бюджету Великодимерської селищної територіальної громади склала 440,142 млн.грн. та була виконана згідно планових показників на 106,57%. До загального фонду місцевого бюджету надійшло 405,840 млн.грн., що на 14,7% більше попереднього року, до спеціального фонду місцевого бюджету надійшло 34,299 млн.грн., що у 6 разів більше попереднього року (рис. 9.1.)

²¹ <https://www.arcgis.com/apps/dashboards/e0c20d364bef4ab9b7c944e9e27e88c5>

²² Джерело: <https://decentralization.gov.ua/news/14281>

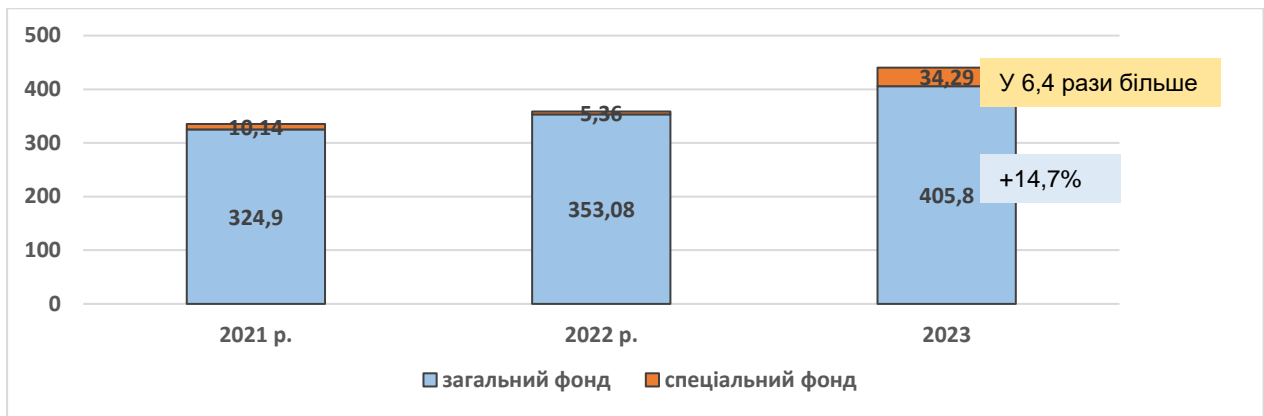

Рис. 9.1. Доходи загального та спеціального фондів місцевого бюджету Великодимерської ТГ, млн.грн.

У 2023 році до місцевого бюджету територіальної громади надійшло 287,001 млн. грн. податкових надходжень, 117,96 млн. грн. офіційних трансфертів, 0,184 млн. грн. доходів від операцій з капіталом та 34,994 млн. грн. неподаткових надходжень (рис. 9.2). Порівняно з попереднім роком був значний приріст податкових надходжень (+31,90%), неподаткових надходжень (у 5,37 рази) водночас знизився обсяг трансфертів з державного бюджету (-11,90 %).

Рис. 9.2 Доходи місцевого бюджету Великодимерської ТГ, млн.грн, 2022-2023 рр.

В структурі доходів за 2023 рік частка офіційних трансфертів становила 26,80%, частка податкових надходжень - 65,21 %, неподаткові надходження - 7,95 % (рис. 9.3).

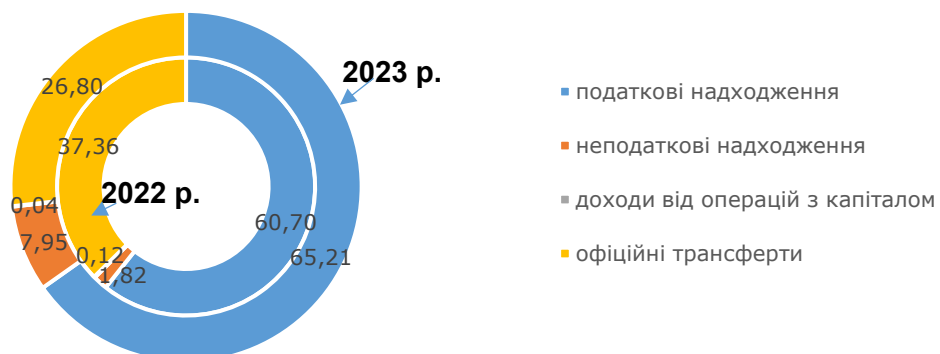

Рис. 9.3. Структура доходів місцевого бюджету Великодимерської селищної територіальної громади, 2022-2023р., %

Порівняно з аналогічним періодом минулого року у 2023 році відбулось зниження частки офіційних трансфертів з державного бюджету з 37,36% до 26,80% та зростання податкових надходжень з 60,70% до 65,21%, неподаткових надходжень з 1,82% до 7,95 % (основним чином за рахунок інших джерел власних надходжень бюджетних установ).

У 2023 році до бюджету громади надійшло 287,001 млн. грн. податкових надходжень, що на 31,90% більше аналогічного періоду попереднього року. Порівняно з середнім приростом податкових надходжень по територіальних громадах Київської області (26,2%), така динаміка громади є вищою.

В структурі податкових надходжень основну частину складає: ПДФО – 67,6 %, єдиний податок - 10,5%, акцизний збір - 8,4% (рис. 9.4). Менше одного відсотка у структурі податкових надходжень є частка рентних платежів, податку на прибуток комунальних підприємств, екологічного податку, інших місцевих податків та зборів. В структурі акцизних податків більше половину надходжень за рахунок акцизного податку з пального. В структурі податку на нерухомість 93,2% або 16,22 млн.грн. становить податок на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки юридичних осіб, які є власниками об'єктів нежитлової нерухомості.

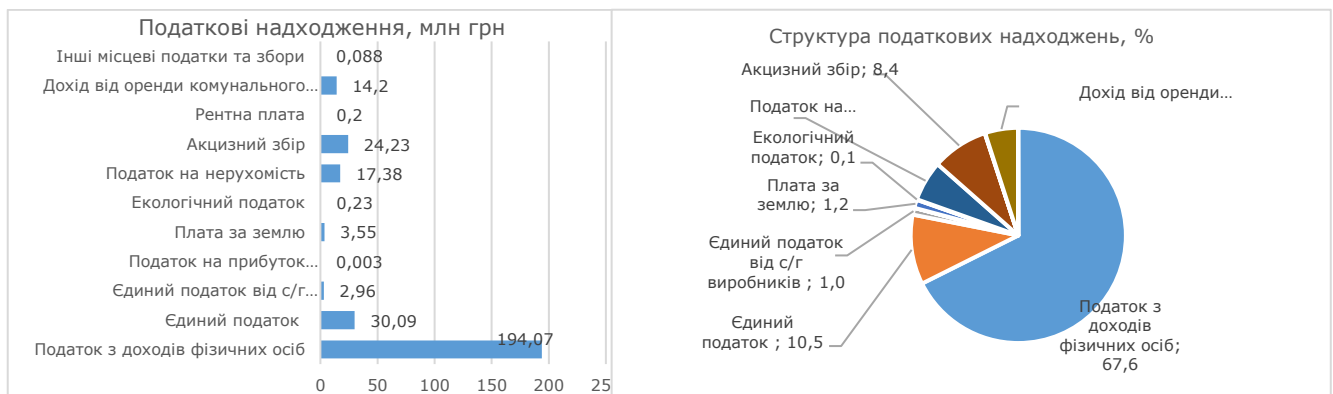

Рис. 9.4. Обсяги та структура податкових надходжень місцевого бюджету Великодимерської селищної територіальної громади, 2023 р.

За період 2021-2023 рр. Великодимерська ТГ демонструвала вищі темпи зростання доходів, ПДФО, ніж середнє по територіальних громадах Київської області, попри те, що їй довелось бути під окупацією та було знищено / пошкоджено низку суб'єктів економічної діяльності (табл. 9.2). Це може свідчити про те, що великий бізнес швидко відновлюється та адаптується до нових умов господарювання. Водночас темпи зростання єдиного податку за 2021-2023 рр. становили 110,86 % проти 135,07% по області, акцизного податку 91,45% проти 110,28%. А отже, малий бізнес громади виявився більш вразливим до стресових ситуацій.

Таблиця 9.2. Динаміка доходів Великодимирської ТГ, 2021-2023 рр.

Показники	2021 р., млн.грн.	2023 р., млн.грн.	темп зростання, %	Середні темпи зростання по ТГ області , %
Податок з доходів фізичних осіб	130,324	194,073	148,92	146,65
Єдиний податок (крім с/г виробників)	27,148	30,097	110,86	135,07
Єдиний податок від с/г виробників	2,191	2,967	135,42	130,86
Податок на прибуток підприємств комунальної власності	0,012	0,003	25,00	4,8 рази
Плата за землю	8,196	3,554	43,36	116,80
Екологічний податок	0,224	0,238	106,25	
Податок на нерухомість	15,112	17,388	115,06	127,55
Акцизний збір	26,501	24,235	91,45	110,28
Рентна плата	0,438	0,204	46,58	74,81
Інші місцеві податки та збори	0,224	0,238	106,25	107,22
Податкові надходження разом	222,461	287,001	129,01	137,40
Дохід від оренди комунального майна	12,254	14,203	115,91	121,96
Бюджетні трансферти, всього	101,165	117,96	116,60	110,56
доходи всього	335,111	440,142	131,34	130,53

9.3. Видатки місцевого бюджету

У 2023 році видаткова частина місцевого бюджету Великодимирської селищної територіальної громади склала 466,701 млн.грн. З загального фонду місцевого бюджету громади було профінансовано видатків на суму 340,091 млн грн, що на 14,5 % більше попереднього року. З спеціального фонду місцевого бюджету профінансовано видатків загальним обсягом 126,610 млн.грн, що у 8,5 рази більше попереднього року (рис. 9.5.).

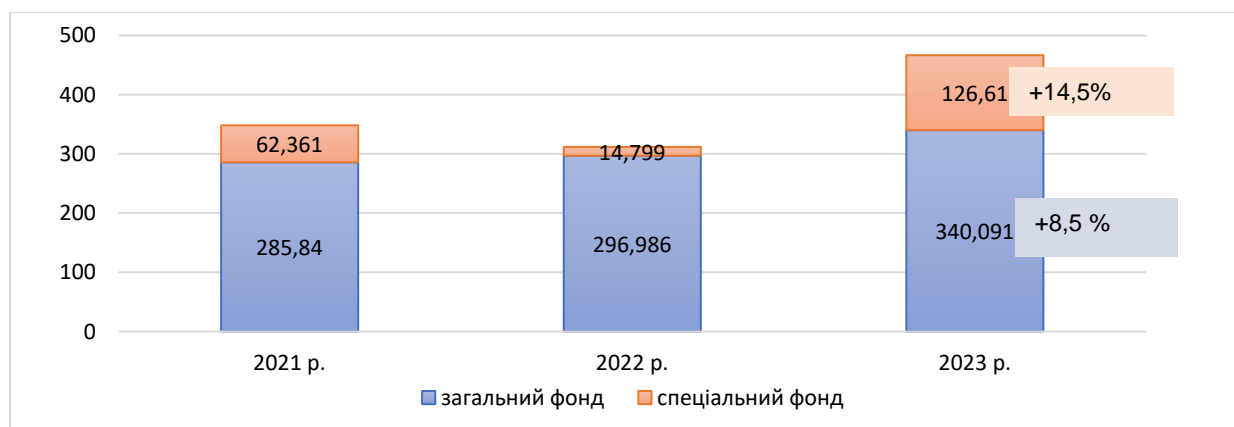

Рис. 9.5. Видатки загального та спеціального фондів місцевого бюджету Великодимирської селищної територіальної громади, 2021-2023 рр., млн.грн.

Видатки місцевого бюджету в розрахунку на одного мешканця Великодимерської СТГ у 2023 році становили 14 547 грн. та були нижчі середнього по області (18 908 грн.).

В структурі видатків переважають видатки соціального спрямування – 65,7%, з них видатки на освіту становлять – 57,4%, видатки фізичного та духовного розвитку - 1,2%, видатки соціального захисту та соціального забезпечення - 2,9%, видатки охорони здоров'я - 1,8%, видатки культури та мистецтва – 2,4%. В середньому територіальні громади Київської області у 2023 році на соціальні видатки витрачали 53,7% від усіх видатків. А отже, Великодимерська громада витрачає більше на соціальні видатки і основним чином за рахунок видатків на освіту.

У 2023 році громада на загальну середню освіту витратила 193,689 млн.грн, або 72,36% усіх видатків на освіту, 40,996 млн.грн на дошкільну освіту (15,32%), 32,989 млн грн на інші заклади та заходи сфери освіти (12,32 %). Освітня субвенція з державного бюджету становила – 88,825 млн.грн та покривала лише 45,8% громади на загальну середню освіту.

Видатки економічної діяльності та ЖКГ Великодимерської ТГ в сумі складають 6,4%, що значно менше, ніж середнє по області – 20,8% (рис. 9.6).

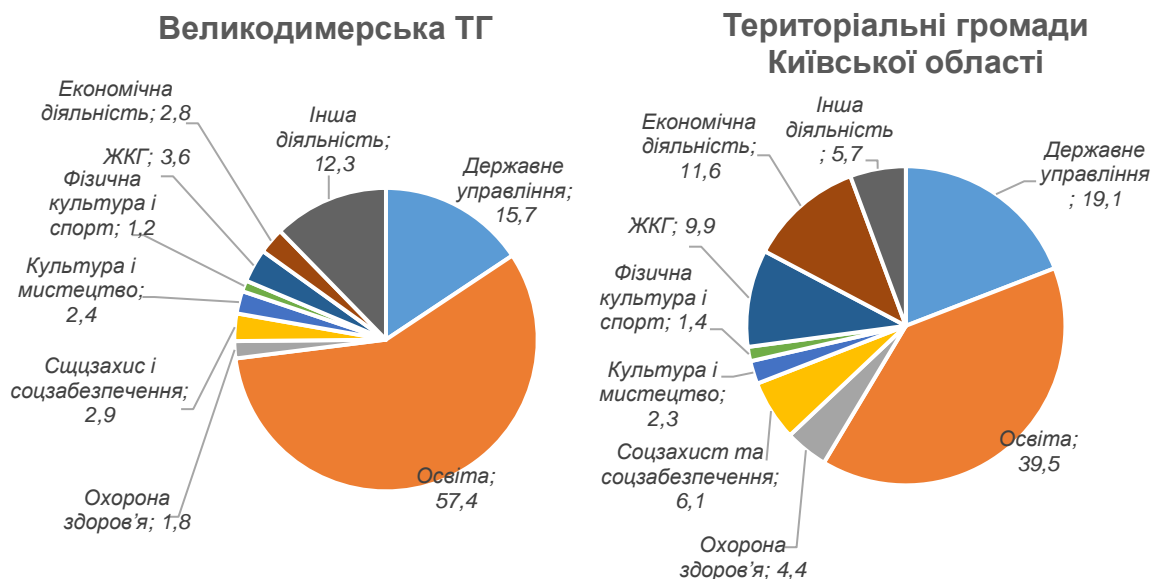

Рис. 9.6. Структура видатків місцевого бюджету Великодимерської громади та територіальних громад Київської області за функціональною класифікацією, 2023 р., %

Громада порівняно **менше витрачає на державне управління – 15,7%** (середнє по громадах Київської області 19,1%)

В структурі видатків місцевого бюджету за економічною класифікацією частка поточних видатків становить -74,5%, а капітальних видатків – 25,5% (середні значення по області відповідно 75,8% та 24,2%). Половина видатків місцевого бюджету громада спрямовує на заробітну плату з нарахуваннями (рис. 9.7)

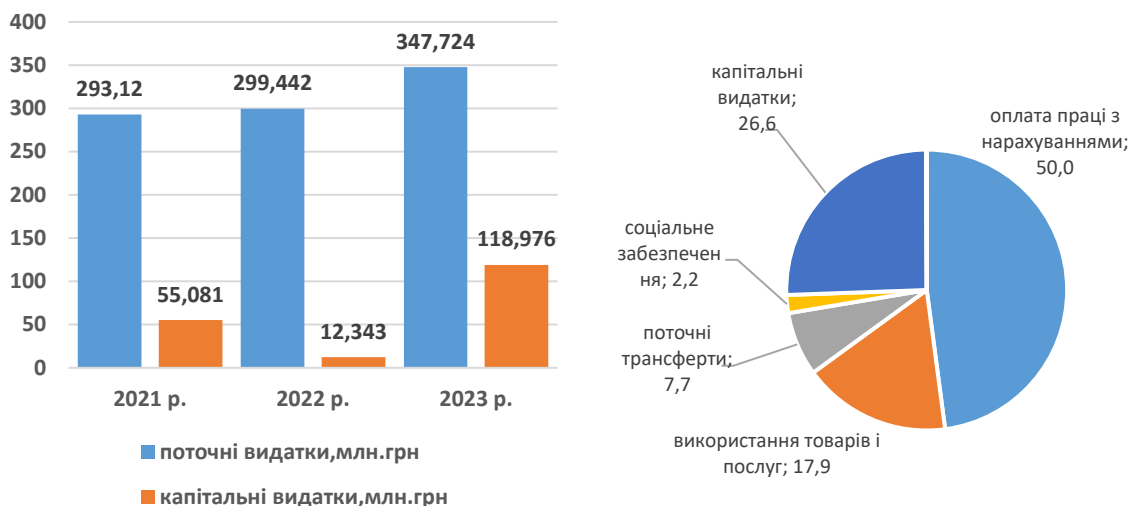

Рис. 9.7. Структура видатків місцевого бюджету за економічною класифікацією, %

Громада витрачає четверту частину свого бюджету на капітальні видатки. Порівняно з попереднім роком обсяг капітальних видатків зріс майже у 10 разів, що зумовлено відбудовою пошкодженого та зруйнованого війною майна соціальної сфери. У 2023 році за проектом «Програма з відновлення України» згідно із Фінансовою угодою між Україною та Європейським інвестиційним банком, у громаді виконувались роботи по відбудові школи в с. Плоске. На часі реконструкція Великодимерського ліцею. У громаді виконувалася Програма «Ліквідація наслідків збройної агресії російської федерації на території Великодимерської селищної територіальної проєкт громади на 2022- 2023 роки» згідно якої на відбудову передбачено 47 097 млн. грн.

Висновки

1. Великодимерська селищна територіальна громада за основними фінансовими показниками знаходиться в середині рейтингу територіальних громад Київської області. Впродовж 2021-2023 років індекс податкоспроможності Великодимерської селищної територіальної громади змінювався з 1,1 до 0,87. Зниження показника насамперед зумовлене руйнуванням та пошкодженням підприємств громади внаслідок повномасштабної війни з РФ.

2. В структурі доходів місцевого бюджету громади дві третини становлять податкові надходження і лише одну четверту трансферти з державного бюджету. В структурі податкових надходжень 67,6% припадає на ПДФО, 10,5% - на єдиний податок, 8,4% - акцизні податки та 6,1% припадає на податки на нерухоме майно. В структурі акцизних податків більше половину надходжень за рахунок акцизного податку з пального. В структурі податку на нерухомість 93,2% становить податок на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки юридичних осіб, які є власниками об'єктів нежитлової нерухомості. У громаді функціонують багато промислових підприємств, в т.ч. з іноземним капіталом, що створюють податковий потенціал громади, тому до війни громада мала великі надходження акцизного податку.

3. Великодимерська громада витрачає більше на соціальні цілі, ніж у середньому громади по області, і основним чином за рахунок видатків на освіту. Видатки економічної діяльності та ЖКГ Великодимерської ТГ в сумі складають лише

6,4% (середнє по області – 20,8%). Громада порівняно менше витрачає на державне управління – 15,7% (середнє по громадам Київської області 19,1%).

4. У громаді у 2023 р. спостерігаються високі обсяги капітальних видатків (3708 грн на одного мешканця), що порівняно з попереднім роком більше майже у 10 разів. Це зумовлено спрямуванням коштів на відбудову пошкодженого та зруйнованого війною майна. Частка капітальних видатків становить 26,6% у структурі видатків громади. Значна частка капітальних видатків спрямована на відновлення зруйнованої соціальної інфраструктури, зокрема освітніх закладів.

10. СИСТЕМА ОРГАНІВ ВЛАДИ

Депутатський корпус VIII скликання Великодимерської селищної ради налічує 26 депутатів. Тимчасово здійснюючий повноваження Голови ради та секретар ради - Борсук Олександр Миколайович.

У селищній раді сформовано п'ять постійних комісій, зокрема:

1. комісія з питань регламенту, депутатської етики, законності, протидії та запобігання корупції;
2. комісія з питань планування фінансів, бюджету, соціально-економічного розвитку, промисловості, підприємництва, інвестицій та зовнішньоекономічних зв'язків;
3. комісія з питань земельних відносин та охорони навколишнього середовища;
4. комісія з питань освіти, культури, туризму, молоді, фізкультури і спорту, охорони здоров'я та соціального захисту населення;
5. комісія з питань комунальної власності, інфраструктури, транспорту, житлово-комунального господарства, архітектури, містобудування та благоустрою.

Апарат Великодимерської селищної ради складається селищного голови, секретаря селищної ради, трьох заступників селищного голови, керуючої справами (секретар) виконавчого комітету селищної ради. В управлінській структурі – 12 відділів. Чисельність апарату Великодимерської селищної ради складає 106 одиниць.

Окремими виконавчими органами Великодимерської селищної ради є:

1. управління фінансів (7 одиниць),
2. управління освіти, культури, молоді та спорту (10 одиниць),
3. управління соціального захисту населення (30 одиниць),
4. управління будівництва, ЖКГ та розвитку інфраструктури (16 одиниць),
5. служба у справах дітей та сім'ї (8 одиниць).

Загалом чисельність апарату Великодимерської селищної ради та її виконавчого комітету, інших виконавчих органів ради складає 177 одиниць.

Серед основних недоліків процесів врядування, виявлених за результатами опитування представників ОМС та бюджетної сфери громади під час підготовки Стратегії розвитку Великодимерської селищної територіальної громади, були названі наступні: недостатня комунікація з мешканцями, прогалини у інформуванні населення, звітування, а також неврахування думки жителів громади та старост в процесі прийняття рішень Великодимерською селищною радою.

Висновки

1. Виконавчі органи місцевого самоврядування громади сформовані належним чином для забезпечення управління громадою, надання соціальних послуг населенню та розвитку економіки. Також включення до складу виконавчого комітету мешканців громади сприяє максимальному врахуванню інтересів широкого кола зацікавлених сторін під час управління громадою.

11. ОРГАНИ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ

Усі жителі громади мають змогу долучитися до вирішення проблем громади шляхом створення органів самоорганізації населення. Органи самоорганізації населення можуть взаємодіяти з органами місцевого самоврядування та сприяти вирішенню завдань соціально-економічного й культурного розвитку відповідних територій. Проте станом на початок 2024 року в Великодимерській територіальній громаді не було створено органів самоорганізації населення (вуличних комітетів, сільських комітетів і т. п.).

Громадські об'єднання. За даними Державного реєстру юридичних осіб²³, на території Великодимерської селищної територіальної громади станом на 15.05.2024 р. зареєстровано 17 громадських організацій, більшість з яких представляють інтереси мешканців у сфері спорту, та садівничо-городнього господарства. Вони знаходяться у селищі Велика Димерка (1 громадська організація), с. Бобрик (3 громадські організації), с. Богданівка (2 громадські організації), с. Гоголів (3 громадські організації), с. Плоске (1 громадська організація), с. Русанів (1 громадська організація), с. Шевченкове (6 громадських організацій).

В результатах опитування представників ОМС громади присутня думка щодо необхідності конструктивного включення громадськості в процеси управління громадою. 50% респондентів вважають вплив громадськості на діяльність органу місцевого самоврядування достатньою. Водночас інша половина опитаних вказує на пасивність мешканців або негативний вплив вороже налаштованих активістів.

З іншого боку громадськість висловлює думку щодо необхідності реалізації ефективних інструментів налагодження комунікації та залучення до прийняття рішень. Активні мешканці також наголошують на брак актуальної та достовірної інформації про діяльність ОМС.

Загалом питання формування середовища довіри між мешканцями, бізнесом та ОМС є вкрай актуальним для усіх територіальних громад України, зважаючи на відсутність (або короткостроковість) досвіду такої взаємодії. Тому, як більшість ОМС, Великодимерська селищна рада потребує підтримки для підвищення рівня комунікації з мешканцями для їх більшого долучення до управлінських процесів.

Інструменти залучення громадськості. Для залучення громадськості до участі в прийнятті і реалізації управлінських рішень в громаді запроваджено цифрові інструменти. Зокрема через офіційний сайт Великодимерської селищної ради запроваджено можливість подання звернень громадян, проводяться

²³ <https://5140.org/>

громадські обговорення, консультації з громадськістю, опитування та обговорення щодо проєктів та заходів, які відбуваються в громаді (розроблення Стратегії розвитку громади, перейменування вулиць тощо).

Висновки

1. У Великодимерській територіальній громаді зареєстровано 17 громадських організацій, більшість з яких представляють інтереси мешканців у сфері спорту, та садівничо-городнього господарства. Органів самоорганізації населення (вуличних комітетів, сільських комітетів і т. п.) в громаді не зареєстровано.

2. Для залучення громадськості до участі в прийнятті і реалізації управлінських рішень в громаді запроваджено цифрові інструменти. Водночас Великодимерська селищна рада потребує підтримки для підвищення рівня комунікації з мешканцями для їх більшого долучення до управлінських процесів шляхом впровадження ефективних інструментів комунікації та участі в прийнятті рішень.

12. РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ ЗАІНТЕРЕСОВАНИХ СТОРІН

З метою оцінки потреб та виявлення проблем соціально-економічного розвитку Великодимерської територіальної громади в процесі розроблення Стратегії розвитку громади впродовж травня-червня 2024 року відбулось три опитування: опитування мешканців громади, опитування представників бізнесу та опитування представників ОМС. Для кожної з цільових груп було розроблено анкети з переліком запитань, закритими і відкритими відповідями, що дозволило висловити власне бачення проблем та перспектив розвитку громади. Опитування проводились методом онлайн-анкетування через платформу Google Forms. Респонденти не обирались за статтю, віком, місцем проживання, соціальним статусом тощо, тому результати не є репрезентативними, а лише відображають точку зору респондентів, які взяли участь в опитуванні. Анкети та інформація про проведення опитування поширювались через сайт громади, сторінки громади в соціальних мережах, локальні групи мешканців громади.

Опитування мешканців громади. У проведеному дослідженні взяла участь 431 особа, в т.ч. 55 чоловіків (12,7%) та 376 жінок (87,3%). Переважна більшість респондентів – люди у працездатному віці, зокрема більшість (50,1% усіх опитаних) у віці 25-40 років, 32% - особи у віці 41-50 років, 11,4% – у віці 51-60 років. Відтак опитування охоплювало мешканців усіх вікових категорій.

77,3% респондентів зареєстровані та проживають в громаді, ще 16,5% - не зареєстровані, але проживають в громаді. Важливо, що лише 24,8% респондентів проживають в адміністративному центрі громади. 18% - в с. Гоголів, 15,4% - с. Богданівка, 10,1% - с. Бобрик, 8% - с. Рудня, ще 23,7% - інші населені пункти. Опитування охопило мешканців усіх старостинських округів громади. За рівнем освіти 71% - респонденти з вищою освітою, 11,8% - з професійно-технічною.

Понад три чверті опитаних (77,5%) не належать до вразливих категорій населення. 11,1% – належать до родини військовослужбовців, 10,9% - люди з інвалідністю, або батьки / опікуни таких людей. Ще 1,6% є ветеранами чи учасниками/цями бойових дій, або особами з родини, де загинув/ла військовослужбовець.

Більшість опитаних (46,4%) належать до категорії найманих працівників та

службовців (26%), 5,1% – ведуть власний бізнес, 1,9% – студенти, 3% – пенсіонери, а 10% – безробітні та тимчасово незайняті.

Лише 8 респондентів (1,4% усіх опитаних) вказали, що є членами громадських організацій (підтримки ветеранів та їх сімей, гуманітарної допомоги військовим, з питань освіти тощо).

Результати опитування показали, що загалом в громаді створені комфортні умови для проживання. 2/3 опитаних задоволені своїм проживанням в громаді (а кожен четвертий хотів би, щоб тут проживали його діти). Водночас кожен третій респондент висловив думку, що громада не має перспектив для розвитку. А 6,5 % опитаних зазначили, що просто змушені проживати в цій громаді, оскільки не мають інших альтернатив. Близько 2/3 опитаних (60,3%) мають в громаді нерухомість у власності. Ще 2,3% – планують її придбати.

Громаді притаманні міграційні процеси, зокрема спричинені війною. Дві третини опитаних вказали, що їхні родичі/знайомі виїхали за межі громади (переважно за межі України), і, скоріш за все, не планують повертатися. Неповорнення сімей з дітьми може негативно вплинути на демографічну ситуацію в громаді вже у середньостроковій перспективі, зокрема на формування трудового потенціалу.

Серед найважливіших критеріїв для респондентів, які визначають їхнє бачення громади для подальшого проживання в ній та ведення життєдіяльності, є безпека, можливість працевлаштування за наявним фахом та за високу заробітну плату. Зокрема результати оцінки запропонованих критеріїв засвідчили наступні пріоритети:

1. безпечність території (укриття, робота правоохоронних органів, тощо) – 210 оцінок (з 218 опитаних) «дуже важливо» і «важливо»;
2. високий рівень заробітної плати – 406 оцінок «дуже важливо» і «важливо»;
3. можливість подальшого розвитку в громаді – 385 оцінки «дуже важливо» і «важливо»;
4. наявність робочих місць – 379 оцінок «дуже важливо» і «важливо»;
5. можливість відкриття власної справи – 327 оцінок «дуже важливо» і «важливо»;
6. можливість перенавчання, перекваліфікації – 240 оцінок «дуже важливо» і «важливо»;
7. наявність середніх та великих підприємств – 231 оцінок «дуже важливо» і «важливо».

Зокрема більшість респондентів (30,5%) як прийнятний рівень заробітної плати для проживання в громаді назвали понад 35 тис. грн на місяць, 44,3% опитаних – 20-30 тис. грн, решта – 15-20 тис. грн.

Серед основних перепон соціально-економічного розвитку громади респонденти вказали:

1. відсутність інвестицій (44,1%);
2. відсутність можливості для самореалізації та змістовного проведення дозвілля (38,5%);
3. низька громадянська активність (37,4%);
4. безробіття (25,1%);
5. несприятливі умови для розвитку підприємництва (23,9%);

6. недостатня поінформованість про громаду за її межами (16,9%);
7. недостатність знань (16%);
8. недостатня підприємливість мешканців громади (11,8);
9. значна кількість населення старше працездатного віку (7,2%).
10. нестача людських ресурсів (6,3%).

Водночас серед основних проблем економічного розвитку громади респондентами були вказані наступні: корупція; нестача якісних кваліфікованих кадрів; неврахування потреб окремих населених пунктів; переважне спрямування коштів на розвиток адміністративного центру громади; низький рівень з комунікації між ОМС та малим бізнесом; відсутність гуртів для розвитку дітей в окремих населених пунктах; якість дорожньої інфраструктури; неналагодженість комунікації з мешканцями громади тощо.

Ключовими проблемами у сфері дорожньо-транспортної інфраструктури, на думку респондентів, є: незадовільний стан доріг (291 оцінки «незадовільно») та тротуарів (294 оцінок «незадовільно»); низький рівень безпеки на дорогах (243 оцінки «незадовільно»); відсутність велодоріжок (332 оцінки «незадовільно») та пристосованість громадського транспорту для маломобільних груп населення (280 оцінок «незадовільно»). Серед проблем мешканці відзначили і доступність транспортного сполучення населених пунктів громади з адміністративним центром, районним та обласним центром (162 оцінки «незадовільно»), водночас якість надання послуг пасажирських перевезень отримали найменше незадовільних оцінок серед респондентів (лише 41 оцінка «незадовільно»).

Задоволення населення медичними послугами, які надаються в громаді, загалом є задовільною. Майже чверть опитаних (16,9%) вказали, що цілком задоволені ними. Ще 57,8% – задоволені частково. Решта (25,4%) – незадоволені. Водночас результати опитування дозволили проранжувати медичні послуги за їх затребуваністю серед мешканців громади. Відтак затребуваність медичних послуг серед опитаних мешканців громади має наступних вигляд: лабораторна діагностика (300 голосів), екстрена медична допомога (215 голосів), забезпечення лікарськими засобами (185 голосів); спеціалізована медична допомога (175 голосів), первинна медична допомога (171 голос), психологічна допомога (77 голосів), реабілітаційна допомога (68 голосів), паліативна допомога (17 голосів), послуги телемедицини (8 голосів).

Майже аналогічна ситуація і з задоволеністю мешканців якістю соціальних послуг, які надаються в громаді (20,9% – задоволені, 51,7% – задоволені частково, решта – незадоволені). Серед найбільш затребуваних соціальних послуг опитувані зазначили наступні: консультування/інформування (255 голосів), психологічна допомога (81 голос), супровід сімей, які перебувають в складних життєвих обставинах (76 голосів), підтримане проживання (49 голосів), соціальна реабілітація/адаптація (47 голосів). Також кожен шостий опитаний зазначив потребу в послугі соціального транспорту (зокрема, перевезення маломобільних груп населення) для себе чи своїх знайомих.

Більшість опитаних задовільно оцінюють рівень безпеки в громаді (50,5% вказали, що рівень безпеки – «середній», 30,3% – вище середнього). Проте 13,8% вважають, що рівень безпеки в громаді – нижче середнього.

Топ-10 найважливіших напрямів розвитку громади, на думку респондентів, повинні стати:

1. поліпшення стану й ремонт доріг в громаді,
2. розвиток системи медичного обслуговування,
3. розширення можливостей для працевлаштування;
4. зміцнення безпеки громади;
5. розвиток сфери дозвілля, відпочинку, спорту;
6. створення умов для залучення інвестицій;
7. енергоефективність та енергонезалежність громади;
8. розвиток системи освіти, зокрема професійно-технічної;
9. розвиток малого та середнього бізнесу;
10. благоустрій громади (з урахуванням принципів безбар'єрності і доступності)

Ключовими ресурсами для розвитку громади, на думку, респондентів є вигідне географічне розташування громади, підприємницька активність мешканців громади, місцеві підприємства і місцевий бізнес, вільні земельні ділянки та промислові приміщення для започаткування бізнесу, розвинута дорожньо-транспортна інфраструктура.

Водночас кожен п'ятий з опитаних вказав, що не має бажання долучитися до процесу розробки Стратегії розвитку громади. Інші респонденти готові брати участь на різних етапах розробки та реалізації Стратегії. Найзручнішими каналами комунікації між ОМС і мешканцями респонденти вважають повідомлення в групах у месенджерах, інформація на сайті громади, публікації в медіа.

Опитування представників бізнесу громади. Загалом опитування показало, що активність бізнесу в процесі розробки Стратегії розвитку громади є невисокою. У проведеному опитуванні взяли участь лише 7 представників бізнесу (1 жінка і 6 чоловіків). 5 респондентів були у віці 26-40 років, 4 – у віці 41-50 років. Бізнес 5 респондентів функціонує понад 5 років, 2 респондентів – від 2 до 5 років. 5 респондентів – представники ТОВ, 1 – ФОП, 1 – представник акціонерного товариства. 5 респондентів – представляли середній бізнес, 1 - мікробізнес і один – великий бізнес з кількістю зайнятих понад 250 осіб. 3 опитаних представляли сферу торгівлі, по троє – с/г, транспорт, двоє – харчову промисловість. Основним ринком збуту товарів, робіт, послуг 5 респондентів була територія держави, 2 – область.

Лише один опитаний відзначив зменшення зайнятих на підприємстві, решту практично не зазнали втрат робочої сили. 2 - відчули негативний вплив війни на зайнятість на своїх підприємствах. 2 з 7 опитаних зазначили дуже гостру потребу в спеціалістах, ще четверо також відчувають потребу, але справляються з наявним персоналом. Серед затребуваних спеціалістів – трактористи, водії, слюсарі, інженер-енергетик, технічний персонал, директор з продажу, ІТ-спеціалісти (останні призвані до лав ЗСУ).

4 опитаних мають оптимістично налаштовані на розвиток/розширення власного бізнесу в короткостроковій перспективі, 3 – готові до розширення бізнесу, якщо завершиться війна.

Лише 1 з 7 опитаних користувався державними програмами підтримки бізнесу (доступні кредити 5-7-9).

Топ основних перешкод на шляху розвитку бізнесу респонденти вказали наступні:

1. незадовільний стан доріг на території громади;
2. наявність «тіньової» економіки;
3. низький платоспроможний попит;
4. втрата ланцюгів постачання і збуту.
5. пошкодження систем енергопостачання;
6. недостатня поінформованість про громаду.

Серед проблем розвитку бізнесу в громаді також респонденти назвали: високий рівень місцевих податків для бізнесу в соціальній сфері (зокрема приватних закладів освіти), потреба в програмах заохочення розвитку бізнесу в громаді, проблема комунікації між бізнесом, мешканцями та ОМС.

А основними пріоритетними для майбутнього розвитку громади сферами економіки, на думку респондентів, є: с/г, с/г переробка та харчова промисловість, енергетика, транспорт і логістика, торгівля.

Більшість опитаних задоволені комунікацією/співпрацею (оцінюють на рівні – задовільно і вище) з селищним головою (6 з 7 опитаних), селищною радою (6 з 7 опитаних), виконавчим комітетом (4 з 7 опитаних).

Висновки

1. Результати опитування мешканців громади та представників бізнесу підтверджують результати проведеного аналізу соціально-економічного стану Великодимерської територіальної громади. Основними перешкодами розвитку громади, за результатами опитування, визначено: якість дорожньої інфраструктури та наявність «тіньової економіки», відсутність інвестицій, зокрема в умовах воєнного стану; низька громадянська активність та включеність мешканців громади в процеси управління громадою, проблема комунікації між ОМС, мешканцями та бізнесом; недостатність знань та потреба у підтримці підприємництва в громаді, недостатня підприємливість мешканців громади; недостатня поінформованість про громаду за її межами; пошкодження систем енергопостачання; корупція; недостатня кількість робочих місць та одночасно потреба у кадрах відповідної кваліфікації з боку бізнесу; питання розвитку сфери охорони здоров'я та надання соціальних послуг в громаді.

2. Подальший розвиток громади респонденти вбачають у наступному: поліпшення стану й ремонт доріг в громаді, розвиток системи медичного обслуговування, розширення можливостей для працевлаштування; забезпечення безпеки громади; розвиток сфери дозвілля, відпочинку, спорту; створення умов для залучення інвестицій; енергоефективність та енергонезалежність громади; розвиток системи освіти, зокрема професійно-технічної; розвиток малого та середнього бізнесу; благоустрій громади (з урахуванням принципів безбар'єрності і доступності).

Розділ 2.

SWOT-АНАЛІЗ

РОЗДІЛ 2. SWOT-АНАЛІЗ

За результатами проведеного аналізу соціально-економічного стану Великодимерської територіальної громади, оцінки її природно-ресурсного потенціалу визначено сильні і слабкі сторони та встановлено можливості і загрози розвитку громади в перспективі.

Таблиця 2.1. SWOT-аналіз Великодимерської СТГ

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Вигідне економіко-географічне розташування: громада територіально знаходиться в межах Київської агломерації, розвинене автомобільне та залізничне сполучення зі столицею 2. Зростання чисельності населення (+14,6% за останні 20 років) за рахунок міграції в громаду 3. Збереження української ідентичності мешканців та традицій ведення сільського господарства 4. Розміщення найбільшого в Європі заводу Coca-Cola - ІП "Кока-Кола Беверіджис Україна Лімітед" (1,2 тис. робочих місць та 25% ПДФО до місцевого бюджету) 5. Диверсифікована економіка – розвинутий промисловий сектор (в т.ч. експортоорієнтовані підприємства), сучасні транспортно-логістичні комплекси, альтернативна енергетика, сільське господарство 6. Наявні інвестиційні ділянки (195,16 га) комунальної форми власності, приватні інвестпропозиції для розміщення бізнесу 7. Розвинутий ринок праці в громаді та близькість до ринку праці м. Бровари і столиці підвищують можливості працевлаштування населення 8. Високий дебет підземних вод, що є базою розвитку виробництва напоїв, наявність рекреаційних ресурсів, покладів піску, глини, торфу 9. Налагоджена система надання якісних послуг у сфері дошкільної та загальної середньої освіти, а також адміністративних послуг 10. Досвід із залучення та реалізації проектів відновлення та розвитку за участю донорів та бізнесу	1. Кожен п'ятий мешканець не зареєстрований в громаді, що обумовлює хиби в розрахунку міжбюджетних трансфертів та недоотримання податків від ФОПів 2. Значні руйнування під час окупації закладів соціальної та житлово-комунальної сфери потребують вкладень в їх відновлення, а руйнування/пошкодження об'єктів бізнесу призвело до зменшення доходів місцевого бюджету 3. Високий рівень зношеності та низька енергоефективність більшості закладів соціальної сфери, їх непристосованість для маломобільних груп населення 4. Недостатня кількість укриттів при закладах соціальної сфери, адміністративних будівлях, місцях загального користування 5. Незадовільний стан частини доріг (зокрема обласного та місцевого значення), відсутність тротуарів та велодоріжок 6. Нестача (у сільській місцевості – відсутність) облаштованих громадських просторів, зон відпочинку, спортивних споруд/майданчиків 7. Відсутність водопостачання у близько половини населених пунктів (водовідведення наявне у 7 населених пунктах) та бюветів, застарілі, частково зруйновані інженерні мережі, очисні споруди, що потребують реконструкції 8. Наявність стихійних сміттєзвалищ, перевантаження полігону «Десна», відсутність сміттепереробного заводу. Нерозвиненість сортування сміття 9. Низький рівень згуртованості мешканців громади
Можливості	Загрози
1. Розвиток Київської агломерації та використання можливостей, які це створює 2. Пріоритизація державного фінансування проектів відновлення та підтримка з боку міжнародної спільноти. 3. Залучення коштів міжнародних грантових та донорських програм, МТД, відкриття доступу	1. Продовження війни на виснаження всіх ресурсів України. Пріоритетне спрямування державного бюджету на фінансування військових цілей 2. Зменшення потужностей виробництв, які працюють в громаді, що призведе до зниження власних доходів місцевого бюджету

до структурних та інвестиційних фондів ЄС, на фінансування проектів соціальної, транспортної, житлово-комунальної інфраструктури. 4. Підтримка агропереробки в межах програми UkraineFacility 5. Припинення війни, демобілізація місцевих мешканців, повернення мешканців з-за кордону 6. Зростання попиту та стимулювання розвитку альтернативної енергетики - сонячної, вітрової. Будівництво вітрових електростанцій. 7. Активізація будівельної сфери та інвестиції у розробку місцевих родовищ піску, глини, торфу 8. Розвиток туристично-рекреаційної сфери та використання потенціалу громади 9. Доступ до дешевих кредитних ресурсів для бізнесу та продовження фінансування Програми «Доступні кредити 5-7-9%» 10. Удосконалення регуляторно-податкового законодавства, насамперед для мікро- та малого бізнесу, що мотивуватиме місцеве населення до розвитку підприємницької діяльності 11. Пільгове кредитування державних програм енергозбереження, використання енергозберігаючих технологій	3. Погіршення макроекономічних показників під впливом війни. Посилення інфляційних процесів. 4. Перманентна загроза відкриття північного фронту та замороження інвестицій 5. Відтік молоді з громади та різке скорочення народжуваності у громаді при високій смертності через війну 6. Нестача кваліфікованих кадрів та скорочення чисельності економічно активного населення через міграційні процеси, службу у лавах ЗСУ, людські втрати на війні тощо. 7. Нестабільність енергопостачання та вимушені простої підприємств 8. Зниження рівня життя та платоспроможності населення через затяжний характер війни. 9. Посилення податкового тиску через зростання дефіциту державного бюджету, ризик зростання тінізації економіки 10. Зниження конкурентоспроможності підприємств харчової промисловості через зростання цін на сировину, енергоресурси. 11. Послаблення конкурентоспроможності місцевих виробників порівняно з іноземними через введення стандартів ЄС, зокрема до сільськогосподарських виробників.

SWOT-матриця дозволяє виявити взаємозв'язки між «внутрішніми» (сильні та слабкі сторони) та «зовнішніми» (можливості та загрози) факторами, що мають стратегічне значення для Великодимерської селищної територіальної громади. Суцільна лінія символізує сильний взаємозв'язок, пунктирна – слабкий.

Порівняльні переваги. За допомогою матриці зв'язків між внутрішніми чинниками, а саме сильними сторонами та зовнішніми впливами – можливостями, визначаються найбільш перспективні сторони, які краще за інших сприймають вплив зовнішніх факторів і дають сильніший поштовх соціально-економічному розвитку (рис. 3.1).

Виклики. У цьому випадку матриця зв'язків будується між слабкими сторонами та зовнішніми позитивними можливостями, які дозволяють зменшити вразливість та подолати слабкі сторони (внутрішні фактори) через використання можливостей (зовнішні фактори) (рис. 3.2).

Ризики. Матриця зв'язків між слабкими сторонами та загрозами дозволяє визначити найбільш слабкі місця (внутрішні чинники) суб'єкта аналізу при впливі негативних зовнішніх факторів – загроз, тобто найбільш імовірні ризики при подальшій реалізації планів розвитку громади (рис. 3.3).

Протидія. У цьому випадку матриця зв'язків будується між сильними сторонами та зовнішніми загрозами, що дозволяє визначити найбільш сильні місця (внутрішні чинники) суб'єкта аналізу, що здатні протидіяти потенційним ризикам.

Порівняльні переваги – результати аналізу сильних сторін та можливостей

Великодимерська селищна територіальна громада має вигідне економіко-географічне розташування: є сателітом столиці та через її територію проходять важливі автомобільні та залізничні шляхи. У перший рік війни громада знаходилась в окупації, а її інфраструктура, в тому числі і транспортна, зазнала значних ушкоджень. Пріоритизація державного фінансування проектів відновлення та підтримка з боку міжнародної спільноти дозволить швидко «реанімувати» пошкоджену інфраструктуру, відновити та розвивати логістичний потенціал громади.

Залучення коштів міжнародних грантових та донорських програм, проектів МТД, відкриття доступу до структурних та інвестиційних фондів ЄС, забезпечить фінансування проектів відновлення та розвитку соціальної, транспортної, житлово-комунальної інфраструктури. У громаді є приклади фінансування за рахунок донорських коштів об'єктів освітньої інфраструктури - приміщення гімназії с. Бобринь, будівництва школи у с. Богданівка та інше.

Громада має потужний промисловий потенціал, низку виробничих експортно орієнтованих підприємств, підприємств з іноземним капіталом. Сприятливі умови для розширення ринку збуту, експорту продукції місцевих підприємств, сприятимуть підвищенню фінансових результатів їх діяльності, зайнятості, а отже і наповненню місцевого бюджету. Зниження конкуренції за ринки збуту продукції промислових та сільськогосподарських підприємств відбуватиметься через зменшення виробництва на окупованих територіях. Водночас релокація бізнесу з окупованих територій підвищить зайнятість у громаді, за умови релокації великого бізнесу може вплинути на структуру економіки громади. ОМС при наданні дозволів на релокацію слід враховувати структуру місцевої економіки її інфраструктурну забезпеченість та робити акцент на екологічну відповідальність бізнесу.

Наявність у громаді основного бюджетоутворюючого підприємства ІП "Кока Кола Беверіджис Україна Ліміт", яке швидко відновилося після пошкоджень, та забезпечує ліву частку надходжень до місцевого бюджету, та зайнятість у громаді, є важливим тому, що цей бізнес є соціально відповідальним за його підтримки будується дитячий садок у селі Богданівка та низка інших важливих проектів, зокрема створюються можливості розвитку промислового туризму.

Припинення війни, демобілізація місцевих мешканців, повернення мешканців з-за кордону забезпечуватиме позитивну динаміку населення громади, підвищення активності мешканців та бізнесу, збереження національної ідентичності. Удосконалення регуляторно-податкового законодавства, насамперед для мікро- та малого бізнесу, надання дешевих кредитів мотивуватиме місцеве населення до розвитку підприємницької діяльності, а державна підтримка агропромислових виробників, підтримка агропереробки в межах програми UkraineFacility стимулюватиме розвиток фермерства та адаптацію українського сільського господарства та сільських районів в контексті підготовки до вступу в ЄС.

Розширення можливостей підвищення кваліфікації працівників через різні онлайн-курси, платформи, зокрема у сфері проектного менеджменту, альтернативної енергетики та інше створюватиме можливості розвивати у громаді альтернативну енергетику, інноваційні виробництва, впроваджувати нові технології, реалізувати проекти з міжнародним фінансуванням. Разом з тим,

близькість до ринку праці м. Бровари, столиці підвищує можливості працевлаштування населення за межами громади.

Зростання попиту та стимулювання розвитку альтернативної енергетики - сонячної, вітрової за наявності вільних інвестиційних ділянок сприятиме будівництву вітрових, сонячних електростанцій та робить громаду привабливою для інвестора. Не лише попит на енергетичні ресурси зростатиме, але і попит на будівельні матеріали через необхідність відбудови інфраструктури. Це, в свою чергу, може дати поштовх розробки місцевих родовищ піску, глини.

Пільгове кредитування державних програм енергозбереження, використання енергозберігаючих технологій сприятиме енергоефективності закладів та підвищенню спроможності комунальних закладів надавати соціальні та адміністративні послуги та якості наданих послуг.

Виклики - визначені в результаті аналізу слабких сторін та можливостей

Значними викликами для Великодимерської селищної територіальної громади є залежність місцевої економіки від основного підприємства ІП "Кока-Кола Беверіджис Україна Лімітед" (1,2 тис. робочих місць та 25% ПДФО до місцевого бюджету). Несприятливі умови для його розвитку, руйнування через обстріли, зниження дебету води у громаді, електроенергії матиме негативний вплив на ринок праці та наповнення місцевого бюджету.

Громада програє конкуренцію низці сусідніх наближених до столиці громад у питаннях економічного розвитку та якості життя та має потребу активізації проектного менеджменту з метою залучення коштів міжнародної спільноти, грантодавців. Підтримка розвитку підприємств переробки сільського господарства, нові інвестиції у розвиток будівельної галузі можуть бути відтермінованими через частково зруйновані та застарілі інженерні мережі водопостачання, електропостачання.

Припинення війни, демобілізація місцевих мешканців, повернення мешканців з-за кордону матиме позитивний вплив на забезпечення робочих місць у громаді кваліфікованою робочою силою, розвиток соціальної інфраструктури. Водночас кожен п'ятий мешканець не зареєстрований в громаді, що посилює навантаження на соціальну, інженерну інфраструктуру громади, обумовлює хиби в розрахунку міжбюджетних трансфертів та недоотримання податків від ФОПів.

Зростання попиту та стимулювання розвитку альтернативної енергетики - сонячної, вітрової, будівництво вітрових електростанцій сприятиме зростанню дебету електроенергії у громаді, що дозволить забезпечити потрібні обсяги енергоспоживання для населення, бізнесу, сфери комунальних послуг, створить умови для нових інвестицій у громаду. Водночас місцеві комунальні заклади мають високий рівень зношеності та низьку енергоефективність більшості закладів соціальної сфери, їх непристосованість для маломобільних груп населення. Пільгове кредитування державних програм енергозбереження, використання енергозберігаючих технологій, пріоритизація інклюзивного розвитку дозволить поступово вирішувати цю проблему.

Серед пріоритетних завдань громади - розвиток туристично-рекреаційної сфери. Громада має цікаві та унікальні об'єкти, які можуть зацікавити туриста. Перешкодою розвитку туризму можуть стати такі слабкі сторони громади, як незадовільний стан доріг та нестача велодоріжок, необлаштованість громадських просторів, зон відпочинку, відсутність укриттів у місцях загального користування, екологічні проблеми.

Ризики - визначені в результаті аналізу слабких сторін та загроз

Найбільшим ризиком розвитку громади є продовження війни на виснаження всіх ресурсів України. Погіршення макроекономічних показників під впливом війни, інфляції, прийняття воєнноорієнтованих бюджетів і відповідно зменшення державного та регіонального фінансування соціальної сфери відобразиться на всіх сферах життя – сприятиме зменшенню працездатного населення, народжуваності в громаді, відсутності інвестицій – приватних та державних, зниженню наповненню місцевого бюджету, погіршенні якості життя населення. Обмеження фінансового ресурсу є ризиком «розтягування» процесів відновлення закладів соціальної та житлово-комунальної сфери у громаді. Перманентна загроза відкриття північного фронту сприятиме замороженню інвестицій у області що межують з Білоруссю, відтягуватиме процес повернення місцевих мешканців з-за кордону та відтоку молоді та дітей з громади.

Нестабільність енергопостачання та вимушені простої підприємств негативно відобразяться на фінансових результатах діяльності підприємств, а відповідно і на надходженнях місцевого бюджету та його спроможності фінансувати насамперед розвиткові проекти, що відтермінуюватиме вирішення проблем у житлово-комунальній, соціальній сфері. Високий рівень зношеності та низька енергоефективність більшості закладів соціальної сфери лише поглиблюватимуть проблему за умови зростання тарифів на електроенергію.

В перспективі з входженням України до Євросоюзу ризиком розвитку місцевої економіки стане послаблення конкурентоспроможності місцевих виробників порівняно з іноземними через введення стандартів ЄС, зокрема до сільськогосподарських виробників. Зниження конкурентоспроможності підприємств харчової промисловості через зростання цін на сировину, енергоресурси, послаблення конкурентоспроможності аграрних підприємств порівняно з іноземними виробниками через введення стандартів ЄС несе ризик скорочення обсягів виробництва та скорочення обсягів податкових надходжень до місцевого бюджету, що знизить можливості фінансування місцевим бюджетом видатків соціальної сфери громади.

Відплив за межі громади кваліфікованих кадрів, поповнення чоловічим населенням ЗСУ негативно вплине на економіку територіальної громади через такі фактори як: збільшення демографічного навантаження на працездатне населення, нестачу кваліфікованих кадрів, посилення дисбалансу попиту та пропозиції на місцевому ринку праці та інше, що створить ризик втрати та погіршення якості людського капіталу, розвиток гендерних дисбалансів.

Дефіцит державного бюджету через зростання видатків оборони сприятиме проведенню непопулярних у країні податкових реформ, посиленню податкового тиску на бізнес, який чесно сплачує податки. Це, в свою чергу, сприятиме нарощуванню тінізації економіки, погіршенню рівня життя населення громади.

Протидія - визначена в результаті аналізу сильних сторін та загроз

Найсуттєвішою загрозою для розвитку Великодимерської селищної територіальної громади, як і України в цілому, є продовження війни на виснаження всіх ресурсів України, що негативно відобразатиметься у зниження всіх макроекономічних показників, скороченню трансфертів з державного бюджету. Водночас громада має сили протидіяти цим загрозам, адже на її території розміщено велику кількість підприємств, що сплачують податки, місцевий бюджет не є дотаційним, а місцевий бізнес є соціально відповідальним та вже неодноразово допомагав місцевим мешканцям, зокрема у відновленні соціальної, інженерної інфраструктури.

Нестабільність енергопостачання та вимушені простої підприємств чи не найактуальніше питання в умовах ракетних обстрілів. Разом з тим, у громаді наявні інвестиційні ділянки комунальної форми власності, та є напрацювання в напрямку розвитку альтернативної енергетики – сонячної та вітрової.

Економіка громади є диверсифікована - розвинутий промисловий сектор (в т.ч. експортоорієнтовані підприємства), сучасні транспортно-логістичні комплекси, альтернативна енергетика, сільське господарство та спостерігається позитивна динаміка зростання чисельності населення. Такі позитивні чинники дозволять протистояти зниженню рівня життя населення в умовах посилення інфляції, податкового навантаження, безробіття. Розвинутий ринок праці в громаді та близькість до ринку праці м. Бровари і столиці підвищують можливості працевлаштування населення.

Відтік молоді, дітей за кордон є негативним фактором розвитку громади, але за рахунок зростання чисельності населення громади впродовж останніх років, позитивного сальдо міграції, поповнення за рахунок ВПО (близько тисячі осіб) за умови ненаближення лінії фронту, не спричинить демографічної кризи у громаді.

Потреба продовольчого забезпечення регіону та зростання цін на продукти та сільськогосподарську продукцію сприятиме продовженню виробничої діяльності підприємств харчової промисловості та сільського господарства, забезпечуючи робочі місця для місцевого населення, формуючи податкові надходження до державного та місцевого бюджетів. Наявність великої площі громади та земельних ділянок у населення за умови погіршення макроекономічної ситуації, зростання безробіття, зростання цін на продовольчі товари також сприятиме їх використанню у сільськогосподарських цілях та забезпеченню потреб населення громади власними продуктами сільськогосподарського виробництва.

Загроза зниження конкурентоспроможності місцевих виробників порівняно з іноземними через введення стандартів ЄС, може бути нівельована тим, що в громаді працює багато підприємств з іноземним капіталом та які є експортоорієнтовані, а їх продукція відповідає стандартам ЄС. Зокрема ІП "Кока-Кола Беверіджис Україна Лімітед", найбільший у Європі виробник безалкогольних напоїв. Крім того, громада має великий дебет підземних вод, що є основним чинником розміщення підприємства.

Розділ 3.

СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

РОЗДІЛ 3. СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Сценарне моделювання є важливою методологічною базою стратегічного вибору. Сценарій – деяка послідовність подій, які можуть відбутися в майбутньому із значною долею ймовірності за певних умов. Такі умови, або фактори, можуть бути як зовнішні, так і внутрішні. Іншими словами, в основі кожного сценарію повинні бути покладені базові сценарні припущення, за яких можуть виникати ті чи інші фактори впливу.

Зважаючи на те, що основним фактором впливу, який обумовлює траєкторію, темпи, можливості та ризики розвитку громад в Україні на сьогоднішній день, є повномасштабна війна, яку розгорнула росія на території нашої держави, в основі сценаріїв розвитку громад лежить фактор війни.

Основними сценаріями розвитку є: **песимістичний та стримано оптимістичний.**

Песимістичний сценарій розвитку

Песимістичний сценарій розвитку території формується за комплексу припущень, що тривкий у часі (горизонті планування) баланс зовнішніх і внутрішніх факторів впливу на стан громади як соціально-економічної системи залишається незмінним або може погіршуватися, з огляду на **продовження війни (до 2025 року і далі) / її перехід у заморожений стан, що не дозволяє сформувати стимули для розвитку країни, регіону, громади.**

Базові припущення песимістичного сценарію – зовнішні чинники:

1. Війна з росією триває, здійснюються перманентні бомбардування українських міст, об'єктів інфраструктури, економіки тощо. Ситуація щодо вторгнення з боку білорусі залишається напруженою.

2. Демографічні втрати, спричинені війною, подальше зменшення населення через падіння народжуваності і активні еміграційні процеси, різкі зміни в системі розселення – посилення концентрації населення в містах – у східних регіонах через концентроване відновлення інфраструктури у великих містах, у центральних і західних – через концентрацію ВПО в обласних центрах та містах обласного значення.

3. Виключення частини території України з господарської діяльності через окупацію, мінування територій, забруднення земель (зокрема с/г) через хімічні та вибухові ураження тощо.

4. Втрата економічного потенціалу східних регіонів, їх деіндустріалізація, різкі зміни в системі розміщення господарської діяльності.

5. Зниження економічної спроможності більшості територіальних громад та регіонів України (через вилучення територій з господарської діяльності, релокацію бізнесу та переміщення трудового ресурсу, розірвання логістичних ланцюгів, втрату експортних можливостей тощо) та розширення територій, які потребують державної підтримки.

6. Масові руйнування інфраструктури, невідповідність та вразливість інфраструктури для потреб військового часу (в т.ч. недостатність в окремих регіонах).

7. Втрата транзитного потенціалу більшості регіонів.

8. Необхідність відновлення управління та базової інфраструктури на деокупованих територіях.

9. Велика кількість ВПО, необхідність їх інтеграції в соціальне і економічне життя приймаючих громад.

10. Дестабілізація ринків праці через масове переміщення працівників, релокацію бізнесу, втрата фахівців через мобілізацію, еміграцію тощо.

11. Поява великої кількості ветеранів, які потребують реабілітації та інтеграції в мирне життя.

12. Зниження доходів бюджету на тлі зростання видатків на утримання армії та розвиток ВПК.

13. В умовах воєнного стану спостерігається згортання децентралізації та повернення до централізованого управління.

14. Відсутність реальних механізмів /програм підтримки місцевого економічного розвитку. Поступове скорочення офіційних трансфертів (освітньої субвенції, дотації вирівнювання...).

15. Перекладання повноважень у соціальній сфері на рівень територіальних громад.

16. Рівень тіньової зайнятості залишається високим, а в деяких громадах поглиблюється через економічну депресію та неспроможність суб'єктів бізнесу сплачувати податки.

17. ВВП країни досягнуло мінімального рівня за останні 30 років. Тенденцій відновлення економічної активності не спостерігається.

18. Гривня підтримується виключно міжнародними вливаннями та кредитами, темп інфляції залишається високим.

19. Інфляція та втрата доходів частини населення призводять до зниження купівельної спроможності населення.

20. Інвестиційні потоки відкладаються в часі до завершення війни.

21. Податковий тиск на підприємців залишається високий. З метою наповнення державного та місцевих бюджетів податковий тиск може навіть посилюватись.

22. Підприємницький клімат в Україні та регіоні суттєво не змінюється / погіршується.

23. Мілітарна та фінансова підтримка партнерів та донорів залишається на низькому рівні.

Базові припущення песимістичного сценарію – внутрішні чинники:

1. Територіальна громада далі несе навантаження, спричинені війною – інтеграція ВПО в громади, їх супровід та підтримка, робота з релокованим бізнесом, робота з партнерами щодо надання гуманітарної допомоги, підтримка ТРО тощо.

2. Зростання демографічних ризиків для громади через втрату дітей, молоді, населення у працездатному віці, що вже у найближчі роки спричинить скорочення споживачів освітніх, медичних, соціальних, культурних послуг.

3. Громади втрачають мешканців, зокрема вузьких фахівців, що відображається на забезпеченні процесів життєдіяльності громади.

4. Економіка в громаді слабо розвинута, більшість працює в тіні, розвитку малого та середнього бізнесу не приділяється достатньої уваги.

5. Розвиток сільського господарства обмежений змінами в можливостях експорту, промисловість потерпає від втрати логістичних ланцюгів, потенційних напрямів збуту продукції тощо.

6. Доходи місцевих бюджетів знижуються через зменшення офіційних трансфертів з державного бюджету та зниження економічної активності в громадах.

7. Зростання частки доходів місцевих бюджетів від бюджетної сфери (освіта, охорона здоров'я, соціальний захист, управління, оборона...).

8. Значно зростають видатки місцевих бюджетів на заходи у сфері безпеки (зокрема будівництво / ремонт укриттів), забезпечення потреб військових, підтримку ВПО, соціальні виплати ветеранам та родинам загиблих тощо.

9. Інвестиційний клімат у громаді залишаються у замороженому стані до завершення бойових дій.

10. Рівень купівельної спроможності населення постійно знижується.

11. Громади продовжують оптимізацію мережі закладів освіти, охорони здоров'я, культури тощо з огляду на брак бюджетного ресурсу, але це не супроводжується зростанням якості освітніх, медичних, культурних, соціальних послуг.

12. Обмеження на використання бюджетних коштів на капітальні видатки залишаються жорсткими, що не дозволяє оновлювати соціальну та інженерну інфраструктуру в громадах.

13. Інституції підтримки бізнесу в громаді не формуються через обмеженість бюджетного ресурсу та/або відсутність фахівців (проектних менеджерів).

14. Заходи з забезпечення енергоефективності згортаються, видатки на екологічні цілі скорочуються, що поряд із відсутністю модернізації інженерної інфраструктури негативно впливає на екологічну ситуацію в громаді.

Результат імплементації песимістичного сценарію для Великодимерської СТГ:

Продовження демографічних втрат через міграцію та негативний природній приріст населення спричинить до скорочення чисельності учнів перших класів закладів освіти громади. Заклади ДЗО відчують різкого скорочення кількості дітей у 2027 році у зв'язку з різким спадом народжуваності під час війни. Наявність укриттів дозволить проводити навчальний процес у школах у очному режимі. Буде добудовано та відновлено більшість освітніх закладів, основним чином за рахунок позабюджетних, грантових коштів.

Продовження війни негативно відобразиться на інвестиційному розвитку громади, який залишиться у замороженому стані до завершення бойових дій. До числа відкладених завдань додається ремонт доріг, відновлення та реконструкція інженерних мереж, боротьба зі стихійними сміттєзвалищами. Разом з тим, громада розвиватиме альтернативну енергетику – сонячну, вітрову, що підвищить дебет електроенергії у громаді та дозволить зменшити вимушені прості підприємств.

Комунальне підприємство "Великодимерське" зазнаватиме збитковості виробництва послуг через постійне зростання вартості електроенергії, будівельних матеріалів, запчастин і паливо-мастильних матеріалів, що веде до збільшення витрат на обслуговування, які не перекриваються діючими тарифами. Відсутність

модернізації інженерної інфраструктури негативно впливатиме на екологічну ситуацію в громаді.

Значно зростуть видатки місцевого бюджету на заходи у сфері безпеки зокрема будівництво / ремонт укриттів у закладах соціальної сфери, особливо у сфері охорони здоров'я, створення умов для маломобільних груп населення. Водночас, обмежений фінансовий ресурс місцевого бюджету не дозволить фінансувати програми підтримки підприємництва.

Зростання податкового навантаження на бізнес сприятиме його тінізації, збільшенню частки осіб, що офіційно не працевлаштовані, а відтак і негативно відобразиться на доходах місцевого бюджету. Бізнес все менше вдаватиметься до фінансування соціальних проектів.

В цілому громада розвивається надто повільно. Через скорочення податкових надходжень заморожені капітальні видатки, що не дозволить оновлювати соціальну та інженерну інфраструктуру, громадський простір, транспортну інфраструктуру.

Стримано-оптимістичний сценарій розвитку

Стримано-оптимістичний сценарій розвитку будується на припущеннях, за яких формуються більш сприятливі зовнішні (глобальні та національні) та внутрішні (ті, які громада здатна створити самостійно) фактори впливу: громада активно використовує власні сильні сторони (конкурентні переваги) та можливості з метою нівелювання ризиків, які виникають з огляду на умови суспільно-економічного розвитку країни. Основним фактором цього сценарію є ймовірність завершення війни не пізніше 2025 року.

Базові припущення стримано-оптимістичного сценарію – національний та регіональний рівень:

1. Війна з росією завершується перемогою України або переходить у заморожений формат (без активних бомбардувань українських міст, об'єктів інфраструктури, економіки тощо). Уся / практично уся територія України деокупована. Ситуація щодо вторгнення з боку білорусі дещо вирівнюється.

2. Частина населення, що перебувала за кордоном, повертається в Україну (щонайменше 50%).

3. ВПО повертаються в свої громади або активно інтегруються в соціальний, економічний простір приймаючих громад. Зростання частки населення, яке проживає у великих та середніх містах. Активний розвиток агломерацій.

4. Частина території України залишається виключеною з господарської діяльності на найближчі роки та такою, що непридатна для ведення с/г.

5. Відновлення східних регіонів відбувається досить активно, але концентрується у великих містах. Відновлення спрямоване на соціальну інфраструктуру. Економіка східних регіонів відновлюється дуже повільно. Безпековий фактор є стримуючим для розбудови тут великих об'єктів промисловості (які характерні для цих регіонів).

6. Об'єкти промисловості, зокрема ВПК, розміщуються в західних областях. Має місце брак кадрів інженерних спеціальностей у цих регіонах. Потребує корегування структура підготовки фахівців закладами вищої та професійно-технічної освіти.

7. Поступове відновлення економічної активності в регіонах, яке основним чином сконцентроване у сферах будівництва, вироблення будівельних матеріалів, ВПК, с/г та с/г переробки.

8. Розширення територій, які потребують державної підтримки.

9. Запуск державних програм підтримки розвитку територій. Відновлення діяльності і збільшення фінансового ресурсу функціонування ДФРР, УКФ, тощо.

10. Висока активність донорів у запуску програм відновлення українських громад.

11. Значне зростання інвестиційної активності (закордонних інвесторів), яке водночас супроводжується значною територіальною диференціацією та спрямування ресурсу в громади деокупованих, близьких до лінії фронту громад.

12. Спрощення для інвесторів процедури підключення (вартості) до інженерних мереж.

13. Поступове відновлення інженерної та дорожньої інфраструктури. Її активна модернізація із врахуванням безпекового фактора.

14. Поступово відновлюється транзитний потенціал південних регіонів, розбудовуються пункти пропуску з країнами ЄС на західному кордоні, відновлюється авіасполучення. Водночас Україна залишається «тупиковою» в контексті транзиту через росію чи білорусь.

15. Поступова стабілізація ринків праці, налагодження взаємодії між роботодавцями, закладами професійно-технічної та вищої освіти, підготовка фахівців затребуваних в регіонах спеціальностей.

16. Створення і реалізації програм для ветеранів, які потребують реабілітації та інтеграції в мирне життя, а також супроводу в започаткуванні, веденні власного бізнесу.

17. Дешеві кредити та підтримка агропромислового сектору з боку держави активізують місцевий бізнес.

18. Доходи державного та місцевого бюджетів будуть залишатись стабільними / не знижуватись в абсолютних цифрах, але із врахуванням інфляції свідчить про падіння фінансової спроможності.

19. Продовження реалізації процесів децентралізації та прийняття низки затребуваних законів.

20. Унормування відповідальності за реалізацію повноважень у соціальній сфері між державним, регіональним, місцевим рівнями.

21. Рівень тіньової зайнятості знижується, що обумовлено зростанням економічної активності та покращенням податкового клімату.

22. ВВП країни поступово зростає. Тенденцій відновлення економічної активності є достатньо чіткими.

23. Інфляція стає регульованою, що поряд із розширенням доступності місць праці для населення призводить до зростання купівельної спроможності населення.

24. Підприємницький клімат в Україні та регіоні суттєво не змінюється.

25. Мілітарна та фінансова підтримка партнерів та донорів залишається на високому рівні.

26. Активна реалізація низки реформ, що активно підтримується закордонними донорами.

Базові припущення стримано-оптимістичного сценарію – місцевий рівень:

1. Чисельність населення в громадах стабілізується. Зростає кількість народжених малюків.
2. ВПО отримують підтримку відповідальних структур та не потребують втручання органів сільських та міських рад. Більшість ВПО інтегровані в життєдіяльність громад.
3. Громади поступово відновлюють власну економічну спроможність. Активізують діяльність існуючі та створюються нові суб'єкти господарювання.
4. Зростання доходів місцевих бюджетів та їх спроможності фінансувати розвиткові видатки.
5. Зростання купівельної спроможності населення активізує місцеві ринки товарів і послуг в громадах.
6. Усі релоковані підприємства відновили свою діяльність, перереєстровані у громаді та сплачують тут податки.
7. Сформовані базові планувальні документи громади: стратегія, зонування земель громади, схему планування території громади, інвестиційний паспорт громади, інвентаризація комунальних та приватних активів.
8. Активізується інвестиційна діяльність в громадах, оскільки Україна стає однією з найпопулярніших місць для інвестування.
9. Громади створюють інституції підтримки малого та середнього бізнесу (Агенції МЕР, тощо), що сприяє активному розвитку підприємництва в громадах.
10. Створюються привабливі інвестиційні пропозиції у сферах глибокої переробки с/г продукції, високотехнологічних виробництв, сфері будівельних матеріалів, будівництва.
11. Активно розвивається туризм в громадах і якість туристичних послуг зростає, розвивається напрямок соціальної реабілітації.
12. Громада є активним учасником впровадження Стратегії розвитку регіону та/чи Плану відновлення, відповідно, реципієнтом державних фондів та програм.
13. Громада ефективно використовує державні субвенції та кошти інвесторів на розвиток інфраструктури.
14. Громади здійснюють модернізацію мережі закладів освіти, охорони здоров'я, культури тощо, що супроводжується зростанням якості освітніх, медичних, культурних, соціальних послуг.
15. Впровадження заходів із забезпечення енергоефективності, відновлення видатків на екологічні цілі, модернізація інженерної інфраструктури відбувається на вимогу часу і з огляду на вимоги європейського законодавства.
16. Україна продовжує шлях інтеграції в ЄС, поступово модифікуючи власне законодавство.
17. Завдяки реалізації значної кількості програм міжнародних донорів зростає інституційна спроможність органів місцевого самоврядування та органів влади в Україні.

Результат імплементації стримано-оптимістичного сценарію для Великодимерської СТГ:

У громаді сформовані базові планувальні документи: стратегія та план заходів з її реалізації, схема планування території громади, інвестиційний паспорт громади та інші. Зростання рівня економіко-інвестиційного менеджменту у громаді дозволило активізувати інвестиційну діяльність, продовжити залучення в громаду проектів

відбудови. Цьому сприяє наявність вільних інвестиційних ділянок та перегляд ОМС орендованих ділянок на предмет можливості їх використання в інвестиційних цілях, вигідне географічне розташування (близькість до столиці), наявність автомобільної магістралі міжнародного та національного значення, добре залізничне сполучення; інвестиційний клімат в державі; спрощення для інвесторів процедури підключення (вартості) до інженерних мереж. Активна позиція місцевої влади дозволяє залучити кошти міжнародної технічної допомоги, грантові кошти на реалізацію місцевих проєктів.

Зруйнована інфраструктура, бізнес, потребує збільшення обсягів виробництва будівельних матеріалів для відновлення. Це дає поштовх для розвитку підприємств з виробництва будівельних матеріалів та розробки місцевих родовищ піску та глини для виробництва цегли. Громада має ідеї переробки будівельного сміття та працює над їх реалізацією.

Податковий тиск на бізнес знизився. Місцевий бізнес пройшов процес відновлення, налагодив нові схеми постачання та збуту продукції, що дозволило йому підвищити фінансові результати діяльності. Найбільше підприємство громади ІП "Кока-Кола Беверіджис Україна Лімітед" та інші підприємства громади - не лише великі платники податків, але і приклад соціально відповідального бізнесу, що докладається до реалізації розв'язкових проєктів громади. Окрім промислових підприємств успішно працюють транспортні підприємства, розширилось число підприємств-експортерів. Розвивається галузь сільського господарства, практикується вирощування нових видів рослинництва, попит яких зростатиме через вилучення з обігу сільськогосподарських угідь східних територій.

Підвищення купівельної спроможності населення та сприятлива державна політика щодо розвитку малого підприємництва активізує підприємницьку діяльність у громаді, створюються нові суб'єкти господарювання, розвивається сфера торгівлі, громадських послуг, сфера інформаційних послуг, виробництво крафтової продукції. У громаді створено центр бізнес-розвитку, що проводить тренінги, надає консультаційні послуги відкриття/ведення підприємницької діяльності.

Громада розвиває туристичну галузь (зелений туризм, велотуризм, промисловий та гастрономічний туризм), проводить ярмарки, фестивалі, відроджуючи національні традиції, промисли. ОМС сприяють залученню інвестицій в HoReCa - суміжної туризму інфраструктури: будуються готелі/мотелі, залучаються місцеві садиби, розвивається сфера громадського харчування. Громада розробляє каталог туристичних послуг, затверджує програми розвитку туризму, стає впізнаваною не лише у регіоні, але і за його межами.

Підвищення податкових надходжень до місцевого бюджету за рахунок активізації економічної діяльності громади разом з державною підтримкою, сприяє модернізації мережі закладів освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, культури, що супроводжується зростанням якості освітніх, медичних, культурних, соціальних послуг. Посилена увага приділяється створенню умов життєдіяльності маломобільних груп населення, створенню сучасних молодіжних просторів.

Описаний сценарій стає базою для формулювання стратегічного бачення громади на стратегічну перспективу.

Розділ 4.

СТРАТЕГІЧНЕ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

БАЧЕННЯ

РОЗДІЛ 4. СТРАТЕГІЧНЕ БАЧЕННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Стратегічне бачення відображає унікальність громади. Досягнення закріплених у ньому положень дозволить забезпечити конкурентоспроможність громади у довгостроковій перспективі. Стратегічне бачення відображає оптимістичний погляд на розвиток громади в майбутньому і є визначальним для формування цілей і завдань стратегії розвитку громади в середньо- та довгостроковій перспективі.

Великодимерська ТГ - східний щит столиці, лідер з виробництва безалкогольних напоїв, улюблене місце відпочинку мешканців та киян! Громада з розвинутою експортоорієнтованою промисловістю та сучасними транспортно-логістичними комплексами. Згуртована громада із збереженою українською ідентичністю.

Розділ 5.

СТРАТЕГІЧНІ, ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

РОЗДІЛ 5. СТРАТЕГІЧНІ, ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Матриця цілей і завдань

Стратегічне бачення розвитку територіальної громади буде досягнуто через реалізацію стратегічних цілей. Кожна стратегічна ціль конкретизується в оперативних цілях, які спрямовуються на задоволення потреб бенефіціарів, розв'язання основних проблем соціально-економічного розвитку та використання можливостей територіальної громади. Розроблення і досягнення цілей формує основу для управління громадою та дозволяє пов'язати Стратегію з бюджетним плануванням.

Стратегічне бачення розвитку Великодимерської селищної територіальної громади буде досягатись через реалізацію трьох стратегічних цілей (рис. 5.1):

Стратегічна ціль 1. Конкуrentоздатна, диверсифікована економіка громади формує зайнятність та надходження місцевого бюджету

Стратегічна ціль 2. Громада є екологічно чистою та комфортною для проживання

Стратегічна ціль 3. Згуртована громада з можливостями розвитку для кожного та кожної

Великодимерська громада – східний щит столиці, лідер з виробництва безалкогольних напоїв, улюблене місце відпочинку мешканців та киян! Громада з розвинутою експортоорієнтованою промисловістю та сучасними транспортно-логістичними комплексами. Згуртована громада із збереженою українською ідентичністю

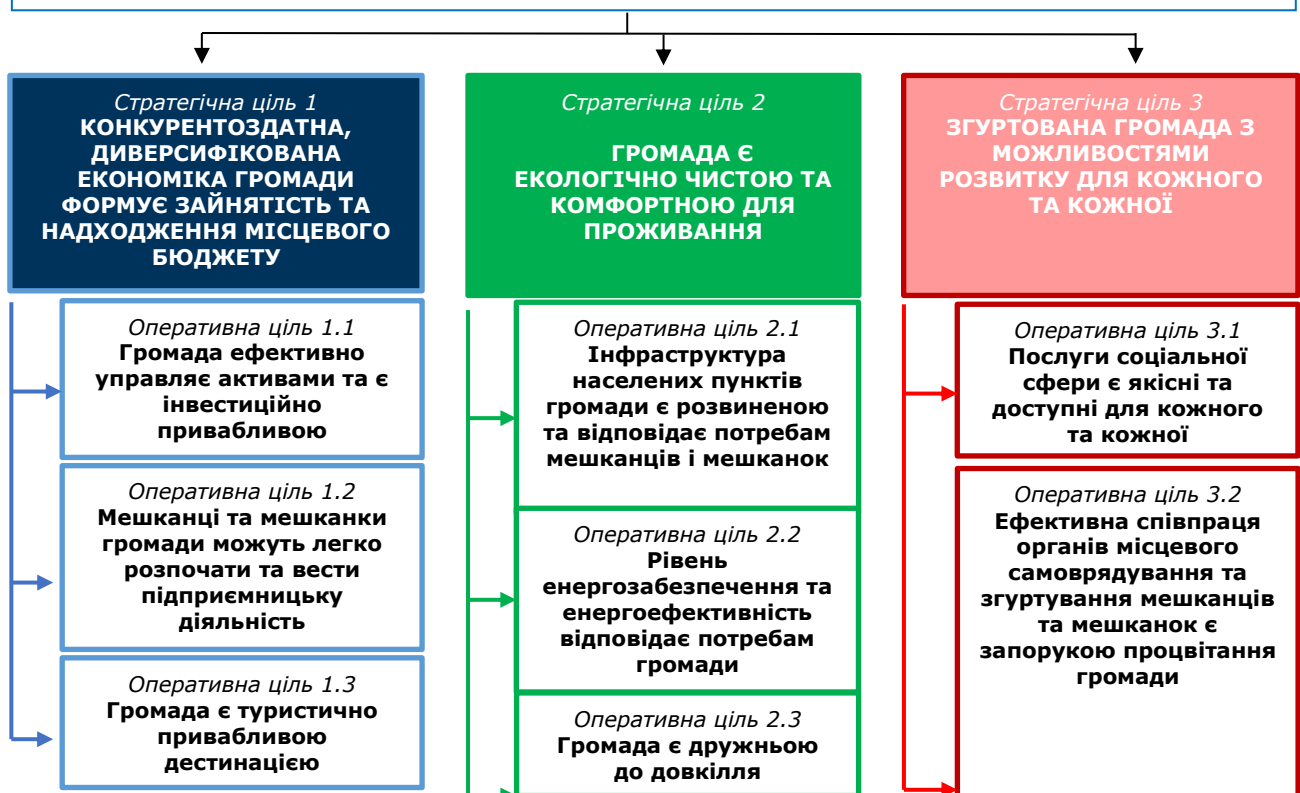

Рис. 5.1. Матриця цілей Великодимерської селищної територіальної громади

Оперативні цілі деталізовані в завданнях. Завдання дають відповіді на питання, яким чином громада досягатиме цілей свого розвитку.

Завдання виконуються через проекти та програми місцевого розвитку, що передбачають заздалегідь визначений результат, який потрібно отримати, обсяг роботи, який потрібно виконати, заходи, які потрібно здійснити для досягнення кожної з оперативних цілей (табл.5.1).

Проекти та програми місцевого розвитку будуть структуровані в Плані заходів на 2025-2027 роки з реалізації Стратегії.

Стратегічна ціль 1. Конкурентоздатна, диверсифікована економіка громади формує зайнятість та надходження місцевого бюджету

Потужний економічний сектор громади характеризується диверсифікованістю за видами економічної діяльності і високою часткою промисловості в структурі виробництва, хорошими можливостями зайнятості для місцевого населення як в межах громади, так і Київської агломерації. Попри це громада зустрічається з низкою викликів, які обмежують подальший економічний розвиток та прикладання зусиль з їх подолання. Зокрема, на наступний стратегічний період пріоритетами визначено: підвищення ефективності управління активами, зокрема земельними ресурсами, залучення інвесторів, зокрема у сферу виробництва безалкогольних напоїв, що дозволить сформувати відповідний кластер, розвиток туристично-рекреаційної сфери громади з орієнтацією на туриста вихідного дня, велотраси з супутньою інфраструктурою тощо. Не менш важливим напрямком є збереження традицій ведення сільського господарства в громаді та підвищення його ефективності, підтримка підприємницьких ініціатив мешканців.

Стратегічна ціль 1 спрямована на покращення економічного благополуччя населення шляхом ефективного використання наявного потенціалу та конкурентних переваг громади через стимулювання зростання інноваційної економіки, підвищення підприємницької активності та туристичної привабливості громади.

Стратегічна ціль 1 «Конкурентоздатна, диверсифікована економіка громади формує зайнятість та надходження місцевого бюджету» досягається через реалізацію таких оперативних цілей: «Громада ефективно управляє активами та є інвестиційно привабливою»; «Мешканці та мешканки громади можуть легко розпочати та вести підприємницьку діяльність»; «Громада є туристично привабливою дестинацією» (табл. 5.1).

Таблиця 5.1. Структура стратегічної цілі 1 Конкурентоздатна, диверсифікована економіка громади формує зайнятість та надходження місцевого бюджету

Стратегічна ціль 1. Конкурентоздатна, диверсифікована економіка громади формує зайнятість та надходження місцевого бюджету	
<i>Оперативні цілі</i>	<i>Завдання</i>
1.1.Громада ефективно управляє активами та є інвестиційно привабливою	<i>1.1.1. Забезпечити ефективне управління комунальною власністю та землею, якісний просторовий розвиток громади</i>
	<i>1.1.2. Створити індустріальний парк та інші нові інвестиційні продукти</i>
	<i>1.1.3. Популяризувати бренд та інвестиційний потенціал громади</i>
1.2.Мешканці та мешканки громади можуть легко розпочати	<i>1.2.1. . Створити консультаційний центр підтримки бізнесу (бізнес-хаб) та налагодити комунікацію бізнесу з владою</i>

та вести підприємницьку діяльність	1.2.2. Забезпечити підтримку започаткування бізнесу мешканцями та мешканками, зокрема молоддю 1.2.3. Створити умови розвитку підприємництва (у т.ч. в частині облаштування ринкових площ, розвитку фермерських господарств, виробництва крафтової продукції тощо)
1.3.Громада є туристично привабливою дестинацією	1.3.1. Створити та розвинути рекреаційно-туристичну інфраструктуру привабливу для туриста/туристки та мешканця/мешканки громади (туристичні маршрути, зелений, індустріальний, спортивний туризм та супутня інфраструктура) 1.3.2. Створити івент-магніти для туристів (проведення фестивалів, ярмарок тощо)

Для досягнення *оперативної цілі 1.1.* «Громада ефективно управляє активами та є інвестиційно привабливою» будуть реалізуватися наступні завдання: забезпечити ефективне управління комунальною власністю та землею, якісний просторовий розвиток громади; створити індустріальний парк та інші нові інвестиційні продукти; популяризувати бренд та інвестиційний потенціал громади.

Одним з ключових аспектів розвитку територіальної громади загалом та місцевої економіки зокрема є належним чином сплановане просторове використання території та ресурсів громади. Громада намагатиметься підвищити управління комунальною власністю та землею, враховуючи перспективи розвитку. Для цього планується створення, постійне оновлення та розміщення на сайті реєстру вільного комунального майна та землі для оренди чи продажу; створення умов для інвесторів житла, визначення та підготовка частини земельних ділянок під будівництво соціального житла; створення типових проектів будівництва приватних житлових будинків; розробка актуальних схем інженерних мереж, реєстрація земель в державному земельному кадастрі і виведення їх з нелегального використання.

Підвищення інвестиційної привабливості громади, залучення нових інвесторів сприятиме розвитку нового бізнесу на території громади, що може мати позитивний вплив на диверсифікацію місцевої економіки та водночас дозволить знизити залежність місцевого бюджету від найбільшого платника податків ІП "Кока-Кола Беверіджис Україна Лімітед". З одного боку, наявність такого потужного соціально відповідального бізнесу є певним брендом громади, свідчить про вміння співпрацювати з великими інвесторами, з іншого - дозволяє говорити про можливість створення кластера з виробництва безалкогольних напоїв. Конкурентною перевагою Великодимерської громади та об'єктивною підставою для формування кластеру з виробництва безалкогольних напоїв є один з найвищих серед громад дебет підземних вод. Водночас це вимагає чіткого розуміння щодо збереження екологічної ситуації в громаді і обмеження на залучення інвестицій у сектори, які можуть мати негативний вплив на якість водних ресурсів. Збільшення кількості бізнесових структур в громаді сприятиме наповненню місцевого бюджету та підвищуватиме бюджетну спроможність органу місцевого самоврядування розвивати соціальну сферу та реалізувати проекти місцевого економічного розвитку.

Проте популяризація Великодимерської ТГ в Україні та за її межами сьогодні відбувається доволі слабо (не розроблений бренд громади, недостатня поінформованість про громаду за її межами тощо). Для залучення нового бізнесу в

громаду селищна рада планує створити індустріальний парк, розробити бренд-бук, розвивати активний, індустріальний, зелений туризм, популяризувати потенціал та можливості громади на виставках, форумах, конференціях, брати участь в асоціаціях територіальних громад, налагодити співробітництво з містами-побратимами тощо.

Для досягнення оперативної цілі 1.2. «Мешканці та мешканки громади можуть легко розпочати та вести підприємницьку діяльність» планується три завдання: «Створити консультаційний центр підтримки бізнесу (бізнес-хаб) та налагодити комунікацію бізнесу з владою», «Забезпечити підтримку започаткування бізнесу мешканцями та мешканками, зокрема молоддю» та «Створити умови розвитку підприємництва (у т.ч. в частині облаштування ринкових площ, розвитку фермерських господарств, виробництва крафтової продукції тощо)»

Розвиток бізнес-середовища у громаді сприятиме появі нових підприємницьких структур, зростанню надходжень до місцевого бюджету, зайнятості населення, що в кінцевому результаті відобразиться у зростанні рівня життя населення у громаді. Особливої підтримки у громаді потребує малий бізнес в плані налагодження комунікацій, надання інформаційних послуг, оренди майна тощо..

Для популяризації підприємництва та підтримки місцевих товаровиробників планується здійснення заходів щодо покращення взаємодії між владою та приватним сектором. Потенційними кроками виконання цього завдання можуть стати створення/залучення інституцій підтримки бізнесу, які надаватимуть допомогу підприємцям у формуванні і поданні заявок на конкурси для отримання грантового фінансування, фінансування місцевої програми підтримки малого підприємництва, зокрема для ветеранів, жінок, молоді, створення бізнес-інкубатору, залучення суб'єктів підприємництва до участі у круглих столах, благодійних акціях, ярмаркових та виставкових заходах, популяризація ідеї підприємництва серед населення громади, промоція «історій успіху» місцевих підприємців з використанням цифрових інструментів, забезпечення популяризації розвитку молодіжного підприємництва шляхом впровадження освітніх програм з підприємництва.

Громада має намір створити умови розвитку малого підприємництва, а саме: забезпечити створення локацій на центральних площах населених пунктів для проведення ярмаркових заходів; сприяти розширенню мережі закладів торгівлі та сфери побутових послуг; розробити механізми підтримки фермерства та сільського господарства, малих виробників сільськогосподарської продукції та їх кооперації; забезпечити можливості для суб'єктів господарювання вивчення міжнародного досвіду в галузі екологічного сільського господарства.

Для досягнення оперативної цілі 1.3. «Громада є туристично привабливою дестинацією» планується два завдання: «Створити та розвинути рекреаційно-туристичну інфраструктуру привабливу для туриста/туристки та мешканця/мешканки громади (туристичні маршрути, зелений, індустріальний, спортивний туризм та супутня інфраструктура)» та «Створити івент-магніти для туриста (проведення фестивалів, ярмарок тощо)».

Великодимерська територіальна громада має низку передумов, що створюють можливості для розвитку рекреаційно-туристичної галузі: є сателітом столиці,

наявність доброго транспортного сполучення, мальовничі краєвиди, давня історія поселень та пам'ятки історико-архітектурної спадщини, збережена національна ідентичність, сучасний музей заводу Coca-Cola та інше. Це створює можливості розвитку зеленого, історико-краєзнавчого, індустріального, гастрономічного та інших видів туризму. Однак обмеженість рекреаційно-туристичної інфраструктури, туристичних продуктів і їх промоції перешкоджають розвитку відповідного потенціалу громади. Для формування сталого туристичного потоку слід звернути увагу на створення нових туристичних продуктів, маршрутів, інфраструктури туризму, розвиток супутньої туристичної інфраструктури (зокрема закладів HoReCa).

Для розвитку туризму важливо розробити стратегічний план розвитку, який би став дороговказом і дозволив реалізувати комплексно заплановані заходи, здійснювати популяризація туристичного потенціалу громади через створення сучасного web-порталу, каталогу рекреаційних та туристичних об'єктів та систематизації усіх рекреаційно-туристичних можливостей на сайті громади; проведення ярмарок, щорічного фестивалю диму та вогню та інших.

Стратегічна ціль 2. «Громада є екологічно чистою та комфортною для проживання»

Зважаючи на наміри розвивати харчову промисловість та туристично-рекреаційну сферу, актуальним питанням буде збереження і навіть покращення екологічної ситуації, а також розбудова дорожньо-транспортної, логістичної, інженерної інфраструктури відповідно до вимог сучасного мешканця, підприємця, туриста. Слід також врахувати, що громада активно нарощує чисельність мешканців (впродовж останніх 20 років чисельність населення громади зросла на 15%!), і її наближення до столиці і до Київської агломерації дозволяє говорити про подальший розвиток житлового будівництва. Це обґрунтовує необхідність розбудови житлово-комунальної сфери, створення сучасних просторів для мешканців тощо.

Стратегічна ціль 2. «Громада є екологічно чистою, та комфортною для проживання» досягається через реалізацію трьох оперативних цілей «Інфраструктура населених пунктів громади є розвиненою та відповідає потребам мешканців та мешканок», «Рівень енергозабезпечення та енергоефективність відповідає потребам громади» та «Громада є дружньою до довкілля» (табл. 5.2.).

Мета стратегічної цілі 2. Покращення комфортного і безпечного життя населення шляхом сталого розвитку території. Сталий розвиток громади спрямований на задоволення потреб нинішнього покоління без шкоди для розвитку і життєдіяльності майбутніх поколінь, тобто орієнтований до довгостроковий розвиток громади.

Постановка такої цілі також зумовлена необхідністю вирішення проблем підприємств житлово-комунальної сфери громади, низької енергоефективності комунальних закладів та дефіциту енергоресурсів в умовах ракетних обстрілів, незадовільного стану частини доріг, погіршення екологічного стану через руйнування інфраструктури та господарську діяльність. Громада має потребу у формуванні інфраструктури, яка буде адаптована для всіх груп населення та задовольнятиме запити бізнесу, а також забезпечить громадську, енергетичну безпеку на її території.

Таблиця 5.2. Структура стратегічної цілі 2. Громада є екологічно чистою, та комфортною для проживання

Стратегічна ціль 2. Громада є екологічно чистою та комфортною для проживання	
<i>Оперативні цілі</i>	<i>Завдання</i>
2.1. Інфраструктура населених пунктів громади є розвиненою та відповідає потребам мешканців та мешканок	<i>2.1.1. Створити якісну авто- та вело – інфраструктуру, розширено логістичні можливості для мешканців та мешканок</i>
	<i>2.1.2. Забезпечити та розширити покриття населених пунктів якісним водопостачанням, водовідведенням, теплопостачанням, бюветами, що відповідає потребам мешканців та мешканок</i>
	<i>2.1.3. Покращити благоустрій території з огляду на потреби різних поколінь і соціальних груп</i>
	<i>2.1.4. Зміцнити безпеку проживання мешканців та мешканок усіх населених пунктів</i>
2.2. Рівень енергозабезпечення та енергоефективності відповідають потребам громади	<i>2.2.1. Підвищити енергоефективність публічних установ та комунальних підприємств</i>
	<i>2.2.2. Розширити можливості використання альтернативних джерел енергії (сонячної, вітрової)</i>
2.3. Громада є дружньою до довкілля	<i>2.3.1. Створити сучасну систему управління відходами</i>
	<i>2.3.2. Забезпечити сприяння підвищенню рівня екологічної культури населення</i>
	<i>2.3.3. Облаштувати природні відпочинкові зони у Великодимерській громаді.</i>

Досягнення оперативної цілі 2.1. «Інфраструктура населених пунктів громади є розвиненою та відповідає потребам мешканців та мешканок» передбачає вирішення наступних завдань «Створити якісну авто- та вело – інфраструктуру, розширити логістичні можливості для мешканців та мешканок», «Забезпечити та розширити покриття населених пунктів якісним водопостачанням, водовідведенням, теплопостачанням, бюветами, що відповідає потребам мешканців та мешканок», «Покращити благоустрій території з огляду на потреби різних поколінь і соціальних груп» та «Зміцнити безпеку проживання мешканців та мешканок усіх населених пунктів».

Попри те, що територією громади проходить автомагістраль міжнародного значення, залізниця, громада має потребу розвивати дороги місцевого значення, частина яких у незадовільному стані, а дорожня та супутня інфраструктура не пристосована для маломобільних груп населення. Згідно з проведеним опитуванням мешканців громади майже 70 % опитаних вказали на незадовільний стан доріг та тротуарів, 77 % вказали на незадовільний стан велосипедних доріжок, 65 % вважають, що громадський транспорт та дорожня інфраструктура не пристосовані для маломобільних груп населення, 56 % не задоволені безпекою на дорогах. Потенційними заходами в межах реалізації відповідного завдання можуть бути капітальні ремонти комунальних доріг, облаштування тротуарів для забезпечення безбар'єрності, модернізація/реконструкція системи вуличного освітлення, облаштування зупинок громадського транспорту, оптимізація автобусних перевезень з метою забезпечення доступності мешканців усіх населених пунктів до громадського транспорту.

Громада має потребу покращення водопостачання, будівництва бюветів у громадських місцях для забезпечення доступності питної води. Через бойові дії під

час окупації громади частина трубопроводів зазнали пошкодження (деякі з них були виготовлені з азбестоцементу), пошкоджено спеціалізовану техніку, виникла нестача кваліфікованих співробітників, які б могли опрацювати інженерні задачі. Наявні у громаді очисні споруди знаходяться у аварійному стані, а очисні споруди у с. Шевченкове фактично зруйновані. Наразі є проблема з ідентифікацією інженерних мереж, їхнім ремонтом та реконструкцією. Великою перешкодою є проходження мереж через території приватних домогосподарств, що в свою чергу, зупиняє процес виконання робіт. Існує потреба розробки плану реконструкції інженерних мереж водопостачання та водовідведення з урахуванням приватних земельних ділянок. Серед потенційних заходів реалізації оперативної цілі - розширення мережі водопостачання, будівництво бюветів, реконструкція/будівництво очисних споруд тощо.

Ще одним викликом, вирішення якого повинна забезпечити реалізація завдання в межах даної оперативної цілі, є потреба в будівництві та облаштуванні укриттів, що дозволить бути громаді життєздатною та безпечною в умовах ракетних обстрілів та атаки дронів з боку РФ. Серед інших потенційних заходів формування системи громадської безпеки в громаді: придбання та встановлення камер відеоспостереження, забезпечення функціонування та розвитку муніципального центру безпеки і т. п. Очікується, що розвиток інфраструктури громадської безпеки сприятиме відчуттю впевненості та захищеності мешканців, а також сприятиме збереженню їх життя та здоров'я.

Іншим викликом стало зростання чисельності маломобільних груп населення через інвалідизацію під час війни. Тому серед завдань розвитку аудит та забезпечення доступності комунальних закладів та громадських просторів для усіх груп населення. Комфортне середовище неможливе без благоустрою, облаштування якого слід здійснювати з дотриманням вимог інклюзії.

Реалізація оперативної цілі 2.2. «Рівень енергозабезпечення та енергоефективності відповідають потребам громади» *передбачає вирішення двох завдань: «Підвищити енергоефективність публічних установ та комунальних підприємств» та «Розширити можливості використання альтернативних джерел енергії (сонячної, вітрової)».*

Через війну з Росією та знищення вітчизняної енергосистеми громада, як і країна в цілому, зіткнулась з дефіцитом енергоресурсів не лише для відкриття нових підприємств, але і забезпечення її життєдіяльності. Енергоефективність комунальних установ бюджетної сфери, будинків житлового сектору, більшість з яких збудовані за радянських часів, є низькою та не відповідає сучасним нормам та вимогам. Тому актуальним для громади є питання розвитку системи енергоменеджменту, впровадження заходів з підвищення енергоефективності, використання альтернативних джерел енергії і т.п. Очікується, що такі заходи, з одного боку, забезпечать ефективне використання енергії в громаді, а з другого, – сприятимуть глобальній боротьбі зі зміною клімату внаслідок зменшення викидів в атмосферне повітря.

Серед потенційних завдань реалізації оперативної цілі є проведення енергоаудиту в громадських будівлях, що належать до сфери управління ОМС, підвищення їх енергоефективності (утеплення фасадів, горищ, заміна котлів, вікон

і т.д.), створення умов будівництва енергоакумулюючого підприємства, використання альтернативних джерел енергії (встановлення сонячних панелей, монтаж вітрових електростанцій).

Залучення приватних компаній до реалізації запропонованих енергетичних проектів з використанням позабюджетних коштів при обмеженості місцевого бюджету, зміни в стереотипах поведінки мешканців стануть запорукою підвищення енергоефективності та прискорення переходу до стандартів сталого енергетичного розвитку.

Реалізація оперативної цілі 2.3. «Громада є дружньою до довкілля» передбачає вирішення таких завдань *«Створити сучасну систему управління відходами», «Забезпечити сприяння підвищенню рівня екологічної культури населення» та «Облаштувати природні відпочинкові зони у Великодимерській громаді» (табл.5.3.).*

Стан довкілля Великодимерської громади зумовлюється впливом промислових підприємств, об'єктів житлово-комунальної, транспортної інфраструктури, домогосподарств та методами ведення сільського господарства. На території громади не утворюються небезпечні відходи.

Позитивним моментом розвитку є те, що ТПВ вивозяться з усіх 23 населених пунктів громади (100%). Послуга вивезення ТПВ надається на всій території громади «пакетованим» методом – оплата не за послугу відбувається, а при покупці «брендового» пакету. Громада започаткувала сортування та роздільний збір побутових відходів. Перед повномасштабною війною громада за фінансової підтримки ІП «Кока-Кола Беверіджиз Україна Лімітед» встановила сортувальну лінію, яка дозволяє розділяти сміття на вісім фракцій. Найбільшою проблемою управління відходами громади є перезавантаження полігону (заповнений на 92,5%). Серед інших проблем - наявності стихійних сміттєзвалищ та накопичення будівельного сміття через руйнування; відсутності реєстру мешканців, що уклали договори на вивіз сміття.

Серед потенційних завдань будівництво сміттєпереробного заводу на умовах міжмуніципального співробітництва з сусідніми громадами, ліквідація стихійних сміттєзвалищ, підвищення екологічної культури населення. Наступні два роки з місцевого бюджету фінансуватиметься програма "Поводження з будівельними відходами, знесення будівель та споруд, зруйнованих внаслідок агресивних дій військ РФ в населених пунктах Великодимерської ТГ на 2024-2026 рр."

Ще одним викликом розвитку громади є необлаштованість природних відпочинкових зон та необхідність збереження чистоти поверхневих вод. Серед потенційних завдань цього напрямку - створення та забезпечення місць масового відпочинку населення на водних об'єктах та облаштування прилеглої території; створення нових та облаштування існуючих парків, скверів, ботанічного саду; паспортизація водних об'єктів та збільшення кількості зелених насаджень; очищення лісосмуг та санітарна очистка дерев і.т.д.

Стратегічна ціль 3. Згуртована громада з можливостями розвитку для кожного та кожної

Стратегічна цілі 3 спрямована на згуртування громади, що забезпечується ефективною співпрацею ОМС з мешканцями громади, як єдиної команди зі

спільними цінностями та баченням майбутнього громади. Важливим принципом розвитку такої громади є людиноорієнтований підхід та зосередження зусиль на формуванні людського капіталу шляхом інвестування у конкретні процеси життєдіяльності людей.

Стратегічна ціль 3 «Згуртована громада з можливостями розвитку для кожного та кожної» досягається через реалізацію таких оперативних цілей: «Послуги соціальної сфери є якісні та доступні для кожного та кожної»; «Ефективна співпраця органів місцевого самоврядування та згуртування мешканців та мешканок є запорукою процвітання громади» (табл. 5.3.).

Таблиця 5.3. Структура стратегічної цілі 3 Згуртована громада з можливостями розвитку для кожного та кожної

Стратегічна ціль 3. Згуртована громада з можливостями розвитку для кожного та кожної	
<i>Оперативні цілі</i>	<i>Завдання</i>
3.1. Послуги соціальної сфери є якісні та доступні для кожного та кожної	<i>3.1.1. Дошкільна, шкільна та позашкільна освіта є інклюзивними, якісними та доступними</i>
	<i>3.1.2. Забезпечити сприяння доступності та якості послуг сфери охорони здоров'я мешканців і мешканок усіх населених пунктів</i>
	<i>3.1.3. Створити можливості самореалізації у культурній сфері незалежно від віку та статі</i>
	<i>3.1.4. Створити умови розвитку спорту та фізичного розвитку дітей і дорослих, популяризовано здоровий спосіб життя</i>
	<i>3.1.5. Забезпечити сприяння підвищенню якості та доступності соціальних послуг для всіх вразливих груп населення</i>
3.2. Ефективна співпраця органів місцевого самоврядування та згуртування мешканців і мешканок є запорукою процвітання громади	<i>3.2.1. Налагодити діалог «влада-громада», що забезпечує людиноорієнтований підхід управління у громаді</i>
	<i>3.2.2. Сприяти підвищенню громадської активності та патріотизму мешканців та мешканок</i>
	<i>3.2.3. Забезпечити сприяння підвищенню якості та доступності адміністративних послуг для мешканців та мешканок усіх населених пунктів громади</i>
	<i>3.2.4. Налагодити партнерство з територіальними громадами України та за кордоном</i>

Оперативна ціль 3.1. «Послуги соціальної сфери є якісні та доступні для кожного та кожної» буде досягатися завдяки таким завданням: «Дошкільна, шкільна та позашкільна освіта є інклюзивними, якісними та доступними», «Забезпечити сприяння доступності та якості послуг сфери охорони здоров'я мешканців і мешканок усіх населених пунктів», «Створити можливості самореалізації у культурній сфері незалежно від віку та статі», «Створити умови розвитку спорту та фізичного розвитку дітей і дорослих, популяризовано здоровий спосіб життя», «Забезпечити сприяння підвищенню якості та доступності соціальних послуг для всіх вразливих груп населення».

Людський капітал громади є ключовим чинником її конкурентоспроможності. Необхідність стратегічного планування людського капіталу набуває особливої актуальності у зв'язку з підвищенням рівня еміграційних процесів та втратою населення через війну, зростання потреби медичних, соціально-психологічних послуг, необхідністю збереження національної ідентичності громади та інше.

В цілому до війни громада порівняно з іншими селищними громадами мала досить добре сформовану освітню мережу, наповнюваність класів закладів загальної середньої освіти. У громаді функціонує комунальний заклад «Інклюзивно-ресурсний центр», а при закладах загальної середньої освіти сформовано 11 окремих дошкільних підрозділів, функціонує 6 закладів/структурних підрозділів позашкільної освіти. Однак через війну виникли проблеми руйнування та пошкодження освітніх закладів, укриттів, що не дозволяє налагодити освітній процес повністю в очному форматі. Проблеми руйнування та пошкодження будівель зазнали також інші заклади соціальної сфери - охорони здоров'я, культури, спорту.

Іншими викликами розвитку соціальної сфери є низький рівень матеріально-технічного забезпечення закладів, енергоефективності, застарілі підходи до організації культурно-просвітницької діяльності, збільшення через війну числа отримувачів соціальних, медичних та реабілітаційних послуг.

Серед потенційних завдань, які б дозволили підвищити якість та доступність послуг соціальної сфери у громаді будівництво та відновлення пошкодженої соціальної інфраструктури та будівництво укриттів; модернізація та поповнення матеріально-технічної бази закладів соціальної сфери; модернізація обладнання закладів охорони здоров'я та розширення переліку медичних послуг; надання реабілітаційної та психологічної допомоги; створення новітніх культурних просторів для різних верст населення з безбар'єрним доступом; створення на базі бібліотек відкритих інформаційних просторів для підтримки освіти впродовж життя, облаштування мультифункціональних майданчиків для занять ігровими видами спорту; будівництво басейну, тенісних кортів; модернізація спортивних залів у закладах освіти; забезпечення функціонування соціального транспорту; створення соціально-психологічних груп підтримки населення; розширення спектру соціальних послуг незахищеним верствам, ветеранам війни та членам їх сімей.

Згуртованості громади сприятиме створення нових культурно-інформаційних просторів, урізноманітнення можливостей проведення дозвілля, проведення фестивалів, культмасових заходів, ярмарок та інше.

Оперативна ціль 3.2. «Ефективна співпраця органів місцевого самоврядування та згуртування мешканців та мешканок громади є запорукою процвітання громади» буде досягатися завдяки таким завданням: «Налагодити діалог «влада-громада», що забезпечує людино-орієнтований підхід управління у громаді», «Забезпечити громадську активність та патріотизм мешканців та мешканок» та «Забезпечити сприяння підвищення якості та доступності адміністративних послуг для мешканців та мешканок усіх населених пунктів громади».

В сучасних умовах важливим інструментом в системі державного управління є принцип прозорості (транспарентності) управління, розширення участі громадськості в процесах визначення цілей суспільного розвитку та ухвалення рішень, що сприяють досягненню соціальної стабільності, підвищують ефективність державного управління й рівень довіри громадян до влади. Успішність та відкритість громади залежить від створення сприятливих умов для розвитку громадських ініціатив, налагодження ефективної взаємодії громадськості та органів влади, підвищення громадської активності, волонтерства, благодійництва тощо.

Для налагодження діалогу влада-громада важливо реалізувати можливості онлайн спілкування влади і мешканців, налагодити регулярні фізичні комунікації керівників громади і мешканців та інше.

Викликом розвитку громадського суспільства є пасивність місцевих мешканців щодо участі в соціально-економічному житті громади; низький рівень залучення громадських організацій, бізнесу до прийняття управлінських рішень; низька ініціативність молоді.

Громада підвищує доступність та цифровізацію надання адміністративних послуг – функціонує ЦНАП, що надає понад 300 адміністративних та інших видів послуг, однак заклад потребує налагодження доступності адміністративних послуг для маломобільних груп населення. На офіційному сайті громади не створена можливість електронного звернення громадян, не функціонує громадський бюджет.

Серед потенційних завдань, які б дозволили налагодити діалог «влада-громада» створення онлайн-платформ для комунікації ОМС з мешканцями громади, розвиток публічно-приватного діалогу шляхом використання каналів комунікації (Viber, Telegram, Facebook), впровадження громадського бюджету для визначення пріоритетності проектів розвитку для мешканців громади, сприяння розвитку волонтерства у громаді і.т.д.

Для забезпечення громадської активності та патріотизму мешканці та мешканок громада проводитиме масові заходи та популяризуватиме національні традиції, сприятиме розвитку учнівського самоврядування, національно-патріотичного виховання у навчальних закладах.

Широкий спектр цифрових адміністративних послуг, що надаються через ЦНАП буде розширено та забезпечено доступність їх отримання маломобільними групами населення.

Очікуваними результатами реалізації цієї цілі є врахована громадська думка в управлінському процесі; спрощена робота селищної ради за рахунок цифровізації; висока громадська активність у громаді; доступні, швидкі та якісні адміністративні послуги та забезпечена їх інклюзія; патріотично свідоме з почуттям вірності, любові до Батьківщини молоде покоління.

Аналіз відповідності положень стратегії регіональній стратегії розвитку та державній стратегії регіонального розвитку України

Система стратегічного планування в Україні базується на координації процесів стратегічного планування на центральному, регіональному та місцевому рівнях. Оновлена Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки (далі – ДСРР), що враховує вплив повномасштабної війни з РФ, є основним планувальним документом для реалізації секторальних стратегій розвитку, координації державної політики у різних сферах, досягнення ефективності використання державних ресурсів у територіальних громадах та регіонах в інтересах людини, єдності держави, сталого розвитку історичних населених місць та збереження традиційного характеру історичного середовища, збереження навколишнього природного середовища та сталого використання природних ресурсів для нинішнього та майбутніх поколінь українців.

Дана Стратегія розроблена відповідно до Цілей сталого розвитку України до 2030 року, затверджених Указом Президента України від 30.09.2019 № 722 та враховує Положення Плану України з реалізації пропозицій Європейської Комісії про створення Українського фонду (Ukraine Facility), положення Дорожньої карти реформування управління публічними інвестиціями.

При розробці Стратегії розвитку Великодимерської селищної територіальної громади до 2027 року (із перспективою дії до 2034 року) враховані ключові аспекти оновленої Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Стратегічні напрямки розвитку Великодимерської територіальної громади також сформовані відповідно до стратегічних цілей Стратегії розвитку Київської області на 2021-2027 роки, яка базується на аналізі результатів соціально-економічного розвитку області, розумінні актуальних проблем розвитку регіону, районів та територіальних громад. Комплексна система заходів повинна забезпечити відновлення регіону та створити безпечні умови та високу якість життя в регіоні, в якому гармонійно поєднуюватимуться високотехнологічна промисловість, розвинена транспортно-логістична інфраструктура, екологічне сільське господарство, відпочинковий та історичний туризм та безпечне довкілля. При цьому основним критерієм результативності Стратегії є зростання добробуту кожного мешканця Київської області.

Реалізація Стратегії розвитку Великодимерської селищної територіальної громади на період до 2027 року (із перспективою дії до 2034 року) сприятиме виконанню Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки та Стратегії розвитку Київської області на 2021-2027 роки.

Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Великодимерської селищної територіальної громади на період до 2034 року Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки проведено у табл. 5.4.

Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Великодимерської селищної територіальної громади до 2027 року (із перспективою дії до 2034 року) Стратегії розвитку Київської області на 2021-2027 роки проведено у табл. 5.5.

Таблиця 5.4. Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Великодимерської селищної територіальної громади до 2027 року (із перспективою дії до 2034 року) Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки (ДСРР)

Стратегічні та оперативні цілі ДСРР	Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Великодимерської селищної територіальної громади до 2027 року (із перспективою дії до 2034 року)										
	I. Конкурентоздатна, диверсифікована економіка громади формує зайнятість та надходження місцевого бюджету	1.1. Громада ефективно управляє активами та є інвестиційно привабливою	1.2. Мешканці громади можуть легко розпочати та вести підприємницьку діяльність	1.3. Громада є туристично привабливою дестинацією	II. Громада є екологічно чистою та комфортною для проживання	2.1. Інфраструктура населених пунктів громади є розвиненою та відповідає потребам мешканців та мешканок	2.2. Рівень енергобезпечення та енергоефективності відповідають потребам громади	2.3. Громада є дружньою до довкілля	III. Згуртована громада з можливостями розвитку для кожного та кожної	3.1. Послуги соціальної сфери є якісні та доступні для кожного та кожної	3.2. Ефективна співпраця органів місцевого самоврядування та згуртування мешканців та мешканок громади є запорукою процвітання громади
I. Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах	**	**	*		**	**	*	**	**	**	**
1.1. Забезпечення інтегрованого розвитку територій з урахуванням інтересів майбутніх поколінь	**	**	*		*	*	*	**	**	**	*
1.2. Задоволення потреби населення у якісних адміністративних і публічних послугах								**	**	**	**
1.3. Соціальний захист ветеранів війни та їх сімей, ВПО та інших вразливих груп					*	**		**	**	**	**
II. Підвищення конкурентоспроможності регіонів	**	**	**	**	**	**	**	*			
2.1. Інфраструктура, стійка до безпекових, соціальних та економічних викликів						**	**	*			
2.2. Сильна, спроможна та конкурентоздатна регіональна економіка	**	**	**	**	**	**					
III. Розбудова ефективного багаторівневого врядування	**	**			*	**			*		**
3.1. Розвиток інституційної спроможності органів публічної влади з урахування практик ЄС	**	**									
3.2. Розвиток різних форм співробітництва та управління публічними інвестиціями	**	**			*	**			*		**

*У клітинках ступінь зв'язку окремих цілей відмічається як ++ (сильний зв'язок) або + (опосередкований зв'язок)

Таблиця 5.5. Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Великодимерської селищної територіальної громади до 2027 року (із перспективою дії до 2034 року) Стратегії розвитку Київської області на 2021-2027 роки

Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Київської області на 2021-2027 роки	Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Великодимерської селищної територіальної громади до 2027 року (із перспективою дії до 2034 року)										
	I. Конкурентоздатна, диверсифікована економіка громади формує зайнятість та надходження місцевого бюджету	1.1. Громада ефективно управляє активами та є інвестиційно привабливою	1.2. Мешканці громади можуть легко розпочати та вести підприємницьку діяльність	1.3. Громада є туристично привабливою десинацією	II. Громада є екологічно чистою та комфортною для проживання	2.1. Інфраструктура населених пунктів громади є розвиненою та відповідає потребам мешканців та мешканок	2.2. Рівень енергозабезпечення та енергоефективності відповідають потребам громади	2.3. Громада є дружньою до довкілля	III. Згуртована громада з можливостями розвитку для кожного та кожної	3.1. Послуги соціальної сфери є якісними та доступними для кожного та кожної	3.3. Ефективна співпраця органів місцевого самоврядування та згуртування мешканців та мешканок є запорукою процвітання громади
1. Розвиток людського потенціалу, наближення якості життя до європейських стандартів					**	**	*	**	**	**	
1.1. Якісна освіта для всіх									**	**	
1.2. Охорона здоров'я та здоровий спосіб життя людей									**	**	
1.3. Розвиток культурного і духовного середовища, збереження і популяризація культурної спадщини					*				**	**	
1.4. Забезпечення населення якісними комунальними послугами					**	**	*		*		
1.5. Створення умов для якісного, комфортного та безпечного життя людей					**	++	*		*		
1.6. Екологічна безпека та охорона навколишнього природного середовища								**			
2. Підвищення конкурентоспроможності економіки регіону	**	**	**	**							
2.1. Розвиток видів промислової діяльності з високою доданою вартістю	**	**	**								
2.2. Розвиток високотехнологічного сільськогосподарського виробництва	**	**	*								
2.3. Створення умов для пріоритетного розвитку малого та середнього підприємництва	**	*	**								

Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Великодимерської селищної територіальної громади до 2027 року (із перспективою дії до 2034 року)	Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Великодимерської селищної територіальної громади до 2027 року (із перспективою дії до 2034 року)										
	I. Конкурентоздатна, диверсифікована економіка громади формує зайнятість та надходження місцевого бюджету	1.1. Громада ефективно управляє активами та є інвестиційно привабливою	1.2. Мешканці громади можуть легко розпочати вести підприємницьку діяльність	1.3. Громада є туристично привабливою десніцією	II. Громада є екологічно чистою та комфортною для проживання	2.1. Інфраструктура населених пунктів громади є розвинуною та відповідає потребам мешканців та мешканок	2.2. Рівень енергобезпеки та енергоефективності відповідають потребам громади	2.3. Громада є дружньою до довкілля	III. Згуртована громада з можливостями розвитку для кожного та кожної	3.1. Послуги соціальної сфери є якісними та доступними для кожного та кожної	3.3. Ефективна співпраця органів місцевого самоврядування та згуртування мешканців та мешканок є запорукою процвітання громади
2.4. Розвиток туризму та рекреацій	**		*	**							
3. Розвиток інноваційно орієнтованих галузей економіки (на засадах смарт-спеціалізації)	*	*							*	*	
3.1. Розвиток інноваційної екосистеми	*	*									
3.2. Активізація наукової та інноваційної діяльності в секторах смарт-спеціалізації											
3.3. Розвиток людського капіталу для підтримки смарт-спеціалізації регіону								**	**		
4. Сталий розвиток територій населених пунктів і громад	**	**						**	**	*	
4.1. Розвиток територій в інтересах територіальних громад	**	**									*
4.2. Розвиток дорожньої та транспортної інфраструктури регіону								**	**		

*У клітинках ступінь зв'язку окремих цілей відмічається

Розділ 6.

ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГУ, ОЦІНЮВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ

РОЗДІЛ 6. ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГУ, ОЦІНЮВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ

Процеси реалізації, моніторингу та оцінювання є складовими єдиного стратегічного планувального циклу.

Оцінювання – визначення результатів впливу реалізації Стратегії на розвиток територіальної громади, досягнення запланованих результатів та врахування їх у наступному планувальному циклі.

Система реалізації Стратегії. Реалізація Стратегії включає розроблення та затвердження Плану заходів, формування бюджету з урахуванням цілей, визначених у Стратегії, реалізацію місцевих програм розвитку, проектів та заходів, моніторинг досягнення цілей та їх коригування у разі необхідності. Реалізація стратегічних, оперативних цілей та завдань Стратегії передбачає виконання одночасно багатьох завдань різними структурами виконавчого комітету ради, бізнесом, громадським активом та мешканцями, що ставить перед керівництвом громади питання раціонального управління цим доволі складним процесом.

Система впровадження Стратегії має два рівні: політичний та технічний.

Політичний рівень забезпечує особисто міський голова, виконавчий комітет, депутатський корпус. На цьому рівні заслуховуються та затверджуються звіти Робочої групи з управління реалізацією та моніторингу Стратегії, пропозиції щодо внесення змін до Стратегії та її оновлення. Міська рада для досягнення цілей та виконання завдань Стратегії приймає рішення щодо внесення змін до неї на підставі пропозицій міського голови.

Технічний рівень впровадження виконують відповідальні за досягнення завдань Стратегії структурні підрозділи виконавчого комітету та комунальні установи міської ради.

З метою покращення ефективності їх роботи та координації дій щодо реалізації Стратегії розпорядженням голови утворюється **Робоча група з управління реалізацією Стратегії та моніторингу** як постійно діючий консультативно-дорадчий орган (далі – Робоча група).

Робочу групу очолює міський голова. Склад Робочої групи визначається розпорядженням міського голови. До її складу входять особи, які представляють найважливіших учасників процесу планування й реалізації Стратегії: керівники структурних підрозділів виконавчого комітету ради та комунальних підприємств, відповідальні за виконання завдань Стратегії, інші представники міської ради, представники бізнесу, установ, організацій, громадських організацій, активні мешканці, зокрема ті, що брали участь у її розробці.

Робоча група збирається не рідше одного разу на півріччя (в січні, під час оцінки реалізації стратегії в минулому році, і в липні, під час збору пропозицій проектів для подальшої реалізації стратегії) та виконує наступні функції:

- координує дії підрозділів, комунальних установ міської ради, старост громади, органів державної влади, підприємств та установ в процесі реалізації Стратегії, проектів місцевого розвитку, заходів місцевих та регіональних програм;

- здійснює підготовку щорічних звітів про результати проведення моніторингу реалізації Стратегії;
- здійснює підготовку піврічних звітів про результати проведення моніторингу Плану заходів з реалізації Стратегії;
- готує пропозиції щодо внесення змін (актуалізації) Стратегії.

За організацію роботи Робочої групи, збір і аналіз інформації про стан виконання Стратегії, збір і аналіз інформації про стан досягнення індикаторів Плану заходів, узагальнення інформації для формування звітів про результати проведення моніторингу реалізації Стратегії, про результати проведення моніторингу Плану заходів з реалізації Стратегії, а також формування пропозицій щодо внесення змін (актуалізації) Стратегії відповідає структурний підрозділ виконавчого комітету ради – відділ розвитку та інвестицій.

Процес реалізації Стратегії здійснюється на основі Плану заходів з її реалізації.

План заходів з реалізації Стратегії розвитку територіальної громади на період до 2034 року розробляється на строком на три та чотири роки (на 2025 – 2027 роки, 2028-2030 роки, 2031-2034 роки), з урахуванням пріоритетів, що визначені Державною стратегією регіонального розвитку України та відповідною регіональною стратегією розвитку та складається із організаційних заходів і проектів місцевого (регіонального) розвитку, місцевих програм розвитку, відповідно до завдань, основою для яких є стратегічні та оперативні цілі, визначені Стратегією розвитку громади на період до 2034 року.

Проект Плану заходів подається на затвердження міській раді одночасно із проектом Стратегії або не пізніше ніж через 3 місяці після затвердження Стратегії.

Підготовка Плану заходів, контроль за станом та строками виконання здійснюється виконавчим комітетом міської ради, а контроль за цільовим використанням коштів – головними розпорядниками коштів.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії та Плану заходів здійснюється за рахунок:

- коштів бюджету територіальної громади;
- коштів державного бюджету, в тому числі міжбюджетних трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам;
- коштів обласного (районного) бюджету;
- коштів, які надходять до бюджетів в рамках програм допомоги і грантів Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ;
- інших джерел, не заборонених законодавством.

Моніторинг реалізації Стратегії.

Для відстеження та аналізу динаміки і структурних змін, що відбуваються у громаді відповідно до визначених у Стратегії стратегічних, оперативних цілей та завдань проводиться моніторинг реалізації Стратегії та Плану заходів. Моніторинг є

сукупністю заходів із обліку, збору, аналізу та узагальнення інформації про стан реалізації Стратегії та Плану заходів.

Результати моніторингу є основою для висновків про необхідність внесення змін (актуалізації) Стратегії та стимулювання її реалізації.

Моніторинг впровадження Стратегії здійснюється щорічно на основі аналізу кількісних та якісних індикаторів, що демонструють рівень виконання стратегічних, оперативних цілей та завдань, зокрема шляхом порівняння базових (на початок реалізації Стратегії), прогнозованих проміжних (станом на конкретний період) і фактичних значень показників.

Система показників (індикаторів) для моніторингу реалізації Стратегії розвитку Великодимерської територіальної громади до 2027 року (із перспективою дії до 2034 року) подана у табл. 6.1.

Звіт про результати проведення моніторингу реалізації Стратегії готує Робоча група, узагальнення та формування його тексту здійснює структурний підрозділ виконавчого комітету ради – відділ розвитку та інвестицій. Голова Робочої групи (міський голова) в термін не пізніше одного місяця після закінчення звітного періоду представляє його на розгляд сесії міської ради. Повний текст звіту підлягає обов'язковому розміщенню на офіційному веб-сайті міської ради

Звіт про результати проведення моніторингу реалізації Стратегії включає узагальнену таблицю у формі згідно додатку 12 до Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад, затверджених наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 21.12.2022 № 265²⁴, та висновки у вигляді аналітичної довідки.

Моніторинг виконання Плану заходів з реалізації Стратегії здійснюється двічі на рік на основі відстеження виконання визначених індикаторів результативності впровадження кожного проєкту місцевого розвитку.

Звіт про результати проведення моніторингу Плану заходів з реалізації Стратегії включає узагальнену таблицю у формі згідно додатку 13 до Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад, затверджених наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 21.12.2022 № 265, та висновки у вигляді аналітичної довідки.

Звіти про результати проведення моніторингу Плану заходів з реалізації Стратегії за перше півріччя та за рік готує Робоча група, узагальнення та формування їх тексту здійснює структурний підрозділ виконавчого комітету ради – відділ розвитку та інвестицій. Голова Робочої групи (міський голова) в термін не пізніше одного місяця після закінчення звітного періоду представляє їх на розгляд сесії відповідної ради. Крім того, звіти оприлюднюються на офіційному вебсайті міської ради.

Оцінювання результатів реалізації Стратегії та Плану заходів проводиться після завершення строку їх реалізації на основі даних звітів проведеного моніторингу та є необхідним етапом для отримання інформації стосовно досягнення

²⁴ <https://mtu.gov.ua/content/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvitku.html>

очікуваних результатів, їх впливу на стан соціально-економічного розвитку територіальної громади та інформації щодо сталості змін з метою прийняття в подальшому необхідних управлінських рішень та необхідних коригувань.

На основі здійснення оцінювання складається заключний звіт, який містить:

результати порівняння базових (на початок реалізації Стратегії), прогнозованих цільових (станом на останній період) і фактичних значень показників;

- досягнення запланованих цілей;
- задоволення потреб різних груп заінтересованих осіб;
- наявних незапланованих змін та впливів;
- діяльності, що призвела до змін (зокрема незапланованих);
- ефективності механізмів реалізації Стратегії або ресурсних витрат;
- стійкості результатів Стратегії тощо.

Оцінювання може бути внутрішнім (проводиться виконавцями Стратегії) та зовнішнім (проводиться залученими експертами).

Звіти про оцінювання результатів реалізації Стратегії та Плану заходів готує Робоча група, узагальнення та формування їх тексту здійснює структурний підрозділ виконавчого комітету ради – відділ розвитку та інвестицій. Голова Робочої групи (міський голова) в термін не пізніше трьох місяців після закінчення періоду реалізації Стратегії та Плану заходів представляє їх на розгляд сесії міської ради. Крім того, заключні звіти про оцінювання результатів реалізації Стратегії та Плану заходів оприлюднюються на офіційному вебсайті громади та/або у місцевих засобах масової інформації.

Таблиця 6.1. Система показників для моніторингу стану реалізації Стратегії розвитку Великодимерської селищної територіальної громади до 2027 року (із перспективою дії до 2034 року)

Стратегічна/ оперативна ціль	Показник	Одиниця вимірювання	Базове значення 2024 (за відсутності за 2023)	Проміжне значення 2027	Цільове значення 2034	Джерело даних
Стратегічна ціль 1. Конкурентоздатна, диверсифікована економіка громади формує зайнятість та надходження місцевого бюджету	Темп зростання власних доходів місцевого бюджету (у % до попереднього року)	%	143,5	145,0	148,0	Державний веб-портал бюджету для громадян https://openbudget.gov.ua/local-budget/
	Кількість створених робочих місць за відповідний рік	од.	12	30	80	Відділ проектного менеджменту, інвестиційної діяльності, міжнародних зв'язків та економіки
1.1.Громада ефективно управляє активами та є інвестиційно привабливою	Обсяг надходжень до бюджету від продажу та оренди комунального майна і землі	тис. грн на рік	142,9	145,0	150,	Державний веб-портал бюджету для громадян https://openbudget.gov.ua/local-budget/
	Частка проінвентаризованих земель громади	%	50	85	100	Відділ земельних ресурсів
	Наявність Комплексного плану просторового розвитку території громади	+/-	-	-	+	Відділ земельних ресурсів
	Зареєстрований індустріальний парк	+/-	-	-	+	Відділ проектного менеджменту, інвестиційної діяльності, міжнародних зв'язків та економіки
1.2.Мешканці та мешканки громади можуть легко розпочати та вести підприємницьку діяльність	Кількість отримувачів коштів фінансової підтримки, у т.ч. з місцевого бюджету) та грантових коштів	Од.	-	1	5	Відділ проектного менеджменту, інвестиційної діяльності, міжнародних зв'язків та економіки
	Кількість функціонуючих в громаді фізичних осіб – підприємців	Од.	1486	1550	1800	https://clarity-project.info/hromada
	Інфраструктура підтримки бізнесу	-/+	-	-	+	Система Clarity Project https://clarity-project.info/hromada

Стратегічна/ оперативна ціль	Показник	Одиниця вимірювання	Базове значення 2024 (за відсутності за 2023)	Проміжне значення 2027	Цільове значення 2034	Джерело даних
	Кількість спільних заходів громади та бізнесу (навчання, форуми, ярмарки, бізнес сніданки тощо)	Од.	1	3	6	Система Clarity Project https://clarity-project.info/hromada
1.3.Громада є туристично привабливою дестинацією	Кількість створених об'єктів туристично-рекреаційної інфраструктури в громаді	Од.	1	3	5	Відділ проектного менеджменту, інвестиційної діяльності, міжнародних зв'язків та економіки
	Створено велотрасу та супутню інфраструктуру	-/+	-	-	+	Відділ проектного менеджменту, інвестиційної діяльності, міжнародних зв'язків та економіки
Стратегічна ціль 2. Громада є екологічно чистою та комфортною для проживання	Частка мешканців / мешканок, які задоволені змінами в комфортності громади для проживання і ведення бізнесу (3 бали і вище за 5ти бальною шкалою)	% у загальній кількості опитаних	13	16	18	Опитування мешканців та представників бізнесу
	Кількість мешканців та мешканок	осіб /осіб	39129	39400	41800	Дані ОМС
2.1. Інфраструктура населених пунктів громади є розвинутою та відповідає потребам мешканців та мешканок	Кількість облаштованих укриттів на території громади	Од.	22	26	30	Управління будівництва, ЖКГ та інфраструктури
	Протяжність відремонтованих комунальних доріг	км	26,65	50	100	
	Протяжність збудованої / відремонтованої мережі водопостачання	км	0	11,1	11,3	
	Протяжність збудованої /відремонтованої мережі водовідведення	км	0	4,9	5,1	
	Кількість бюветів в населених пунктах громади	Од.	8	9	10	
	Протяжність відремонтованої / модернізованої системи вуличного освітлення	км	123,8	150	200	

Стратегічна/ оперативна ціль	Показник	Одиниця вимірювання	Базове значення 2024 (за відсутності за 2023)	Проміжне значення 2027	Цільове значення 2034	Джерело даних
	Встановлені/облаштовані інфраструктурні елементи безбар'єрності (пандуси, пониження тротуарів, таблиці з написами мовою Брайля тощо)	одиниць	22	30	50	
2.2. Рівень енергозабезпечення та енергоефективність відповідає потребам громади	Кількість комунальних закладів, в яких підвищено енергоефективність	од.	0	4	10	
	Кількість об'єктів, які використовують альтернативні джерела енергії	од.	0	2	5	
2.3. Громада є дружньою до довкілля	Кількість встановлених контейнерів для роздільного збору сміття	од.	60	190	400	
	Кількість домогосподарств охоплених централізованим збором і вивезенням сміття	од.	10400	13506	13506	
	Кількість мешканців охоплених акціями з підвищення екологічної культури	осіб	5000	10000	10000	Управління будівництва, ЖКГ та інфраструктури
	Облаштовані природні відпочинкові зони	од.	0	1	3	Управління будівництва, ЖКГ та інфраструктури
Стратегічна ціль 3. Згуртована громада з можливостями розвитку для кожного та кожної	Частка мешканців, які задоволені можливостями підтримки фізичного здоров'я (3 бали і вище за 5ти бальною шкалою)	%	16,9	20,0	30	Опитування мешканців
	Частка мешканців, які задоволені можливостями самореалізації в громаді (3 бали і вище за 5ти бальною шкалою)	%	5,8	14	15	Опитування мешканців
3.1. Соціальні послуги є якісні та доступні для кожного та кожної	Кількість закладів освіти, що покращили матеріально-технічну базу	од.	5	7	10	
	Кількість випускників 11-х (12-х) класів	учнів/учениць	200	220	250	Управління освіти, культури молоді і спорту
	Кількість дітей з ООП, що навчаються в ЗЗСО	осіб	70	90	150	

Стратегічна/ оперативна ціль	Показник	Одиниця вимірювання	Базове значення 2024 (за відсутності за 2023)	Проміжне значення 2027	Цільове значення 2034	Джерело даних
	Створено мобільний центр ПМД	од	0	1	1	Дані Центр ПМД
	Кількість закладів ПМД, що покращили матеріально-технічну базу	од.	0	2	4	
	Кількість видів спорту, що розвивається у громаді	од.	6	7	8	Дані ОМС
3.2. Ефективна співпраця органів місцевого самоврядування та згуртування мешканців і мешканок є запорукою процвітання громади	Кількість адміністративних послуг, що надаються у громаді	од.	187	360	400	Дані ОМС, ЦНАП
	Кількість консультацій з громадськістю	од.	9	13	25	
	Частка мешканців / мешканок, які задоволені якістю адміністративних послуг, що надаються в громаді (3 бали і вище за 5ти бальною шкалою)	% у загальній кількості опитаних		30	50	75